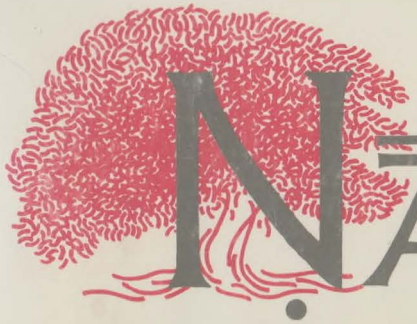
NÂZIM HİKMET
Benerci Kendini Niçin Öldürdü?

NÂZIM HİKMET

Benerci Kendini Niçin Öldürdü?

Benerci Kendini Niçin Öldürdü?
Gece Gelen Telgraf
Portreler
Taranta-Babu'ya Mektuplar
Simavne Kadısı Oğlu Şeyh Bedreddin Destanı
Şeyh Bedreddin Destanı'na Zeyl

ADAM

Nâzım Hikmet

●

Benerci Kendini Niçin Öldürdü?

ADAM YAYINLARI

© 1987

Bu kitabın tüm hakları Anadolu Yayıncılık A.Ş.'nindir.

Nâzım Hikmet'in tüm yapıtlarının Türkiye'de yayın ve temsil hakları Anadolu Yayıncılık A.Ş.'nindir. Anadolu Yayıncılık A.Ş.'den yazılı izin alınmadan Nâzım Hikmet'in hiçbir yapıtı parça ya da bütün olarak yayımlanamaz, tiyatro, film ya da radyo ve televizyona uyarlanamaz ve başka biçimlerde işlenemez ve kullanılamaz.

Birinci Basım: Ekim 1988
İkinci Basım: Eylül 1989
Üçüncü Basım: Ağustos 1990
Dördüncü Basım: Ocak 1991
Beşinci Basım: Ekim 1991
Altıncı Basım: Nisan 1992

Kapak Düzeni: Aydın Ülken

92.34.Y.0016.335
ISBN 975-418-017-2

Nâzım Hikmet'in bütün yapıtlarını (şiirlerini, oyunlarını, romanlarını, öbür düzyazılarını) bir araya toplayan bu dizi kitaplarda kronolojik sıra uygulanmıştır.

Yalnız şiir bölümünde, şairin çocukluk ve çıraklık dönemi ürünleri (ki bunları kitaplarına almadığı gibi, birçoğunu dergilerde de yayımlamamıştır) ayrı bir ciltte toplanarak şiir kitapları dizisinin en sonuna konmuştur. Bu cilt şairin yetişme yıllarındaki gelişmelerini izlemek isteyenler içindir.

Şiir bölümündeki sıralama, şairin sağlığında yayımlanan, ya da kendi düzenlediği ama yayımlandıklarını görmediği kitaplarının yayın, ya da düzenlenme tarihlerine, kitaplarına girmemiş olan şiirlerinin ise yazılış tarihlerine göredir. Yazılış tarihleri kesinlikle belirlenemeyen şiirlerin yerlerinde kaymalar olabilir. Başta kitapların yayın tarihlerine göre sıralama yapılırken de (iç düzenleri olduğu gibi korunduğu için) şiirler yazılış tarihlerine göre değil, şairin gönlüne göre bir sıralama içindedirler. Amaç çeşitli dönemlerdeki şiirlerin birbirine karışmaması olduğundan, bu tür yer değiştirmelerin gelişmeleri izleme açısından fazla bir sakıncası bulunmadığı açıktır.

Elinizdeki yeni derlemeyle, birbirini tutmayan çeşitli müsveddelerden yola çıkan, savruk, özensiz, acele basımlardaki kargaşaya, sırasında anlamı zedeleyen dizgi düzelti yanlışlarına son verilmiştir.

YAZIŞMA ADRESİ: ADAM YAYINLARI, BÜYÜKDERE CADDESİ, ÜÇYOL MEVKİİ, NO: 57 MASLAK-İSTANBUL
TEL: 176 23 30 (8 hat) TELG: ADAMYAY TELEKS: 26534 reda tr

Nâzım Hikmet

●

Benerci Kendini Niçin Öldürdü?

Şiirler: 2

Benerci Kendini Niçin Öldürdü?
Gece Gelen Telgraf
Portreler
Taranta-Babu'ya Mektuplar
Simavne Kadısı Oğlu Şeyh Bedreddin Destanı
Şeyh Bedreddin Destanı'na Zeyl

ADAM

BENERCİ KENDİNİ NİÇİN ÖLDÜRDÜ?

İlk Basım: 1932

BİRİNCİ KISIM

BİRİNCİ BAP

BİR GENÇ ADAMA... HAKÎM HERAKLİT'E.. YILDIZLARA VE AŞKA DAİRDİR...

I

Şehir
uzakta.
Genç adam
ayakta.
Akıyor şehirden geçen nehir
genç adamın ayakları dibinden.
Genç adam
piposunu çıkarıyor cebinden
aranıyor kibriti.
Bakıyor akar suya
düşünüyor Heraklit'i,
düşünüyor büyük hakîm Heraklit'i genç adam...

Kim bilir belki böyle bir akşam,
böyle bir akşam,
Heraklit alnını
yeşil gözlü zeytinliklerde akan
suya eğdi
ve dedi:
«— Her şey değişip akmada,
bu hâl beni hayran bırakmada..»

Heraklit, Heraklit; ne akıştır bu!.
ne akıştır ki bu, dalgalarında
dağlıdır alnı en mukaddes putun
kızgın demir damgasıyla sukutun.
Gebedir her sukut bir yükselişe.
Ne mümkün karşı koymak
bu köpürmüş gelişe..
Heraklit, Heraklit!.
akar suya kabil mi vurmak kilit?

Şehir
uzakta.
Genç adam
ayakta.
Akıyor şehirden geçen nehir
genç adamın ayakları dibinden.
Genç adam
kibritini çıkarıyor cebinden
yakıyor piposunu.

II

Dikine mustatil bir apartımanın
en üst katında
dört köşe bir oda.
Perdesiz pencereler.
Pencerelerin dışında yıldızlı geceler.
Genç adam
alnını dayamış cama.
Ben, romanın muharriri
diyorum ki genç adama:
— Delikanlım!.
İyi bak yıldızlara,
onları belki bir daha göremezsin.
Belki bir daha
yıldızların ışığında
kollarını ufuklar gibi açıp geremezsin..

Delikanlım!.
Senin kafanın içi
yıldızlı karanlıklar
kadar
güzel, korkunç, kudretli ve iyidir.
Yıldızlar ve senin kafan
kâinatın en mükemmel şeyidir.

Delikanlım!.
Sen ki, ya bir köşe başında
kan sızarak kaşından
gebereceksin,
ya da bir darağacında can vereceksin.
İyi bak yıldızlara
onları göremezsin belki bir daha...

Delikanlım!.
Belki beni anladın,
belki anlamadın.
Kesiyorum sözümü.

İşte kapı açıldı
geldi beklenen kadın..
«— BEKLETTİM Mİ?»
«— ÇOK...
Ama zarar yok..»

Kadın
yakaladı genç adamı
elinden.
Genç adam
yakaladı kadını belinden.
Bir yumrukta kırdı camı.
Oturdular pencerenin içine.
Sarktı ayakları gecenin içine....
Işıklı bir deniz dibi gibi
başlarında, sağda, solda gece yanıyor.
Ayakları karanlık boşluklara sallanıyor..

Sallanıyor ayakları
sallanıyor ayakları...
..... DUDAKLARI .....

Sevmek mükemmel iş delikanlım.
Sev bakalım...
Mademki kafanda ışıklı bir gece var,
benden izin sana,
seeeeev
sevebildiğin kadar..

İKİNCİ BAP

GENÇ ADAMIN, SEVGİLİNİN ŞAHISLARINA... TİBET MABETLERİ VE AMERİKAN FİLİMLERİNE... AYIN ON DÖRDÜNE... GENÇ ADAMIN ESRARENGİZ MEŞGALESİNE... VE NİHAYET, MÜSEBBİBİ MEÇHUL BİR İHANETE DAİRDİR.

I

Mevzubahs gencin
ismi: BENERCİ.
Kendisi aslen Hintli olup
maskatı re'si DELHİ'dir..
Dostlarının nazarında tam
adam,
düşmanların indinde azgın bir delidir
ve Britanya polisinde künyesi şüphelidir..
Şeklü şemailine gelince:
Ne PATAŞON gibi tombul bir cüce,
ne MASİST gibi bir dev,
ne de VİLLİ FRİÇ gibi bir babik oğlandır O,

iki gözlü, tek burunlu, basbaya insandır O...
Birinci babımızda,
Benerci'nin odasına gelen kadın
mühim bir rol oynıyacak kitabımızda.
Kendileri bir İngiliz mis'idir.
Hem İngiliz mis'lerinin nefisidir...
İmdi,
bu nefis
Mis
nerde, nasıl tanıdı Benerci'yi?.
diye sorarsam size, ben,
eminim ki, siz, cevaben:

«— Mermer
merdivenler..
Kapı.
Kapıda kıvırcık saçlı
taştan
iki aslan.
Tibet.
Tibette mabet.
Mabedin içi...
Omuzlarından çıkan on altı kolu havada,
çıplak karnı iki kat,
bağdaş kurup oturmuş
mâbut
BUDA..
İnledi öküz derisinden mukaddes davul:
— Savul!
Savul!!.
Savuuuul!!!.

Buda'ya kurban geliyor.
Sarı saçlı, mavi gözlü bir kadın
beyaz, kar gibi..
Kadının canına kıyacaklar gibi..
Açıldı kanlı bir ağız şeklinde karnı Buda'nın,
fışkırdı mukaddes alevler dışarıya.
Uzun külâhlı Moğol rahipleri
kaldırdılar havaya beyaz kadını.
Doyuracaktır Buda ateş dolu karnını.
Mavi gözlü dilber kurban gidiyor, kurban...
. . . . . .

— Dran!
Drrrran!.
Drrrrrrrran!!!.

Atıldı üç el tabanca.
Yuvarlandı Moğol rahipleri birbiri ardınca.
Esmer bir delikanlı yaklaştı mavi gözlü dilbere!
— Kaçalım!
bir an kaybedecek zaman değil..

OTOMOBİL..
Son sür'at..
Saatta 110 kilometre..

İşte bu kurtarılan kadın,
birinci bapta odaya gelen kadındı.
Onu kurtaran genç:
BENERCİ..
Ve bu suretle İngiliz MİS
tanıdı Hintli genci...»
DİYEREK
haltedeceksiniz.

Romanımı daha başlamadan berbat edeceksiniz..
Gelin, etmeyin çocuklar..
Ne çıkar,
inanın bir sefer olsun NÂZIM'a
Amerikan filimlerinden fazla..

İlk tesadüf
tramvayda oldu.
İkincisi
lokantada.
Üçüncüde düğüm bağlandı nihayet
siyah podüsüet
bir çantada..
İngiliz kızı mahsus
çantasını yere düşürdü.
Hintli genç mahsus
düşen çantayı gördü:
kaldırarak
verdi kıza...
EEEEEEE?
Sonra?
derseniz,
bakın, birinci babımıza...

II

Ayın on dördü.
Ayın on dördünü Paris'te aç gezen gördü,
dedi ki:
— Bu gece ay
dibi kalay
bir tencere gibi...

Ayın on dördü.
Ayın on dördünü Fatihli hırsız gördü,
dedi ki:
— Bu gece ay
gökte açık kalan
bir pencere gibi.
Atlasak içeriye,
aşırsak, be imanım,
Meryem Ana'nın
gümüş takımlarını.

Ayın on dördü.
Ayın on dördünü İrlandalı bir polis gördü,
dedi ki:
— Benziyor ay
yıldızların yaldızlarını çalmak için
göğe çıkan bir hırsızın
fenerine...

Ayın on dördü.
Ayın on dördünü şair Salih Zeki gördü:
benzetti kendi eserine
beğendi...

Ayın on dördü.
Ayın on dördünü Londralı bir lord gördü,
dedi ki:
— Benziyor ay
haşmetpenahımın
dizbağı nişanına...

Kızardı ayın on dördü.
Kızaran ayın on dördünü bir parya gördü,
dedi ki:
— Benziyor ay
Ganj'ın üstüne damlayıp yayılan
kardeş kanına.

Ayın on dördü.
Bu sefer bizzat
çekik gözleriyle ayın on dördü
KALKÜTA şehrine civar,
bir çay tarlası gördü.
Tarlanın dışında duvar.
İçinde bir ev.

Gece saat: 2...

Evin alt katındaki
oda.

Kapalı pencereler, asma bir lamba,
bir masa ortada.
Üç amele, iki köylü, bir muallim ve Benerci,
yani ceman yekûn:
yedi Kalküta delikanlısı, yedi inkılâp genci.....
Benerci söz söylüyor:
— Bize karşı
İntelicent servis
kendine mahsus...

— Sus.
Bir tıkırtı var.

Döndü başlar
kapıya.

— Sana öyle gelmiş.
Devam ediyorum arkadaşlar:
İntelicent servis
kendine mahsus...

— Benerci, sus.
— Rüzgâr...
— Arkadaşlar
İntelicent servis...
— Sııııs...
Söndürün...
Dışarı bakacağım...

Karanlık...
Aralandı pencere.

Ay ışığı
parlıyan enli bir kılıç gibi keserek karanlığı
düştü yere.
— Ne var?
— Sıııısss!.
Dışarda polis.
Lambaları sönmüş iki otomobil,
ve bir sürü motosiklet...
— Satıldık...
— Evet...

ÜÇÜNCÜ BAP

TAYMİS GAZETESİNİN BİR TELGRAFI... VAZİYETİN TELHİSİ VE BENERCİYLE İSTANBULDA MATBAADA BİR MÜLÂKAT... KALKÜTADA UMUMÎ GREV... SOMADEVA... TAŞLANAN ÇOCUĞUM... VE DAHA BİRÇOK YÜREKLER PARALAYICI HADİSELERE DAİRDİR.

I

Taymis gazetesinin Kalküta'dan aldığı bir telgraftan:

KALKÜTA - Kızılların tevkifatı devam ediyor. Şehir civarındaki çay tarlalarında metrûk bir evde toplanan gizli Vilâyet Komiteleri, içtima halindeyken derdest edilmiştir. Yedi kişiden mürekkep olan komite azalarından altısı yakında adliyeye verileceklerdir. Yalnız, ilk istintak neticesinde, gene komite azasından, Benerci isimli bir genç tahliye olunmuştur...

II

Vaziyeti telhis edelim hele.

BİR:
Benerci inkılâpçı bir gençtir.
Hazım zamanlarını, boş gecelerini değil,
boydan boya ömrünü vermiştir ihtilâle...

İKİ:
Birinci bapta öğrendik ki,
Benerci âşığıdır Britanyalı bir kızın.
Yani, delikanlımızın
kalbine bir taş
düşmüş.
Kırmızı saçlı bir baş
düşmüş
ve kalbi
dalga dalga halkalanıyor...

İki, A:
Benerci riyaset ederken gizli bir içtimaa
altı yoldaşıyla yakalanıyor.

İki, B:
Fakat meçhul bir sebebe
binaen,
yoldaşlarının mevkuf bulunmasına rağmen,
Benerci tahliye edilmiştir.

İki, C:
Bence, yani romanın muharrirince
olduğu kadar,
Benerci için de bu tahliye keyfiyeti
siniri, ruhu, kemiği, eti
kemiren bir esrardır, iki gözüm,
serapa esrar...

. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .

Benerci, sana dört teklifim var:
Evvela,
Kalküta'dan İstanbul'a
çık yola.
Babıâli caddesinde matbaaya gel...
Geldin mi?
Âlâ...

Saniyen:
sinirini yen.
Karşımda dikilip durma, otur...

Salisen:
ayağını iki defa yere vur:
Kapı açılsın
Lebbeeeeeeeyk! deyip
bize iki çay getirsin kahveci üstat.

Rabian:
anlat.
Şu müthiş müşkili birlikte halledelim
seninle...

— Anlatıyorum.
Dinle:

Ve Benerci, macerayı bana, kafiyesiz filân, yani nesren şöyle anlatmaya başladı:

Sarılmıştık. Yok edilmesi lâzım gelen bazı kâatlar vardı. Vakit kazanmak için, polisin üstüne ateş açtık. Brovniklerimizin şarjörlerini iki defa tazeledik. Birimiz kolundan, birimiz de başından yaralandı. Kurşunlarımız tükendi. Britanya polisi içeri girdi. Gırtlak gırtlağa kapıştık. Nihayet, kıskıvrak bağladılar bizi. Kamyonlara yüklediler. Müdüriyette, yedimiz birden, bir herifin karşısına dizildik.

Burada, Benerci yine coştu, işi kafiyeye döktü:

Herifin
mavi gözleri çipil çipil
suratı çilliydi.
İntelicent'ten olduğu belliydi.

Geçti arkadaşların önünden.
Benim önümde durdu.
Yüzüme baktı.
İsmimi sordu.
Beni bıraktı...
Niçin bıraktılar beni?
Beni
niçin
bırak-
-tılar?
— Benerci, buna bir tek sebep var.
— Ne?
— Düşecekler peşine..
Eşine??
Ateşine??
Mateşine??

Tükürmüşüm kafiyenin içine...

Yani, anlıyacağın, seni bıraktıktan sonra peşine düşecekler. Sonra cooop, haydi bir tevkifat daha. Tabii, sen yine içerde. Hem bu sefer artık suratına bakıp ismini sorup bırakılmamak şartıyla. İşte tahliye keyfiyetinin sebebi...

— Sebep bu değil. Ben, tamamen temizim. Arkamda takip yok.

— Tuhaf şey. Dışarıda temas ettiğin arkadaşlar ne diyor?

— Galiba, onlar da senin gibi düşünüyorlar. İki üç defa, muhtelif arkadaşlarla temas etmek istedim. Fakat verdiğim randevulara gelmediler. Arkadaşlar benimle görüşmek istemiyor.

— Öyleyse, sen hemen yine Kalküta'ya git oğlum. Ne halt edersen et, şu vaziyeti bir düzelt bakalım.

Benerci gitti.
Baktım ki, pencereden:
muktesit, muharrir ve muhbir
Nedim Vedat Bey geçiyor.
Düşündüm Benerci'yi
ve mel'un bir ihtimalle birden
yüreğim cızz etti.

Arif olanlar için,
bu fasıl burada bitti...

III

Stop:
Fren!
Zıııınk!
Durdu!.
Amele
        baş parmağını tele
                        dokundurdu.
Akümülatör, dinamo, motor, buhar, benzin,
                                                elektrik,
Trrrrrrrrrrrrrrrrrrrrrrrrrrrrrrrrrrrrrrrik!
  D   U   R — D   U   !!!..

Yüksek tuğla bacalarda dumanlar donakaldı.
Koptu kayışlar.
— Patron, sabotaj var!.
— Koş telefona.
— İşlemiyor...
— Telgraf...
— Teller kesilmiş,
                    makina bomboş...
— Koş!..
            Karşımda durma, avanak!..
Hangarda ne varsa, üstüne atlıyarak,
                                    koşun şehre...
Sarjant, polismen, asker,
                    kırk ikilik, tayyare, tank,
                                    ne bulursanız,
                                            yetiştirin...

Birden
bisiklet, motosiklet, otomobil, omnibüs
tozu dumana kattılar, dumanı toza...
Fakat
yine birden
ekşi boza...
Ne ileri
ne geri.
Paaaaah!..
Fııııss...
Patladı lastikleri...
Geç kaldılar, geç!..

Drran
drrrn
drrran...
Tiki taka frev...
Edildi ilân
Umumî grev!!!..

Kalküta grevdedir.
Benerci evdedir,
sırtüstü yatıyor yatakta...
Geçiyor haykırışmalarla kapısının önünden
tek başlı, tek yürekli, milyon ayaklı Kalküta..

Onlar, hep beraber grevdedir...
O, yapayalnız evdedir.
Yapayalnız...
Tavan, kapı ve duvar...

Onu kavgaya çağırmadılar.
Günlerdir ki, onu gördükçe arkadaşları
çevriliyor başları...

Benerci yatakta
Kalküta ayakta.
Benerci görmeden görüyor yattığı yerden
yürüyen Kalküta'yı:

«Adım
Adım.
Adım — lar
adım — ları...
Kal — dırım
kal — dırım.
Kal — dırım — lar
kal — dırım — ları...
Cad — de...
Cad — deler...
Kalabalık...
Ka — la — ba — lık
itiyor
iki
yana
apar — tıman — ları...
Behey tram — vay!..
çiğneneceksin:
sağa sola sap...
Geçit yok.
Rap
rappp
rappp!!!!!

Ve...
Va...
Vey...
— Yol açın kamyonlara
amele çocukları
babalarını geçiyor..»

Haykıraraktan
Benerci fırladı yataktan.
Şimdi sokaktan
tek bir insan sesi yükseliyordu...
Benerci koştu pencereye:
Aşada sokak
kalabalık.
Yukarda masmavi bir hava
Aşada bir kamyonun üstünden
kalabalığa
Söz söylüyor en yakın arkadaşı SOMADEVA:*
«— Arkadaşlar!
Aylardır ki anamız avradımız
uzun aç dişleriyle dişlediler
kendi memelerini.
Arkadaşlar...
Çıplak aç karnını kurşunlara vermek,
kıvranarak gebermek...
. . . . Tek . . . .
. . . . . Vaar?
Hayır!.
Ar . . . . . lar . . . .

(*) SOMADEVA, Benerci'nin en yakın arkadaşı olup, uzun bir müddetten beri Kalküta'da bulunmuyordu. Binaenaleyh, böyle bir zamanda onun sesini duyup kendisini görmek, elbette ki, Benerci'yi sevinçli bir hayrete düşürecektir. N.H.

Önümüzde onlar
kalın enselerini kırıp
boynuzlarını saplayınca toprağa...
. . . . . ağa....
Biz....
. . . . . mizi!.
Patiska bir gömlek
gibi yırtarak
etimizi
kanlı kemiklerimizle
. . . . . cağız . ! ! . .
O zaman gülleri koklıyacağız.
O zaman
tabiat
güzel bir ağız
gibi karşımızda gülümsiyecek....»

Benerci artık kendini tutamadı. Pencereden üç defa: S O M A D E V A.. S O M A D E V A.. S O M A D E V A.. diye haykırdı. Bu haykırış o kadar kuvvetli idi ki, S O M A D E V A sustu. Birdenbire esen rüzgârla bulutları dağılan bir yaz sağnağı gibi sokaktaki kalabalığın uğultusu kesildi. İnsanlar, başlarını enselerinin üstüne yatırarak, dikine mustatil apartımanın yedinci katındaki perdesiz pencereye baktılar. Ve orada, camın arkasında, Benerci'nin sarı yüzünü gördüler.

S O M A D E V A, Benerci'yi tanıdı. Kolları ona doğru uzanır gibi oldu. Bu hareketi, yalnız yukardan Benerci ve kendi içinin içinden S O M A D E V A gördü. Başka hiçbir göz, uzanmak, kucaklamak istiyen kolların hasretini göremedi.

Yukardan, yine Benerci, üç defa bağırdı:

— S O M A D E V A.. S O M A D E V A.. S O M A D E V A...

Aşada S O M A D E V A, kamyonun etrafına toplananlara:

— Bana bir taş veriniz, dedi.

Taşı verdiler. Ve en eski günlerin en yakın arkadaşı:

— Bu adam nefsini kurtarmak için yoldaşlarını satmıştır. Benerci müstevlilerin casusu olmuştur. En yakınlarının kellesini satmasaydı, bunu yapmasaydı, onun kahrolası başını omuzlarının üstünde bırakmazlardı, dedi. Ve sağ kolunun bütün kuvvetiyle, yedinci kattaki perdesiz pencereden bakan sapsarı insanın yüzüne, taşı attı...

SOMADEVA'nın taşı, BENERCİ'nin alnına geldi. Benerci dimdik durdu. İki kaşının arasından sızan kan, çenesinden göğsüne aktı...

Ve Benerci'nin başı benim, ben Nâzım Hikmet'in dizlerine düşünceye kadar, en büyük, en iyi, en sevgili, kahreden ve yaratan KALKÜTA, onu taşladı.

Baygın çocuğumu, yatağına yatırdım. Camları parçalanmış, pervazları kanlı pencereye çıktım. Arasıra arkasına dönüp bakarak uzaklaşan kalabalığın peşinden şu suretle feryada başladım:

Benerci benim oğlum...
Ben onun yüzünü
görebilmek için
kaç kerre gecemi gündüzümü
on birlik tütüne satarak
dumandan bir adam gibi dikilip durmuşum...
Benerci benim oğlum,
ben onu
uykusuz gecelerin
ellerine doğurmuşum...

Benerci sizi satmadı.
Benerci günlerdir yemek yemiyor,
gecelerdir yatmadı.
O yatmıyor, ben yatabilir miyim?
Benerci sizi satmadı,
sizi ben satabilir miyim?

Benerci benim oğlum.
Onu ben
kellemden, etimden, iskeletimden
sizin için doğurdum...

Dostlar!
İçinizden bir çıban gibi şüphenizi yolunuz.
Benerci sizin oğlunuz,
benim oğlum...

Fakat, kalabalık, benim sesimi bile işitmeden ilerledi, kayboldu.
O zaman, hâlâ baygın yatan çocuğuma döndüm, dedim ki:

Dostlar dinlemedi beni Benerci.
Benerci oğlum, küçücüğüm, büyüğüm,
başında dolaşan bu mel'un düğüm
çözülene kadar...
bizim ah! demeğe hakkımız yok,
Onların taşlamağa hakkı var...

IV

KALKÜTA'DA BİR POLİS KARAKOLUNUN YÜKSEK DUVARLARININ DİBİ

Gök gürler. Vakit akşam üzeri. Üç polis karakolun duvarları dibinde buluşur.

BİRİNCİ POLİS — Nereye gitmiştin?
İKİNCİ POLİS — Domuz boğazlamaya...
ÜÇÜNCÜ POLİS — Sen nerdeydin?
BİRİNCİ POLİS — Köprünün üstünde
bir Hintli karı gördüm demin.
Kucağında kertenkele suratlı bir çocuk vardı.
Çocuk beni görünce başladı ağlamaya
ağlamaya
ağlamaya...
Karıya:
— Sustur şu piçi,
Britanya polisine selam versin,
dedim.
Selam vermezse, kuyruksuz bir fare gibi
gebersin
dedim.
Ne sustu, ne selam verdi kara kurbağa yavrusu.
Akıyordu su...
Akar suya fırlattım bu zırlıyan şeytan piçini.
Anası yüzüme bakıp
kara bir uçurum gibi çekti içini.
Dokundu rikkatime
bu iç çekiş.

Madraslı bir ihtiyar:
«Azabı azapla tedavi edin...»
demiş.
Getirdim karakola kocakarıyı.
Sarı sırtından kızıl kan sızdırıp
çekeceğim içinden ağrıyı...
İKİNCİ POLİS — Sana bu işte yardım için
kocakarıyı eski bir halı gibi
ayaklarına sereceğim.
BİRİNCİ POLİS — Lütufkârsın...
ÜÇÜNCÜ POLİS — Ben de sana:
Bengale ormanlarında avlanmış bir filin
koparılmış erkekliğinden
bir kamçı vereceğim...
BİRİNCİ POLİS — Başka bir şey istemez...
Malumdur bana azabı ıstırap,
ezberimdedir tekmil
kitabı ıstırap.
Meselâ:
Uykulara kâbus gibi çökebilirim,
tırnak sökebilirim,
kulakların içine kurşun dökebilirim.
Ellerin derisini eldiven gibi soymak,
koltuk altına kaynar sudan yeni çıkmış
hindi yumurtası koymak,
sirke damlatarak gözleri oymak,
domuz topu ıtlak olunan usûl,
velhasıl daha bin bir usûlle gayeye vusûl
mümkündür bence...
Bakınız, bende ne var?
3. VE 2. POLİS — Göster bize
göster bize!!

BİRİNCİ POLİS — Grevde yakalanan
Hintlilerden birinin
taze kesilmiş başparmağı...
Kesildikten sonra yarım santim uzadı tırnağı...
3. VE 2. POLİS — Haydi içeri gidelim,
uzayan tırnağı seyredelim...

Polisler karakoldan içeri girerler. Bir müddet sahne boş kalır. Benerci gelir.

Yağmur yağmaya başlar... Benerci, belini karakolun duvarına dayayarak çömelir.

Karakolun duvarından insan çığlıkları gelmektedir. Ve yağmurun içinden uzun bir şehrin uğultusu işitilmektedir.

Karakolun duvarından gelen insan çığlıkları: Kalküta grevcilerine aittir.

Yağmurun içinden uğultusu işitilen şehir: Kalküta'dır.

Yağmur... Alaca karanlık... Akşam suları...

Kalküta grevi mağlûp olmuştur.

Somadeva yakalanmıştır. Ve Benerci'nin, duvarı dibine çömeldiği karakolda, Somadeva'nın omuzbaşları dilim dilim yarılarak kanıyor.

Yağmur... Karanlık... Gece iyiden iyiye indi.

Benerci'nin saçları, omuzları, dizkapakları sırılsıklam oldu. Arkadaşlarının attığı taşlarla alnında açılan yarayı kapayan sargı ıslandı, yapıştı...

Arkadaşlar içerdedir.

Benerci yine dışarda...

Kara gömlekli bir İtalyan faşistinin bile, oğlumun çektiği azabı duymasını istemem...

BİRİNCİ KISMIN SONUNCU BABI

I

BENERCİ'DEN ALDIĞIM MEKTUPTUR

Benerci'den şöyle bir mektup aldım, aynen neşrediyorum:

"Sana verdikleri zaman
bu
mektubu
belki ben çoktan
nokta
son
demişimdir.
Bu sefer dostların taşını değil,
mendebur bir kurşunu kafamdan yemişimdir.

Nâzım,
biliyorum,
ölümün önünde rol kesip
Hamlet gibi budala,
Verter gibi komik olmamak lâzım.

Nâzım,
bilmiyorum, ne haltedeyim?
Nasıl altedeyim?
Şöyle bir poz alıp durmak
kendi kendini vurmak,
kıyak iş doğrusu!..

Bak,
kapı komşum uyandı,
muslukta akıyor su,
yüzünü yıkıyor...
İndi ıslık çalarak merdivenlerden
sokağa çıkıyor...

Ben...
Ne Hamlet, ne de Verter...!!!!
Neyse, geç...
İşi anlatayım,
tıraş yeter...

Sokak karanlıktı.
Senin, nefis
Mis
dediğin
birdenbire karşıma çıktı.
Dedi ki: «Aylardır peşindeyim»
dedi ki: «telâş içindeyim,
nerdesin?»
Daha birçok şeyler dedi korkuya, aşka dair.
Eklendi hatıralar hatıralara.
Sonra,
«Nereye gidiyorsun?» dedi, «eve geldik» dedi,
«içeri gir.»

Onun evine girdik.
Ev karanlık ve bomboştu.
Yatak odası, lamba yandı, konuştum:
— Bana bir bardak
dumanlı, kırmızı, sıcak
çay, dedim.

Çıktı dışarı.
Baktım karşıda çanta.
Hani taaa
onun yolda düşürdüğü
ben Benerci serseminin gördüğü
siyah podüsüet çanta.

Açtım:
Kâatlar.
Okudum:
İntelicent servis raporları,
ve yeni bir tevkifat listesi var.
Benim ismim yok.

Anladım.
İçeri girdi o,
bardağı bıraktı.
Yüzüme, elime, çantaya baktı.
Bakıştık.

Tuttum omuzlarından.
Başını vurdum duvara
vurdum...
Duvarda kan.
Vurdum duvara...

Sonra...
Sokak...
Tramvay yolları
tramvay yolları,
sağları, solları
bomboş, uçsuz bucaksız tramvay yolları...
Nefes nefese koşarak
sonra teker teker
merdivenler.

Durdum.
Odam.
Dargın bir kaş gibi kımıldandı tokmağın sapı.
Açıldı kapı.
Oturdum.
Kalktım.
Odanın ortasında dolaştım biraz.
Sonra
baktım
duvarlara.
Dışarda şafak atmış,
duvarlar bembeyaz.
Baktım duvarlara.
Sonra
sağ elim art cebimden
brovniği çıkardı.
Ağzımda cıgara vardı.
Acı geldi tütün
tükürdüm.
Şarjörü sürdüm.
Kurşun
namlunun içindedir.

Kalbim
hudut haricindedir...
Şimdi benden sana son göz
son söz
son ses:
S.. O.. S!!.
S.. O.. S!!.
S.. O.. S!!.

II

KALKÜTA'YA GİDİP BENERCİ'Yİ NE HALDE BULDUM?

Ya yattı karanlık sulara
yahut da yatıyor.
İmdat işareti var,
ışıklı bir umman gemisi batıyor...
dedim.
Gözleri kanlı bir kurt gibi mesafeleri yedim,
yetiştim Kalküta'ya...
Gökten bir kartal gibi alçalarak
girdim yedinci kattaki odaya.

O ne?
Benerci yazı yazıyor ıslık çalarak...
Dipdiri!
Teresin keyfi yerinde...
Ne mükemmel bir ışık var
beni gören gözlerinde.
Gözlerinin içine güneş vuruyor.

Masada bir portakal duruyor,
soluyarak soyup yedim.
— Haydi be herif, anlat! dedim...

III

ÖLÜSÜNÜ BULACAĞIMI ZANNETTİĞİM HALDE KARŞIMA YAZI YAZAR VE ISLIK ÇALAR BİR VAZİYETTE ÇIKAN BENERCİ'NİN "ANLAT BE HERİF..." FERYADIM ÜZERİNE BANA ANLATTIKLARI:

— En yakınlarım, en yakın dostum
taşladılar beni, taşladı.
Ve mavi gözlü kadın yoldaşlarını satıp
başını bana bağışladı...
Karardı içim
Karardı içim...
Kulaklarımda kazma sesleri.
İçimde ıslak
bir toprak
kazılmaya başladı.
Girdim yarı belime kadar
dumanlı sıcak karanlıklara...

— Sonra?
— Çok şükür ki, sonrası senin
kötü edebiyat yapmana yaramıyacak kadar sade,
alelade!..
Hani üstadın bir sözü var:
«BOŞ GECELERİNİ DEĞİL,
BOYDAN BOYA ÖMRÜNÜ VER İNKILÂBA...»
diyor.
Bu söz.
VİRGÜL
Kocaman, çıplak bir alından bakan iki göz.
VİRGÜL

Ve Ben işte sağım!..
Anladım ki şunu.....
Çıkardım namludan kurşunu,
onu dehşetli güzel günlere saklıyacağım...

Birinci Kısmın Sonu

İKİNCİ KISIM

BİRİNCİ BAP

BENERCİ TEKRAR ARKADAŞLARINA KAVUŞUR... SOMADEVA YATAĞA DÜŞER... ROY DRANAT'IN HAYAT FELSEFESİ... YİRMİNCİ ASIR TARİHİNİN BAŞLANGICI V. S... V. S....

Noktanoktanoktanokta nooook-ta
Basmıştır yine bağrına Benerci'yi
o inanılmayacak kadar iyi
kahredip yaratan KALKÜTA.

Noktanokta nokta nokta Noooook-ta

I

Bu yaz:
Sabahları — taze süt gibi beyaz,
öğle zamanları — erimiş bakır gibi aydınlık,
akşamları — Bombaylı kadınların esmer teninden ılık
ve geceleri — üzüm salkımları gibi yıldızlıyken hava
SOMADEVA
düştü yatağa.

Kan geliyor boğazından.

Dinleyin bunu Benerci'nin ağzından:

«— Gazete kâatlarıyla örtülmüş olan masada bir gaz lambası yanıyordu. Somadeva, duvarın dibindeki yer yatağındaydı. Boynu bembeyaz. Elmacık kemiklerinin derisi kırmızılaşmıştı. Tıraşı uzamış. Ve gözleri lüzumundan fazla aydınlık, lüzumundan fazla karanlıktı.

Yatak çarşafının ayak ucunda bir tahta kurusu yürüyor.

Gittim, tahta kurusunu aldım. Masadaki gazete kâadını kopardım, koyulaşmış siyah bir kan damlasına benziyen hayvanı kâadın içinde ezdim.

Somadeva güldü:

— Benerci, beni seviyorsun, dedi.

Gözlerini yüzümde gezdirdi. Gözleri alnımda durdu:

— Benerci, seneler geçti. Benim attığım taşın izi silinmemiş. Bunun şimdi farkına vardım, dedi.

Yeni doğmuş bir çocuk gibi nefes aldı:

— Bugün iyiceyim, dedi.

Su istedi. Verdim.

— Karanlık, dedi.

Lambanin fitilini açtım.

Yine ona para getirmiştim.

— Bu parayı nineye verirsin yine. Her gün besleyici yemekler pişirsin. Hem, üç öğün mutlaka yemelisin, dedim.

Cevap vermedi:

— Geçen hafta sana getirdiğim paradan hapishanedekilere göndermişsin, sonra iki gün kuru ekmek yemişsin, dedim.

İşitmemezliğe geldi.

— Sana yemeğin için verilen parayı başka yerlere harcamaya hakkın yok, dedim. Yemek yemen, iyi olman lâzım, dedim.

Bir şey söylemek istedi.

Söylemedi.

Düşünüyorum.

Bir kamyonun üstünden uçsuz bucaksız kalabalığa söz söyliyen Somadeva aklıma geliyor.

Yağmurlu bir akşam aklıma geliyor. Karakolun duvarına çömelmişim. İçerde Somadeva'nın omuz başları lime lime yarılarak kanıyor.

Somadeva'nın mahkemesi aklıma geliyor. Yumruklarını maznun parmaklığına vurarak haykırıyor.

Somadeva hapisaneden kaçıyor. Yine beraberiz. Britanya'ya karşı grevler, nümayişler, içtimalar...

Sıcak bir öğle zamanı aklıma geliyor. Uzun bir yol yürüyoruz. Terimi silmek için Somadeva'dan mendilini istiyorum. Dalgın, mendilini veriyor. Mendilde kan.

Gece boğazından kan boşanmış. Doktora gidiyoruz. Verem.

Metelik yok. Zaten hastaneye de yatırmak mümkün değil. Kaçak.

Somadeva'yı, ninenin evinde, duvarın dibindeki yer yatağına yatırdığım gün aklıma geliyor.

Düşünüyorum.

Kötü, berbat şeyler aklıma geliyor.

Sonra, mendillerine kan tüküren veremli genç kız romanları okuya okuya, bütün bu anlattıklarımı bayağı bulacak olan bazı okuyucular aklıma geliyor.

Gülüyorum.

Somadeva soruyor:

— Niye güldün?

— Hiç.. Hem artık ben gideceğim.

Somadeva soruyor:

— Haftaya geleceksin, değil mi?

— Tabii.

Odadan çıkarken Somadeva'nın sesini işitiyorum:

— Böyle duvar dibinde sırtüstü gebermek berbat şey be. Hiç olmazsa orada ölsem. Sen, söyle arkadaşlara...

Gözlerim yaş içinde.

— Arkadaşlara söyle. Unutma, Benerci. Orada. Anlıyor musun?»

II

Sıcak.
Ufukta ışıldayarak
nehir akıyor.

Benerci kapalı bir kitap gibi.

ROY DRANAT toprağa bakıyor
Ve konuşuyor, yarı yoldan dönen
bizim eski ahbap gibi:
«— Benerci sen
yüksek dağların çayırlarında biten
keskin kokulu
göz alan renkli bir otsun.
Fakat
devedikeninden
daha faydasız bir ot.
Benerci sen bir Don Kişot'sun,
kahraman
ve gülünç
bir Don Kişot.
Benerci bil ki
neticeler çıkarmak
öyle mümkün değil ki...
Hayat öyle karışık.
Geç efendim, bunları bırak.
Akşamüstü serinlikte teferrüce çık...
Ve Yahya Kemal beyi asrîleştir biraz,
yaz:
'Şöyle rahat bir kûşeye sığındık da biz
Dehrin bu hayı huyuna meclubu handeyiz...'

Gerisini at.
İşte felsefei hayat.»

Benerci güldü.
Ben bir şey demedim.
Eski bir kavga şarkısı mırıldanarak
bakıyorum ufukta akan suya.

Sıcak.
Yazdım bütün gece Benerci'yi,
şimdi bir yatsam uykuya.*

(*) Okuyucularıma, ismiyle ilk defa karşılaştıkları ROY DRANAT hakkında kısa bir malûmat vermeyi münasip buldum. Roy Dranat, Benerci'nin eski bir kavga arkadaşıydı. Fakat sonra, galiba korktu, galiba sabrı tükendi ve galiba ruhunu satıp rahatı bulmak fırsatını ele geçirdi. Kavgadan ayrıldı. Şimdi ROY DRANAT, İngiliz emperyalizminin emrinde, sakalsız, pelerinsiz, ve kılıçsız, rahatını arayan zavallı, mustarip bir Faust'tur.
N.H.

III

«Keşmirli Ebe kadın
anamın kasıklarından çekti beni.
Ve
kundakladı bir sinema biletiyle.
Biletim
üçüncü mevkiydi.
Anam
etekliğini giydi,
babam
mavi gömleğini,
yola düzüldük...
Gittiğimiz sinemanın
üç kapısı var:
Birincinin önünde:
otomobiller tepiniyor,
fraklı Britanya bankaları iniyor.
İkincinin önünde:
küçük dar
dükkânlarla
dar
tarlalar.
Üçüncü kapı bizim,
oradan
biz giriyoruz,
istihsal aletinden mahrum olanlar.
İçerde
the polismenler gösteriyor yerlerini
müşterilerin:

— Buyrun siz oturunuz!
Oturtuldular.
— Oturun!
Oturdular.
— Otur ulan kerata...
Oturduk.
Lambalar söndü.
Muzıka başladı, makina döndü.
Perdede
filmin ismi göründü:
(Yirminci Asrın Sergüzeştleri nâm
dram.)
Yirminci asır
dört kanatlı bir tayyareden
mendil salladı bize.
Yakasında kapitalizm
açıldı kabak çiçeği gibi.
O kadar çoğaldı
o kadar
uzadı ki bacalar
saçlarından asıldılar sıra sıra
kehkeşanlara.
Öyle duman çıktı, kurum yağdı ki
gökte Allah bile meleklere
Amerikan markalı muşambalar giydirdi.
Şikagolu bir milyoner
öptü telsiz telefonla
Tokyolu sevgilisini.
Elektrikli salhanelerde
makinaların bir ağzından pastırma attılar,
öbür ağzından
boynuzlu inekler çıktı.

Bir coğrafya hocası dedi ki derste:
'Senegalli zencinin yegâne derdi
yüzünün siyah olmasıdır.'
Bu haber bir velveleyle köpürdü Paris'te,
müstemlekeler nezareti emir verdi,
pudra fabrikaları geçti seferberliğe.
Paris'te olan işler duyulunca Londra'dan
hemen içtima edip karar koydu Avam Kamarası:
'Kıçlarına kuyruk takmıyan Hintlilerin
kesilecek kafası.'
Telsizler daha tebliğ ederken bu kararı Hind'e
muazzam bir kuyruk tröstü teşekkül etti
Mançister şehrinde.
Kutbu şimalide Eskimolar
görünce bu halleri,
kıça kuyruk takmamak
ve değiştirmemek için deri,
ince Japon fincanlarında
okkalarla Hollanda sütü içmeğe başladılar.
Üstünde uzun katarlar kayan raylar,
bahrimuhitlerin elli bin tonlukları
ham mevat taşıyorlar müstemlekelerden.
Kilometreler
ticaret evleriyle bağlandı birbirine.
Sahrayı Kebir'in ortasında
ilân kuleleri dikildi.
Tröstler kartellerle tokuşuyor.
Balyalar, denkler, çuvallar, kutular
şarktan garba, garptan şarka koşuyor...

Perde karardı, makina durdu.
Perde beyazlandı, lambalar yandı.
Lambalar yanar yanmaz
kocaman bir gürültü ortalıkta çalkandı.
Babama sordum:
'— Ne oldu?'
Anam güldü.
Ve birdenbire küçücük kafam
yukardan düşen bir kitabın
yapraklarıyla örtüldü.
Kitabı kafamdan atıp yukarı baktım:
Britanya bankalarının localarından
filozoflar:
tonlarla yaldızlı eserlerini
fırlatıyorlar üstümüze.
Lambalar söndü.
Muzika başladı, makina döndü.
Perdede
ikinci kısmın ismi göründü
'Hindistanlı Parya
VE PROLETARYA..'
The polismenler el attı kıçlarına.
Birinci mevki homurdandı.
İkinci sallandı.
Bağırdı üçüncü mevki
avazı çıktığı kadar:
'— Geliyor, ror, geliyor bizimkiler....'
Mehtaba, dökülen bahrimuhit gibi
mavi pantolonların dalgaları
kapladı perdeyi.

Başladı resmigeçit
Misisipi gibi uzun
Amazon kadar geniş.
Maden ocaklarında çalışanlar
ata biner gibi kazmalarına binip
tünellerde koşuyorlardı dörtnala.
Keşmirli mensucat amelesi
hep bir ağızdan şarkılar okuyarak
kocaman bir bayrak dokuyarak
geçti.
Nakliyatçılar
şehirlere tekerlek takarak
tramvaylara çektirdiler.
Elektrikçiler
lastik eldivenlerine
sırma saçlarından
dolamışlardı voltları.
Elektrikçiler
geçtiler,
elektrik kadar temiz
elektrik kadar çevik,
elektrik
elektrik...
Geçiyor bizimkiler
Misisipi gibi uzun
Amazon kadar geniş...
Omuzlarımda fır dönerken kafam
karnıma vurdu babam.
Şimdi yürüyordu perdede
on milyon beygir kuvvetinde bir ıstırap:

Elleri ceplerinde kilitli
parmakları burunlarında
ağır ağır sürüklendi işsiz ordusu.
Adımları
nalladı
gözbebeklerimizin kulaklarını.
Sırıttı birinci mevki.
İkinci düşündü.
Perdede
yeni yazı göründü:
'BURJUVAZİ!.'
The polismenler giydi pazarlıklarını.
Alkış yağdı localardan.
Ağzı sulandı ikinci mevkiin.
Biz
çuvaldızla dikildik birbirimize gündeliklerimizden,
avuçlarımız alevlendi,
fırladı gözlerimiz
burun deliklerimizden.
Başladı resmigeçit:
İmparatorluk üniformaları
davul çalarak
yol açarak
geçti.
Britanyalı diplomatlar
bonjurlarının kuyruklarını
döşediler yola.
Bayraklar çekildi her karakola.
Sökün etti tröstler.
Başlarında
banka kavaslarının şapkası vardı.

Sıkıştırmışlardı fabrika bacalarını
kulaklarına.
Toprakların kilometreleri
tespihti ellerinde.
Ağızları havada kartel avlıyordu.
Esham senetlerindendi boyunbağları.
Parmaklarımla saydım bu dağları,
geçtiler.
Göründü müteşebbislerin alayı.
Hepsi bir iki fabrikanın
tutmuştu kulaklarından.
Sünnet çocukları gibi yürüyorlardı.
Hepsinin parlıyordu apış arasında
malî sermayenin altın kazığı.
Bunları da birer birer
saydık anamla beraber...
Alay bitti.
Toz duruldu.
Baktık ki, yollara
çıplak göbeklerinden çivilenmişti orospular.»

Somadeva deminden beri okuduğu defteri kapattı. Yastığının altına koydu ve Benerci'nin yüzüne baktı:

— Nasıl buldun?

Benerci sordu:

— Hepsi bu kadar mı?

— Şimdilik bu kadar. Daha doğrusu bu, yazmak istediğim «Yirminci Asır Hindistan Tarihi»nin başlangıcı.

— Bakalım gerisi nasıl olacak?

— Gerisi, sonu harikulade olacak asıl, Benerci. Bu tarihin sonu inanılmıyacak kadar mükemmel olacak. Yalnız bir yazabilsem, yani onu ben de bir yazabilseydim.

Benerci kalktı. Masanın üstündeki gaz lambasını yakmak istedi. Somadeva seslendi:

— Lambayı yakma. Böyle daha iyi. Geçmiş gelecek, kafamın içindekileri böyle daha iyi görüyorum. Akşamları ateşim dehşetli artıyor. Ağrılar filan dehşetli. Artık dayanılmıyacak kadar... Neyse, bunları bırak. Sen bir şeyler anlat bakalım. Son günlerde okuyor musun? Fabrika kaçta bitiyor? Neler okudun?

— Son günlerde bir iki meraklı kitap okudum. Hatta iki tanesi yanımda. İstersen lambayı yakayım da, sana biraz okuyayım.

— Olur, Benerci.

Benerci lambayı yaktı.

— Kitaplardan biri, şu meşhur Fransız gazetecisi Alber Londr'un. Fransız Kongosu'na dair. Sana kitabın en feci faslından beş on satır okuyacağım. Fransız Kongosu'nun merkezi Brassavil'le Karaburun limanını birleştirecek olan Kongo - Osean demiryolunun inşaatına dair birkaç satır. İnşaatı Batilon Şirketi yaptırıyor. Şimdi, dinle:

Benerci lambanın fitilini biraz daha açtı. Okumaya başladı:

«— Bakota, Baiyya, Linfaondo, Sara, Banda, Lizangö, Mabaja, Sinde, Loano kabilelerinin adamları, dalgın hayatlarından koparılarak Batilon'a gönderilmekteydiler.

Bu çok garip bir yolculuktu.

İstilâ zamanlarımızdan kalan mavnalara yükleniyorlardı. Üç yüz, dört yüz başlık insan sürüleri güvertenin altına ve üstüne yığılıyordu. Aşağıda olanlar nefessizlikten boğuluyorlardı; yukardakiler ne oturabiliyorlardı, ne de kalkabiliyorlardı. Ve ayaklarında zencir olmadığı için, Brassavil'e kadar 15-20 gün süren yolculuk esnasında Şari, Sangu, Kongo nehirlerine her gün iki üç insan kendini atıyordu.

Mavna yolunda ilerliyordu. Düşenlerin hepsini toplıyamazsın ya!...

Kıyıdan gidildiği zamanlar ağaç dalları en yukarda bulunanları nehre yuvarlıyor... Hiçbir çatı yok. 15 gün yuvarlak güvertenin üstünde. Güneşin altında. Yağmurun altında. Ocak odunla yakıldığı için, uçuşan küçük kıvılcımlar zencilerin derilerinde yanıklar yapıyor...

İşte nihayet Brassavil... Üç yüz kişiden ancak iki yüz altmışı, bazen de iki yüz ellisi gelebilmiştir.

....Gelenler sürüye sokuluyor. Yaya yolculuk başlıyacaktır. İlk önce, en sağlam olanlar seçiliyor.

....Ve sürü, balta görmemiş ormanlardan yürüyerek, bataklıklar geçerek, dehşetli Mayombe ormanına doğru ilerliyor.

....Bu korkunç bir manzaradır. 10 kilometreye uzanan insan sürüsü, boğumlarını kımıldatmaya mecali olmayan uzun, yaralı bir yılana benzer. Biyalılar düşer, Zindeliler ayaklarını zorlukla sürükleyebilirler ve kırbacın düğümü onları kovalar.

Ben demiryollarının nasıl yapıldığını görmüşümdür. İş yerinde birçok aletler vardır. Fakat burada zencilerden başka hiçbir şey yok.....

....300 kilogram ağırlığında çimento fıçılarını nakletmek için, Batilon Şirketi, bir sırık ve iki zenciden başka hiçbir vasıtaya lüzum görmemiş.

Irgatbaşıların ezdiği bitkin, yorgun, yaralı, sıska zenciler yığınlarla ölüyorlar.

....Bu muazzam bir zenci imhası hareketiydi.

Batilon Şirketi'ne verilen sekiz bin insan, az bir zaman içinde beş bin, sonra dört bin, daha sonra iki bine indi.

Ölenlerin yerini doldurmak için yeni devşirmeler yapılıyordu.

Zenciler ormanlara, Çat kıyılarına, Belçika Kongosu'na, Angola'ya kaçıyorlar. Eskiden insanların yaşadıkları yerlerde, bizim müteahhitlerimiz şimdi yalnız şempanzeleri buluyorlar.....»

Benerci durdu ve,

— Somadeva, dedi, biliyor musun, bu kitabı yazan Alber Londr kimdir?

— Hayır, tahmin ediyorum. Onda dehşetli bir iş adamı kafası var. Zencilerin mahvoluşuna, körü körüne baltalanan bir ormanın mahvolması gibi acıyan bir adam. Anlıyorum ki, o, Afrika'ya makina istiyor. Zenciyi ölümden kurtarmak için değil. Zenciyi daha semereli, daha uzun zaman, daha dayanıklı işlettikten sonra öldürmek için. Fransız emperyalizminin acı söyleyen, dehşetli bir gazetecisi şu Alber Londr.. Öyle değil mi?

— Öyle.. İstersen sana kitapları bırakırım. Öteki kitap Jorj Lefevr'in «Kauçuğun Epopesi». Amerika otomobil fabrikalarına dair fasılları şayanı hayret. Bu Lefevr kadar köpoğlulukta mahir bir adam görmedim. İnsanların, kocaman bir makinanın

basit vidaları haline gelmesinde bile şiir bulan bir adam. Kitabı okur anlarsın. Lambayı söndüreyim mi? Haftaya gelirim yine. Dört gün sonra yapılacak mitingin sonu neye varacak? Böyle hasta olmasaydın. Kuvvetli söz söyliyen, amma bıçak gibi söz söyliyen bir arkadaşa öyle ihtiyacımız var ki. Neyse. Ben gidiyorum. Kendine iyi bak...

— Ben kendime iyi bakıyorum. Üzülme! Git. Lambayı söndür.

Benerci lambayı söndürdü. Ve sanki lambayı söndürür söndürmez, Somadeva hemen uyuyuvermişmiş gibi, ayaklarının ucuna basarak odadan çıktı.

Merdivenin sahanlığında, nine Benerci'yi kolundan tuttu:

— Ölecek, dedi. Belki, ölümün gelmesini beklemeden kendi kendini öldürecek. Benim oğlum da, kafasını İngilizler sopayla parçaladıktan sonra, o duvarın dibindeki yatakta ölmüştü. Bu da, o duvarın dibindeki yatakta ölecek. Belki de kendi kendini öldürecek. Çok ağrı çekiyor. Sana göstermiyor amma, siz hepiniz öyle ağrı çekseydiniz çoktan ölürdünüz.

— Kendini öldüreceğini nerden biliyorsun? Sana bir şey söyledi mi?

— Bana bir şey söylemedi. Bana o yalnız iyi şeyler söyler. Kendini öldüreceğini yalnız kendine söyledi gibi geliyor bana. Bunu, belki kendine bile apaçık söylememiştir. Belki de söylemiştir. Dün, ben evde yokken, sokağa çıkmış... Yatağının altına bir çıkın korken gördüm. Çıkında ne vardı, bilmiyorum. Sokaktan bir şey alıp getirdi.

Benerci, birdenbire geri dönüp Somadeva'dan sormak istedi. Sonra vazgeçti.

— Sen onu yalnız bırakma, nine, ben iki üç gün sonra gelirim.

Benerci sokağa fırladı.

Yürüdü.. Yürüdü...

Bir köşebaşında Roy Dranat'la karşılaştılar.

Havagazı fenerinin altında durdular. Roy Dranat sarhoştu. Benerci'nin ellerini tuttu:

— Benerci, belki siz haklısınız, dedi. Belki haklısınız. Fakat, ben «dünyayı düzeltecek ben mi kaldım»a kadar düştüm. Mümkündür ki, «beş parmak bir olmaz»a kadar da alçalayım. Amma, bana öyle geliyor ki, sizin hakkınız var. Allahaısmarladık Benerci. Ben bu tarafa sapıp yoluma gidiyorum, sen de yoluna git..

Roy Dranat, Benerci'nin ellerini bıraktı. Şapkasını çıkardı. Yerlere kadar eğilerek Benerci'yi selamladı:

— Belki, siz haklısınız.....

Sallanarak uzaklaştı..

İKİNCİ BAP

KALKÜTALI SEYYAR SATICI ESNAFINDAN BİR VATANDAŞ: KALKÜTA'DA, İNGİLTERE EMPERYALİZMİ ALEYHİNE YAPILAN MİTİNGİ VE SOMADEVA'NIN ÖLÜMÜNÜ BERVEÇHİ ÂTİ ANLATIYOR.

I

Meydanda bir kalabalık vardı, kardaşım,
uyy... aman kalabalık!!
Rüzgârlı bir orman gibi uğuldardı, kardaşım,
bu yaman kalabalık.
Kalkütalı tornacılar, Keşmirli dokumacılar,
Bombay gemicileri,
yetmiş yedi denizin getirdiği
kum gibi
insan var.
Çırılçıplak çocuklar
sarkıyor salkımlarla ağaçların dalından.
Kocakarılar oturmuşlar eşiklere.
İğne değil, bir kıl koparıp atsan sakalından
düşmezdi yere.

Meydanda bir kalabalık vardı, kardaşım,
uyyy, aman kalabalık.
Dalgalı, karanlık bir suya düşmüşüm gibi
beni sardı, kardaşım,
bu yaman kalabalık.
Baktım ki taaa...
karşıda
bir kamyonun üstünde bir adam
avaz avaz
söz söylüyor.
Ama ne söz söylüyor anam,
okkalı söz söylüyor!!!
Bakıyorum adama,
bir şey anlamıyorum ama,
söz söylüyor herifçioğlu
söz söylüyor,
okkalı söz söylüyor:
«— Bilemem hangi sebeple, bilemem hangi sebebe!»
Etrafta bağırıyorlar:
«— Yaşşşşa be!!!»
Ben de bağırıyorum.
Acayip bir türkü çağırıyorlar.
Makama uyup ben de çağırıyorum...
Yanımda seyrek sakallı bir ihtiyar:
«— Bunlar, delidir, diyor,
bunlar sanıyorlar ki, diyor, biz
zorla devirebiliriz,
altın topuzlu kuyruğunu dalgalara vuran
denizlerin ortasında demirden
bir aslan
gibi duran
kocaman
Britanya'yı...»

Şimdi kamyonun üstünde başka bir adam..
Bu da söz söylüyor anam
söz söylüyor.
Okkalı söz söylüyor.
Bakıyorum adama.
Bir şey anlamıyorum ama
belli ki ötekinden
daha okkalı söylüyor.
Etrafta daha çok bağırıyorlar.
Ben de bağırıyorum.
Bu sefer başka bir türkü çağırıyorlar,
makama uyup ben de çağırıyorum...
Seyrek sakallı ihtiyar:
«— Bak, bu doğru söylüyor, diyor,
zorla değil,
güzellikle
yavaş yavaş, diyor, alırız!..
Birdenbire ayrılırsak,
köksüz bir ağacın dalları gibi kalırız...»

Şimdi kamyonun üstünde yine başka bir adam.
Elbet bu da söz söyleyecek anam.
Söz söylüyor.
Seyrek sakallı ihtiyarın keyfi yerinde yine.
Belli ki, geliyor kalabalık
seyrek sakallının dediğine.
Adamlar çıkıp iniyor kamyonun üstünden.
Balta görmemiş bir ormanda yürür gibi
yürüyorum kalabalıkta kamyona doğru ben.
Bağırışlar.

Türkü çağırışlar.
Ben bir şeycik anlamıyorum ama,
etraftan laflar çalınıyor kulağıma:
— Sol taraf hapı yuttu!
— Kamyonun yanında Benerci'ye bak!
Anası ölmüş
kız kardeşi dağa kaldırılmış gibi
somurttu...
— Gandi'nin hakkı var!
— Hind'in kurtarıcı ilahları:
dokuma tezgâhları.
Deniz tutmuş gibi dönüyor başım.
Birden bir kıyamettir koptu kardaşım.
Bağrışmalarla, ipte çamaşır gibi sarsıldı hava.
— Somadeva geliyor, Somadeva!
— Ona söz verin!
— Söyletmeyin, istemez!
— Dinlemiyoruz!
— Al aşağı!
— Söyletmeyin, istemez.

Yanındakilerin omuzuna dayanarak
tırmandı kamyona bir adam.
Geldi bütün kalabalık
bu sapsarı yüzlü bir tek adamla göz göze.
Ortalık tıssss!
Somadeva başladı söze...
Hey anam! Heeey!
Herifte bir ses vardı, beyabey,
bir ses!

Hani, ormanda kaplanlar ölürken
böyle bağırır..
«— Arkadaşlar!
dedi.
Hastayım..
Çok..
Fazla söze lüzum yok,
kendimi asacaktım.
Gidip bakın odama:
ipi yerde,
çengeli tavanda mıhlı bıraktım.
Geberecektim bir kaçak gibi
az daha..
Arkadaşlar!...»
dedi.
Ve sözünü bitiremedi.
Sallandı sola bir, sağa bir...
Baktım ki kalabalığa bir
kalabalık da rüzgârlı bir ekin gibi sallanıyor,
ben de sallanıyorum.
O yine:
«— Arkadaşlar...»
dedi.
Yine sözünü bitiremedi.
Ve kamyonun üstünden
devrildi üstümüze..
Birdenbire, kardaşım, bir hal oldu bize:
boydan boya meydan uzattı kollarını
düşeni tutmak için.

Hani ancak
Lortlar Kamarası'na girmeliyim
bu hali unutmak için.
Dalgalı bir denize düşen ay ışığı gibi
yüzdü bembeyaz ölüsü Somadeva'nın
yukarı kalkan kolların ve başların üstünde.
Meydan bağırdı, ben bağırdım:
«— Somadeva!
Somadeva!
Kavga sonuna kadar
kav—ga!...»
Omuz başımda inledi bir ses:
«— Deliler kesiyor kocaman bir çınarın
en yeşil, en geniş dalını.»
Dönüp arkama baktım ki, anam;
yoluyor seyrek sakalını
seyrek sakallı adam.

İKİNCİ KISIM SONUNCU BAP

İKİ ÖLÜNÜN ODASI... HİNDİSTAN YİRMİNCİ ASIR TARİHİNİN SON SÖZÜ... ROY DRANAT'IN AYNALI DOLABA BAKAN ÖLÜ GÖZLERİ...

I

Somadeva'nın ölüsü imamsız, rahipsiz ve hahamsız ve kavga şarkıları söyleyen on binlerce kişilik bir cemaatle kaldırıldı.

Benerci, Somadeva'yı gömdükten sonra, ninenin evindeki odaya geldi. İpi yerde ve çengeli tavanda mıhlı gördü. Duvarın dibindeki yer yatağının yastığı altından kırmızı kaplı, çizgisiz defteri çıkardı.

Defterin kabında: «HİNDİSTAN'IN YİRMİRCİ ASIR TARİHİ» diye yazılıydı. Benerci defteri açtı. Baş tarafta, Somadeva'nın bir gece kendisine okuduğu yarı kalmış mukaddeme vardı. Sonra beyaz sayfalar. Son sayfada beş altı satır. Benerci bu beş altı satırı okudu:

«Ben, Somadeva, Hindistan'ın yirminci asır tarihini yazmağa başladım. Fakat bitirmeden öleceğim. Arkadaşlarım, bıraktığım yerden yazmağa devam etsinler. Tarihin sonu inanılmayacak kadar güzel olacaktır. Buna eminim...»

II

Benerci, Somadeva'nın odasından sokağa çıkınca, Roy Dranat'ın «akşamüstü serinlikte bir teferrüçten dönerken» soğuk alıp zatürreeden öldüğünü duydu. Ve Roy Dranat'ın oteline gitti. Gördüklerini şöyle anlatıyor:

Girdim ki içeriye,
iki eli yanına gelmiş
yatıyor otel odasının
dört topuzlu karyolasında.
Ölü.
Omuzlarına kadar çarşafla örtülü,
gözleri açık...
Çarşafın altında ayakları:
acayip bir hayvanın dinliyen kulakları...
Gözleri bakıyor
ayakları arasından
dolaba.
Dolabın aynasında görüyorum:
başını değil,
yüzünü değil,
kaşını değil,
kapakları açık, içi örtülü gözlerini,
yalnız ölü gözlerini...
Gözleri bakıyor dolaba.
Ehramda bir kapı
açar gibi
açtım
dolabı.
Alt katta bir kutu var.
kutuda ölünün hiç giymediği
siyah kunduralar.
Ütülü elbiselerle dolu orta kat:
asılmış dolabın içine

sıra sıra elsiz ve başsız Roy Dranat.
Bir şişe permanganat,
yakalık,
mendil, çorap.
Bir kitap:
çok eski günlerde beraber okuyup
satırlarının altını beraber çizdiğimiz
bir kavga kitabı.

Kapadım dolabı.
Onun dolaba bakan gözlerini kapadım.
Artık satılacak bir yürek,
kiralık bir kafa bile yok.
Roy Dranat, hoşça kal,
mesele yok.
YORGAN GİTTİ,
KAVGA BİTTİ.

İkinci Kısmın Sonu

ÜÇÜNCÜ KISIM

BİRİNCİ VE SONUNCU BAP

I

Gözüme altın bir damla gibi akan
yıldızın ışığı,
ilkönce
boşlukta
deldiği zaman karanlığı,
toprakta göğe bakan
bir tek göz bile yoktu...
Yıldızlar ihtiyardılar
toprak çocuktu.
Yıldızlar bizden uzaktır
ama ne kadar uzak
ne kadar uzak...
Yıldızların arasında toprağımız ufaktır
ama ne kadar ufak
ne kadar ufak...
Ve Asya ki
toprakta beşte birdir.
Ve Asya'da
bir memlekettir Hindistan,
Kalküta Hindistan'da bir şehirdir,
Benerci Kalküta'da bir insan...

Ve ben
haber veriyorum ki, size:
Hindistan'ın
Kalküta şehrinde bir insanın
yolu üstünde durdular.
Yürüyen bir insanı
zincire vurdular...

Ve ben
tenezzül edip
başımı ışıklı boşluklara kaldırmıyorum.
Yıldızlar uzakmış
toprak ufakmış
umurumda değil,
aldırmıyorum...
Bilmiş olun ki, benim için
daha hayret verici
daha kudretli
daha esrarlı ve kocamandır:
yolu üstünde durulan
zincire vurulan
İNSAN . . .

II

Şu yukarıya, üçüncü kısmın birinci ve sonuncu babının birinci parçası olarak yazdığım, üslubu ukalaca, yazıdan da anlıyacağınız veçhile, Benerci mahpustur.

Hindistan'ın hakikî istiklâl ve hakikî kurtuluşu için çalıştığından dolayı, Britanya polisi tarafından tevkif, Britanya adliyesi tarafından muhakeme ve Britanya hükûmeti tarafından, Benerci, hapse atılmıştır. Cezası 15 senedir. Benerci bu 15 adet seneyi taş bir hücrede tek başına geçirecektir. Ve bu 15 adet senenin bir haylisi geçmiştir...

Şimdi size, bu bir hayli senenin nasıl geçtiğini anlatacağım. Ve, sonra, sıra, Benerci'nin kendini niçin öldürdüğüne gelecek. Emperyalizm aleyhine yazılan* ve emperyalizmi temellerinden yıkmak için nefislerini feda edenlerden bahseden bu kitap, bir inkılâpçının hangi şartlar içinde kendini öldürmeğe hak kazanacağını da hallettikten sonra, bitmiş olacaktır.

(*) Yalnız şunu hatırlatmak isterim ki, Benerci emperyalizmi ve emperyalizm ile mücadeleyi, Neo-Hitlerist-Sosyal-Faşist-Sinyor-Fon Şevket Süreyya Bey gibi anlamıyordu.

III

Güneş
pencerede...
Yanıyor
demir bir çubuk..
Dışarda saat
belki beş,
belki altı,
belki buçuk,
yedi..
Gardiyan karyolayı
duvara kilitledi.
Adam
demir iskemlede oturuyor
oturuyor...
Güneş
düştü pencereden
adamın başına vuruyor..

Dışarda saat
belki on
belki on iki..
İçerdeki:
yürüyor duvardan
duvara,
duvardan
duvara...

Gardiyan...
Pirinç çorbası, ekmek.
Demek:
öğle saatı çaldı
öte yanda yaşıyanlara..

Ve adam yürüyor,
duvardan
duvara,
duvardan
duvara..

Yanıp söndü demir çubuk..
Dışarda saat:
belki beş,
belki altı,
belki buçuk...
Dışarda akşam...
Adam
demir iskemlede oturuyor...
Oturuyor...

Gardiyan.
Pirinç çorbası, ekmek.
Gardiyan
karyolayı indirince:
içerde gece.
Yatıyor adam.
Gözleri düşünüyor,
dişlerinin arasında bıyığı..
Dışarda ay ışığı....

IV

19... senesi eylülünün on beşinci gecesi idi.. Saat on ikiden sonra, Kalküta şehrinin varoşlarından gelen bir adam, umumî hapishanenin yüksek duvarları karşısında durdu. Tam bedir halindeki ay, gökyüzünü kaplıyan ve esen rüzgârla korkunç şekiller alıp akan siyah bulutların arkasında kâh gizleniyor, kâh meydana çıkıyordu.

Şehrin varoşlarından geldiğini beyan ettiğimiz meçhul adamın durduğu mahal, umumî hapishanenin arka cephesine tesadüf etmekte olup bu cephenin üst kısmında, hafif bir ışıkla aydınlanmış, bir sıra demir parmaklıklı pencere vardı.

Ay, bulutların arasından kurtuldukça, zaman zaman duvarın dibinden geçen bir süngüyü ışıldatmakta ve bu suretle meçhul adama hapishanenin etrafını devreden nöbetçilerin mevkilerini bildirmekte idi.

Meçhul adamın kendisini nöbetçilere göstermek istemediğini, okuyucularımız, elbette tahmin eylemişlerdir.. Tahminlerinde yanılmıyorlar. Zira bu adam buraya Britanya İmparatorluğu zabıtasının hiç de hoş görmeyeceği bir işi yapmak için gelmiş idi.

Filhakika, nöbetçiler hapishanenin köşesinde gözden kaybolur olmaz, meçhul adam cebinden bir taş parçası çıkarıp iyice nişanladıktan sonra demir parmaklıklı pencerelerin soldan üçüncüsüne fırlattı.. Taş pencereden içeriye girdi.

Eğer biz, okuyucularımızla birlikte, meçhul adamın taşı atmasından evvel, mevzubahis pencereden içeriye bakmış olsaydık, şöyle bir manzaranın şahidi bulunurduk:

Demir kapısının üstünde gardiyanlara mahsus dışardan sürmeli küçük bir pencere bulunan taş bir hapishane hücresi. Gündüzleri kaldırılıp zincirle duvara kilitlenen ve geceleri indirilen demir bir karyola. İşbu karyolanın üstünde, mahpuslara mahsus libası giymiş olduğu halde bir şahıs oturmaktadır.

Mezkûr şahıs sık sık başını kaldırarak, kapıdaki gardiyan penceresinden gözetlenip gözetlenmediğine bakıyor, sürgünün açılmadığına emniyet kesbettikten sonra, siyah kaplı kalın bir kitabın sayfalarına bir şeyler yazıyordu. Eğer siyah kalın kitabı yakından tetkik edecek olursak görürüz ki, bu İngilizce bir İncil'dir. Mevzubahis şahıs, taş hücreye kapatıldıktan bir hafta sonra; Kayser'in hakkını Kayser'e ve Allahın hakkını Allaha vermeği ve sağ yanağına bir tokat atılırsa, sol yanağını çevirmeği talim etsin diye, bu İncil'i bir İngiliz misyoneri kendisine vermiş idi. Esasen, hapishanenin bütün hücrelerinde bu kitaptan maada okuyacak ve yazacak bir şey bulunmazdı.

İmdi, ahvalini tetkik eylediğimiz şahsın, yani taş hücre mahpusunun İncil sayfalarına neler yazdığını görelim:

Satırlarının başları numaralı ve bazı kelimeleri küçücük haç işaretli sayfalarda, URDU lisanıyla ve henüz kurumamış kırmızı ve taze bir kan ile yazılmış ve kitabın sık siyah matbu hurufatı üzerinde ateş gibi yanan yazılar vardı.

Taş hücre mahpusu İncil kitabının iç mukavvasından kopardığı bir parçayı bükerek bir kalem haline getirmiş ve bunu sol bileğinden ince ince akan kana batırarak bu ateş gibi yanan yazıları yazmakta bulunmuş idi.

İşte şehrin varoşlarından gelen meçhul adam taşı attığı zaman, taş hücrenin içindeki mahpus böyle bir işle meşguldü. Pencereden gelen taş mahpusun karyolası dibine düşmüştü. Mahpus hemen yerinden kalktı.

Üzerlerine kanı ile yazdığı İncil kitabı sayfalarını koparak taşa sardı ve taşı pencereden dışarı atıp iade etti.

Şehrin varoşlarından gelen meçhul adam, taşa sarılmış kâat tomarını yerden aldı. Göğsüne soktu. Ve dünyanın en kıymetli hazinesini göğsünde taşıyan bir insan gibi, korkak, cesur ve emin adımlarla uzaklaşmaya başladı. Korkuyordu: göğsündeki defineyi alırlar diye; cesurdu: göğsündeki defineyi ölümün karşısında dahi vermemek için; emin idi: zira kaç senedir her iki ayda bir buraya geliyor, taşı atıyor ve taş, kanlı yazılar yazılı

İncil sayfalarına sarılmış olduğu halde kendisine iade ediliyordu; binaenaleyh bu işe alışmış idi.

Bu kanla yazılmış yazılar, Hintlilerin hakikî istiklâl ve kurtuluş cidalinde kitlelere heyecan, şuur ve hedef vermekte idi.....

Taş hücre mahpusu Benerci'dir. Kitlelere heyecan, şuur ve hedef veren yazılar, vaktiyle Somadeva'nın başladığı ve şimdi Benerci'nin devam ettiği «Hindistan'ın Yirminci Asır Tarihi» isimli eserdir. Yalnız, Benerci bunu, bileğini kesip kanıyla yazmıyor.. Fakat, eğer icap etseydi, eserin bir tek satırını yazmak için damarlarındaki bütün kanını akıtabilirdi. Ve bu, pestenkerani bir lâf değildir.. Bu işi yapabilecek insanların yalnız on dokuzuncu asır romanlarında yaşadığını zannedenler, yirminci asrın isimsiz, büyük kavga kahramanlarını tanımıyorlar demektir.

Benerci yazısını bileğinin kanıyla yazmıyor. Bu yazıları şehrin varoşlarından gelen meçhul adama vermiyor. Benerci yazılarını temiz beyaz kâatlara kurşunkalemiyle yazıyor. Ve bunları hapishane gardiyanlarının İngiliz dikkatlerine rağmen, dışardakilerin ellerine ulaştırıyor.

NASIL?..

Taş hücre mahpusunun, senelerdir, bu işi nasıl yaptığını anlatacak değilim. Romanda da olsa, Britanya polisine hizmet etmek istemem.....

V

Dışarda
bir bayrak gibi dalgalanırken adı,
içerde O
ihtiyarladı..
Her gün biraz daha
camları yaşarıyor
iri
bağa
gözlüklerinin.
Her gün biraz daha
siliniyor çizgileri
gördüklerinin.
Küreyvatı hamra azalıyor.
Tasallübü şerayin.
Tansiyon 26.
Baş dönmesi, bunaltı.
Sinir...

Bir
senedir
yazamadı bir
satır
bile..
Yine fakat
dışarda bir bayrak gibi
dalgalanıyor adı.
İçerde O
ihtiyarladı....

BU FASIL BENERCİ'NİN KENDİNİ NİÇİN ÖLDÜRDÜĞÜNE DAİRDİR

«Kalküta şehrinin ufkunda güneş
yükseliyordu.
Atları ışıktan, miğferleri ateş
bir ordu
bozgun karanlığı katmış önüne
geliyordu.
Güneş yükseliyordu..
Kalküta .....»

Bunu beceremedik
romantik kaçtı pek.
Şöyle diyelim:

«Baygın kokulu
koskocaman
masmavi bir çiçek
şeklinde sema
düştü fecrin altın kollarına...»

Bu da olmadı,
olacağı yok.
Benden evvel gelenlerin hepsi,
almışlar birer birer,
tuluu şemsi, gurubu şemsi
tasvir patentasını.
Tuluu şemsin, gurubu şemsin
okumuşlar canına..
Bu hususta yapılacak iş,
söylenecek söz
kalmamış bana.
Buna rağmen,
tekrar ederim ki ben:
Kalküta'nın damları üstünde güneş
güneş gibi
yükseliyordu.
Sokaktan bir sütçü beygirinin
nal ve güğüm sesi geliyordu.
Benerci sordu:
— Saat kaç?
— Altı...

Benerci dün akşam geç vakit tahliye edildi. Hapishanenin kapısı önünde dehşetli bir kalabalık onu bekliyordu. Eğer eski sistem bir kafam olsaydı, iddia edebilirdim ki, Benerci bu yığınlarla insanı ebediyyen peşinde sürükliyebilecek kadar onlara yakın, onların canında, onların kanındaydı.

Benerci'ye arkadaşları, dış mahallelerdeki apartımanlardan birinin en üst katında bir oda tutmuşlar. Benerci odasına sekiz arkadaşıyla beraber girdi. Bana:

— Sen git, biraz dolaş. Sonra gelirsin, dediler.

Apartımanın kapısı önünden, merkez caddelere kadar, kımıldanan, bağıran bir insan denizinin ortasında, her adımda onun işmini işiterek, dolaştım. Kalabalık yavaş yavaş dağıldı. Geri döndüğüm zaman Benerci'yi odasında yalnız buldum.

Pencerenin önünde duruyordu. Saat gecenin on biriydi. Benerci:

— Otur bakalım, dedi.

Oturdum.

Saatler geçti, saatler geçti.. Bir kelime bile konuşmadık. Ve nihayet, lambanın sarı ışığı beyazlanmağa başladı. Pencereden baktım:

Kalküta'nın damları üstünde güneş
yükseliyordu.

Benerci sordu:

— Saat kaç?

— Altı.

— Âlâ.

— Anlamadım.

— Hiç. Dinle. Bu kitabın birinci kısmında, arkadaşlarım bana: «Sen bizi sattın,» dediler. Alnımda hâlâ onların attığı taşın izi var. Halbuki ben tertemizdim. Fakat onlar haklıydı. Kıl kaldı, kendimi öldürüyordum. Fakat bu haltı yemedim.

— Öyle.

— Bu kitabın ikinci kısmında, Somadeva'nın ciğerleri ağzından geliyordu. Öyle ağrı çekiyordu ki, kendini öldürmek istedi. Fakat o da bu haltı yemedi. Bir kamyonun üstünde kalıbı dinlendirmeyi daha doğru buldu, değil mi?

— Öyle...

— Saat kaç?

— Altı buçuk.

— Âlâ... Dinle. Ferdin tarihteki rolü malum. Akışın istikametini değiştiremez. Yalnız tempoyu hızlılaştırabilir, yavaşlatabilir. İşte o kadar. Tarihte fert denilen nesne, keyfiyetin değil, kemiyetin üstüne tesir edicidir. Bütün bunlar senin için, benim için, bizim için bilinen şeylerdir.

— Doğru.

— Öyleyse, bunu şimdi benim şahsıma tatbik edelim.

Birdenbire durdu. Gözlüğünü çıkardı. Mendiliyle camlarını sildi. Gözlüğünü taktı. Camların içinde büyüyen gözleri

gözlerimdedir.

— Devam et, Benerci, dinliyorum.

— Hadisat öyle getirdi ki, ben hareketin muayyen bir inkişaf merhalesinde muayyen bir rol oynıyan bir fert haline geldim.

— Doğru.

— Dünden itibaren katarın başında gidiyorum. Halbuki fizyolojim berbat.. Kafam elastikiyetini kaybetti. Dönemeçleri zamanında dönemiyeceğim. Ellerim lüzumundan fazla titriyor. Akıntıda dümen tutamıyacak bir hale geldiler. Akışın temposunu hızlılaştırmak nerde? Onu yavaşlatmam muhtemeldir. İstemeden, irademin dışında, yanlış adımlar atacağım. Biliyorum, hareket belki beni altı ay sonra, bir sene sonra bir safra gibi fırlatacaktır. Fakat o beni fırlatıp atana kadar, ben ona fren olacağım. Halbuki ben kemiyette bile, bir sene değil, bir gün bile, irademin dışında, bilerekten ona ihanet edemem. Anlıyor musun? Diyeceksin ki, yanılınıyan yalnız tembellerdir, budalalardır. İş yapan, yürüyen adam yanılır. Mesele yanlışın idrakindedir. Fakat, ya bu yanılma nesnesi katarın başındaki adam için bir kaide haline gelirse. Ve o adam katarın başında gidemiyeceğini bildiği halde, yerinde durmak için bir saniye olsun ısrar ederse. Bu bir ihanet değil midir? Ben bir saniye olsun, ihanet edemem. Bu benim uzviyetimde yok...

Benerci yine durdu. Sonra birdenbire gülerek:

— Hem ben bu meseleyi arkadaşlarla konuştum. Hallettik. Sana haltetmek düşer, dedi. Sen saata bak, kaç?

— Yedi.

— Hem, bu benim mesele nevi şahsına münhasır bir iş bile değil. Galiba LAFARG'la karısı da aynı vaziyete düşmüşler, aynı işi yapmışlar. Her ne hal ise. Şu senin tabancayı ver bakayım.

Pantolonumun arka cebinden tabancayı çıkardım. Koskocaman bir nagant. Benerci'ye uzattım. Aldı, masanın üstüne koydu.

Tekrar gözlüğünü çıkardı. Mendiliyle camlarını sildi. Gözlüğünü taktı. Camların içinde büyüyen gözleri gözlerimdedir.

— Şöyle pencerenin önünde birer cıgara tellendirelim, dedi.

Cıgaraları yaktık. Topraktan fışkırır gibi bol, renkli ve ılık bir yaz sabahının ışıkları karşı pencerelerin camlarında, Benerci'nin gözlüklerinde pırıl pırıl yanıyordu. Damlar, evler, ağaçlar ve sokaklar yıkanmış gibi nemli ve tertemizdi. Konuşmuyorduk.

Ağzımda, sonuna gelen cıgaranın acılığını duydum. Benerci ayağa kalktı. Cıgarasını masadaki tablanın içinde söndürdü.

— Pencereyi kapat. Sen de haydi artık git. İstersen âdet yerini bulsun diye bir kere kucaklaşalım, dedi.

Kucaklaştık.

Arkama bakmadan kapıdan dışarı çıkarken:

— Çocuklara selam söyle, dedi.

Merdivenleri ağır ağır inmeğe başladım. Dördüncü kat. Üçüncü kat. Merdivenleri hızlı hızlı iniyorum. İkinci kat. Merdivenleri koşarak iniyorum.

Tam sokağa çıktığım zaman, derinlerden, demir bir kapının hızla kapanması gibi tok bir ses geldi...

BU KİTABIN SON SÖZÜ. . . . . .

«Kavgada
kendi kendini öldüren
lanetli bir
cenazedir
benim için:
Ölüsüne
ellerimiz
dokunamaz.
Arkasından
matem marşı
okunamaz.»

Sen artık
bu kitapta:
noktaları
virgülleri
satırları taşımıyorsun.

Sen artık
bu kitapta
koşmuyor
bağırmıyor
alnını kaşımıyorsun.
Sen artık
bu kitapta
yaşamıyorsun.

Ve Benerci sen
bu kitapta:
kendi kendini öldürmene rağmen
benim ellerim senin
kanlı delik
şakağına dokunacaktır.
Cenazende
dosta düşmana karşı
matem marşı
okunacaktır:

MATEM MARŞI .....

Çan
çalmıyoruz.
Çan
çalmıyoruz.
Yok
salâ
veren!
Giden
o
biten
bir
şarkı değildir...

O
büyük
bir
ışık
gibi döğüştü.

Kasketli
bir güneş
halinde düştü.

Çan
çalmıyoruz.
Çan
çalmıyoruz.
Yok
salâ
veren!
Bu
giden
bir
biten
şarkı değildir.....

S O N

GECE GELEN TELGRAF

İlk Basım: 1932

GECE GELEN TELGRAF

Gece gelen telgraf
dört heceden ibaretti:
«VEFAT ETTİ.»
İmza yok.
Bu dört hece bile çok.

Bakıyorum duvara:
duvarda bir yara -
duvarda bir resim -
vefat edenin,
elimle çizmişim.

Saat bir.
Saat üç.
Saat beş.
Polis düdükleri, saatlar...
Yatağım bozulmamış.
Çekmecemde kâatlar:
bazıları
onun el yazıları.

Gece gelen telgraf,
dört heceden ibaret...
Şafak söküyor -
odam
geceden ibaret.

Avuçlarımda
ellerinin gölgesi dolaşan adam
demir parmaklıklardan gördü son gündüzünü.
Mahpushane doktoru
örterek paltosuyla upuzun yatanın yüzünü:
— Tamam!
dedi.
Bunu belki evvelki akşam
dedi.
Evvelki akşam
ben.....

Satıcılar geçiyor mahalleden.

Bakıyorum
gece gelen
telgrafa.
O mükemmel bir kafa
mükemmel bir yürek,
yumruklarıyla erkek
gözleriyle çocuktu.
Hudutsuz ve Allahsız bir baştı o.
Yoldaştı o..

* * *

Düşmanlar kına yaksın
dostlar girsin saflara.
Sen gözyaşı göstermeden ağlıyacaksın
gece gelen telgraflara....

1931

HABER

Onlardan haber geldi.
Oradan
onlardan.
Gömlekleri kirli değil
çatık değilmiş kaşları.
Yalnız biraz
uzamış tıraşları.

«Yandık!»
dememişler.
Dayanmışlar biliyorum.
«Dayandık!»
dememişler.
Gözleri gülerek
bakıyorlarmış adama.
Şakaklarında taze bir yara varmış ama,
çatık değilmiş kaşları.
Yalnız biraz
uzamış tıraşları....

ŞARKILARIMIZ

Şarkılarımız
varoşlarda sokaklara çıkmalıdır.
Şarkılarımız
evlerimizin önünde durmalı
camlara vurmalı
kapıların ellerini sıkmalıdır,
sıkmalıdır
acıtana kadar,
kapılar
bağlı kollarını açana kadar....

Biz anlamayız
tek ağzın türküsünü.
Her matem gecesi
her bayram günü,
şarkılarımız
bir gaz sandığını yere yıkarak
sandığın üstüne çıkarak
kocaman elleriyle tempo tutmalıdır.
Şarkılarımız
çam ormanlarında rüzgâr gibi bize kendini
hep bir ağızdan okutmalıdır!!.

Şarkılarımız
ön safta en önde saldırmalıdır düşmana.
Bizden önce boyanmalıdır
şarkılarımızın yüzü kana..

Şarkılarımız
varoşlarda sokaklara çıkmalıdır!
Şarkılarımız
bir tek yüreğin
perdeleri inik
kapısı kilitli evinde oturamaz!.
Şarkılarımız
rüzgâra çıkmalıdır...

21 — 1 — 924

Lambayı yakma, bırak,
sarı bir insan başı
düşmesin pencereden kara.
Kar yağıyor
karanlıklara.
Kar yağıyor
ve ben hatırlıyorum.

Kar...
Üflenen bir mum gibi söndü
koskocaman ışıklar..
Ve şehir
kör bir insan gibi kaldı
altında yağan karın.

Lambayı yakma, bırak!

Kalbe bir bıçak gibi giren hatıraların
dilsiz olduklarını anlıyorum.
Kar yağıyor
ve ben hatırlıyorum.

PORTATİF KARYOLA

Bu onun karyolası
portatif bir karyola.
O her sabah
burdan çıkardı yola.
Ve her akşam
burda çözerdi ıslak ayakkaplarını.

Karyolanın başucunda kitaplar....
Açıyorum
birer birer
kitaplarını.
Satırların
üzerinde
ellerinin izi var.
Pencerenin içindeki
bu beyaz diş fırçası, bu bembeyaz sabun
onun...

Elsiz kolları göğsünde
yatıyor karyolanın üstünde
lâcivert gemici fanilâsı..

Bu onun karyolası
portatif bir karyola.

Duvarda külrengi bayramlık kasketi.
Yerde bir üçüncü mevki
tren bileti.....

GÖMLEK, PANTOLON, KASKET VE FÖTRE DAİR

Bana:
"temiz gömlek
giymek
düşmanıdır,» diyenler
varsa eğer,
muazzam hocamın resmine baksın.
Ustalarımın ustası Marks'ın
ceketi rehindeydi,
bir övün yemek yerdi dört günde.
Dalgalanırdı fakat
heybetli sakalı:
bembeyaz
tertemiz
kolalı
bir gömleğin üstünde..

Ütülü pantolona idam hükmü kim verdi?
Tosunlar,
şu bizim tarihi de mek parmak okusunlar:
"1848'de kurşunlar
demir bir tarak gibi geçerken başından,
halis İngiliz kumaşından
halis İngiliz modasıyla
ütülü mum gibi bir pantolon giyerdi
- Alanglez -
insanların en büyüğü Engels...

Vladimir İliç Ulyanof Lenin
ateşten bir dev gibi çıktığı zaman
barikada,
yakalığı da vardı
kıravatı da...

Bana gelince:
Ben ki, herhangi bir proleter şairiyim,
Marksisto - Leninist şuur,
30 kilo kemik,
7 litre kan,
bir iki kilometre kadar,
damar,
adele, et, sinir ve deriyim;
ne kafamın dışındaki kasket
içindekine delâlet
eder,
ne de biricik fötrüm beni
geçmekte olan geçmişe alet
eder....
Buna rağmen
ben:
haftada altı gün kasketliysem eğer,
haftada bir gün
sevgilimle seyrana giderken
biricik fötrümü
tertemiz
giymek içindir bu...
Fakat
neden benim iki fötrüm yok?
Ne dersin üstat?

Tembel miyim?
Hayır!
Günde 12 saat
sayfa bağlamak,
ayakta dikilip
anası ağlamak
sapına kadar çalışmaktır..

Kapkara cahil miyiz?
Hayır!
Meselâ:
"Sat-Sin" bey kadar cahilü cühelâ
olmasam gerek....

Budala mıyım?
Eh,
pek
değil..

Belki biraz derbederim..
Lâkin hep
asıl sebep:
proleterim,
be birader,
proleter!!..

Ve benim iki fötrüm,
iki milyon fötrüm, ancak
her
proleter
gibi,
Borsalino - Habik - Mosan - Mançister
tezgâhlarının sahibi
olursam - olursak - olacak!...
Ve ilââââââ,
Lââââââââ!!!!!!!...

5 ŞUBAT 931..

MAVİ GÖZLÜ DEV, MİNNACIK KADIN VE HANIMELLERİ

O mavi gözlü bir devdi.
Minnacık bir kadın sevdi.
Kadının hayali minnacık bir evdi,
bahçesinde ebruliii
hanımeli
açan bir ev.

Bir dev gibi seviyordu dev.
Ve elleri öyle büyük işler için
hazırlanmıştı ki devin,
yapamazdı yapısını,
çalamazdı kapısını
bahçesinde ebruliiii
hanımeli
açan evin.

O mavi gözlü bir devdi.
Minnacık bir kadın sevdi.
Mini minnacıktı kadın.
Rahata acıktı kadın
yoruldu devin büyük yolunda.
Ve elveda! deyip mavi gözlü deve,
girdi zengin bir cücenin kolunda
bahçesinde ebruliiii
hanımeli
açan eve.

Şimdi anlıyor ki mavi gözlü dev,
dev gibi sevgilere mezar bile olamaz:
bahçesinde ebruliiiii
hanımeli
açan ev..

GÜNEŞİN SOFRASINDA SÖYLENEN TÜRKÜ

Dalgaları karşılıyan gemiler gibi,
gövdelerimizle karanlıkları yara yara
çıktık, rüzgârları en serin
uçurumları en derin
havaları en ışıklı sıra dağlara.
Arkamızda bir düşman gözü gibi karanlığın yolu.
Önümüzde bakır taslar güneş dolu.
Dostların arasındayız!
Güneşin sofrasındayız!

Dağlarda gölgeniz göklere vursun,
göz göze
yan yana
durun çocuklar.
Tasları birbirine vurun çocuklar.
Doldurun çocuklar,
doldurun
doldurun
doldur içelim.
Başları
göklere
atalım
serden geçelim..
Heeey, nerden geçelim?
Yalnayak
koşarak
devlerin
geçtiği
yerden geçelim.

Heeey
hop
Heeeey
hep
birden geçelim.
Doldurun çocuklar,
doldurun
doldurun
doldur içelim.

Dostların arasındayız!
Güneşin sofrasındayız!.

BU YAZI UZUN SENELER DÜNYA EMPERYALİZMİNİN ŞARKTA KANLI BEKÇİLİĞİNİ YAPAN ÇARLIK RUSYASININ NE SURETLE ÖLDÜĞÜNE DAİRDİR

Bin dokuz yüz on yedi
ikinciteşrin yedi...
Yumuşak ve derin
sesiyle Lenin :
"Dün erkendi, yarın geç
zaman tamam bugün," dedi..
Yağlı çarklılarla yağlı işçiler :
"Bugün!" dedi.
Ölümü açlıktan öldüren siper :
"Bugün!" dedi.
Ağır
çelik
kara
toplarıyla AVRORA :
"BUGÜN!" dedi,
"BUGÜN!" dedi..
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .

Artık
ne kışlık sarayda
sarhoş eteklerin ipekli sesi,
ne paskalya çanlarında deli duası çarın,
ne Sibirya yollarında zincir iniltisi...

Artık
votka kadehlerinde ıslanmıyacak
sarı sarkık bıyıkları pameşçiklerin.
Kara toprağın üstünde bir avuç kan gibi
yanmıyacak,
bakır sakalları
açlıktan ölen mujiklerin.

Artık
kararmıyacaktır karlı sokaklar
kara bir rüzgâr gibi geçen
Çarın kazaklarından.
Sarkmıyacaktır işçi kadınların
kanlı saçları :
kara kalpaklı kazakların mızraklarından.

Yandı kanatları iki başlı kara kartalın,
düştü yere,
öldü.
Buzlu Baltık denizinin kıyısında
bir pencere örtüldü.
Açıldı bir pencere.....
Bin dokuz yüz on yedi
ikinciteşrin yedi...

HİÇBİR AĞAÇ BÖYLE HARİKULÂDE BİR YEMİŞ VERMEMİŞTİR

Topraktan ateşten ve denizden
doğanların
en mükemmeli doğacak bizden...
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . ve insanlar ellerini
korkmadan
düşünmeden
birbirlerinin ellerine bırakarak
yıldızlara bakarak:
— «Yaşamak ne güzel şey!»
diyecekler;
bir insan gözü gibi derin
bir salkım üzüm gibi serin
bir ferah
bir rahat
bir işitilmemiş şarkı söyliyecekler..

Hiçbir ağaç
böyle harikulâde bir yemiş vermemiş
olacaktır.
Ve en vadedici
bir yaz gecesi bile
böyle sesler
böyle inanılmaz renklerle
sabaha ermemiş olacaktır..

Topraktan
ateşten
ve denizden
doğanların
en mükemmeli doğacak bizden...

CEVAP NUMARA DÖRT

Bu yazı gizli bir din halinde bir nevi Neo-faşist bir ideoloji yaptıkları halde bunu ikrardan sakınanlara aittir. Böyle bir halt karıştırmıyoruz, diyenler üzerlerine alınmıyabilirler.

Onlar istiyorlar ki
çift ağızlı baltalarıyla
yuvarlansın kafalarımız önüne yarın —
o kara gömlekleri beyaz kordonlu
golf pantolonlu
kadroların..

KARDEŞLER!
Onlara sokakta rastlarsanız eğer
ölümü görmüş gibi çevirin başınızı.
Kirpiksiz sarı gözler gözünüze bakarken
arkadan sırtınıza bir
bıçak girebilir....

Onlar istiyorlar ki
kara toprağın kalbi durana kadar
biz pazarda kelepir bir mal gibi satalım
kafamızın ışığını, gücünü kolumuzun..
Kadınlarımızı karşılarında oynatalım.
Ve dumanlanmağa başlayınca
gözümüzün bakışı,

yavaşlayınca
damarlarımızda kanın akışı
karaya vurmuş balıklar gibi
köprü altlarında yatalım..

KARDEŞLER!
Onlara elleriniz dokunmuşsa eğer
yedi tas su dökün ellerinize.
Yırtarak bayramlık gömleğimi ben
peşkir yaparım size...

Biz
ayrı dillerde aynı şarkıyı okuyanlar,
Biz
aynı yastıkta yatar gibi
toprağa başlarını yan yana koyanlar,
Biz,
yüzümüzün derisi koyu açık yanmış diye,
saçlarımız ayrı ayrı boyanmış diye
barsaklarımızı birbirimizin avucuna dökerek
birbirimizin gırtlağını dişimizle sökerek
gebereceğiz...
Ve kadrolar
parlatarak
kara gömleklerinin beyaz kordonlarını
gömecekler kadife koltuklara
golf pantolonlarını...

KARDEŞLER!
Onların adına benziyorsa adınız eğer
adınızı değiştirin.
Vebanın girdiği kapıdan girin
onların evine atmayın ayak....

Onlar istiyorlar ki
çift ağızlı baltalarıyla
yuvarlansın kafalarımız önüne yarın —
o kara gömlekleri beyaz kordonlu
golf pantolonlu
kadroların.....

ORADA TANIDIKLARIM

I

Bir kafes.
Bir kanarya kuşu.
Sarı kanatların
tellere vuruşu.
Kitaplar, kitaplar,
Puşkinden Mayakofskiye kadar
şiir kitapları..
Kitaplar, kitaplar,
Felsefe - Diyalektik Materyalizm.
İktisat - Dört cilt Kapital.
Bir keman -
yeni doğmuş bir çocuk gibi yatıyor kutusunda.
Pencere açık.
Dışarda şehir -
ayışıklı uykusunda...
Gözler.
Kocaman, berrak, iri,
iki mavi damla gibi gözleri..
Kumral
kıvırcık
bir sakal.
Yüzü beyaz....
Pencere açık.
Gece.
Yaz....

Odada ikimiz.
Konuşuyor o :

— "İsterdim ki ben,
Şarkılarımı söylesinler benim
el ele tutuşup dönerken
çocuk bahçelerinde çocuklarımız..
Duyduğum seslerin en güzelidir —
bir yaz gecesi —
dizimde yatan bir çocuğun
bana yıldızları soruşu.."

Bir kafes.
Bir kanarya kuşu.
Bir keman -
yeni doğmuş bir çocuk gibi yatıyor kutusunda.
Pencere açık.
Dışarda şehir -
ayışıklı uykusunda.
Odada ikimiz.
Konuşuyor o :

— "İsterdim ki ben,
bir kitap bekçisi olayım
camları güneşli bir kitap evinde.
Duyduğum zevklerin en doyulmazıdır —
yıldızlı cenup denizlerinin alevinde
sabahlar gibi
sevilen bir kitap başında sabahlamak...."

Kitaplar, kitaplar,
Puşkinden Mayakofskiye kadar
şiir kitapları.

Felsefe - Diyalektik Materyalizm.
İktisat - Dört cilt Kapital.
Gözler.
Kocaman, berrak, iri,
iki mavi damla gibi gözleri.
Duvarda bir tabanca -
N A G A N T ..
Pencere açık.
Dışarda yaz.
Gözler.
Yüzü beyaz.
İkimiz.
Konuşuyor o :

— **"Öldürüyorum.**
Öldürüyorum.
Öldürüyorum.
Boşalan bir çuval gibi devrildiklerini görüyorum.
İş ağır.
Fakat...."

Duvarda bir tabanca -
N A G A N T ..
İkimiz.
Konuşuyor o :

— **"Kalbini, kellesini, bağrını**
— TEK KELİME —
inkılâba verenler
taşırlar bizde yükün en ağırını.
Öldürüyorum.
Devrildiklerini görüyorum...

Halbuki ben
çocuklarımız el ele tutuşup dönerken
şarkılarını....
Ben..
Bir kitap evinde...
Yıldızlı cenup denizlerinin alevinde
sabahlar gibi
sevilen bir kitap başında sabahlayım...»

Yüzü beyaz.
Pencere açık.
Gece.
Yaz..

SESLER GELİYOR.....

Sesler geliyor günbatısından
sesler....

Koynunda güneşin kaybolduğu zindan
aydınlanacak mı ?
Bekliyelim mi?
Bekliyebilir miyiz?
Biz
gündoğusunun milyonlarla milyonu
bekliyoruz bunu..
Sesler geliyor günbatısından
sesler..
Biz
çıplak ayaklı Hindistanın açlığını
esmer gözlerinde bir alev gibi taşıyanlar.
Biz
sarı yüzlerinden gözleri bıçak yarası gibi bakan
kavga meydanlarında kellesini koparıp
kocaman kanlı sarı bir çiçek gibi bırakan
Çin seddinin kulileri....
Biz
Borneo, Sumatra, Cava köylüleri....
Biz...
Biz güneşin doğduğu yerden haykırıyoruz
mavi gömlekli, mavi gözlü Almanyalılara...
Ve istiyoruz ki olsun naramızın aksisedası
Krup fabrikalarından kopan :
— HURRRA.....

***

Kurtuluşun kırmızı eli
dolaşıyor üstünde Almanyanın.
Dışarı fırlamak için tepiniyor
amele mahallelerinde tanklar.
Berlinin caddeleri kulak asıyor yine
Spartaküslerin ayak sesine..
Göbeğinden çatlıyacak Avrupa.
Avrupanın çatlıyacak göbeği....

Çatlıyacak
çatlıyor
çatla...
Çabuk olun haydı...
Diyelim :
— . . DI....
Diyelim milyonlarla milyon ağız birden :
— ÇATLADI.....

***

Söyle Berlin....
Söyle...
Elleri bombalı mavi gömleklilerin
bekliyecek mi yine
Unter den Linden caddesinde nöbet ?
Alevden bayrakların üstünde
yeniden can bulacak mı Karl Liebknecht ?

Avrupa bocalıyor..
Hava fırtınalı
omurga delik
serdümen sarhoş..
Kooooş....
Dümen başına.....

Sesler geliyor günbatısından
sesler....

HOŞ GELDİN

Hoş geldin!
Kesilmiş bir kol gibi
omuz başımızdaydı boşluğun...

Hoş geldin!
Ayrılık uzun sürdü.
Özledik.
Gözledik...

Hoş geldin!
Biz
bıraktığın gibiyiz.
Ustalaştık biraz daha
taşı kırmakta,
dostu düşmandan ayırmakta...

Hoş geldin.
Yerin hazır.

Hoş geldin.
Dinleyip diyecek çok.
Fakat uzun söze vaktimiz yok.
YÜRÜYELİM.....

1932 Birinciteşrin 5.
Çarşamba gecesi.

II

«— Nâzım yoldaş,
benim kızım
beş yaşında.
Benim kızımın annesi
1922 senesi.
Benim kızım
dinledi ilk duvarcı türküsünü
kurduğumuz yapının.
Yapı yükseldi
yapı büyüdü.
Yeni yapıda yeni dokumacılar
yeni renklerle yeni kumaşlar dokuyor.
Benim kızım büyüdü,
benim kızım Alfabe okuyor.
Ben büyüdüm
felsefe okuyorum.....»

Bir masa.
Başında masanın
beyaz keten elbiseli
Tavariş Marusa.
Duvarlarda fotoğraflar,
bakıyorlar insana rüya görür gibi.

Duvarlarda fotoğraflar -
bir fabrika avlusunda çekilmiş bazıları,
üzerinde bazısının
Mogol, Uygur, Çin, Lâtin, Rus, Tatar yazıları....
Bir masa
Üstünde masanın
mavi bir Ukranya kâsesi.
Karanfiller.
Marusa'nın sesi:

— «Sene 918.
Zırhlı trenle Kiyefe gitmedeyiz.
Kış.
Gece.
Kar.
Ayın içinden bir manzara gibi
Ukranya stepleri karın altında yatıyorlar.
Havada tek bir insan sesi yok.
Dünyanın üstünde donmuş bir dünya gibi
susan havada
yalnız tekerleklerin şarkısı.
Kış.
Gece.
Kar.
Vagonda bizimkiler uyuyorlar.
Kapı açık.
Yıldızlar düşüyor içeriye.
İpekli bir kumaş yırtar gibi
yürüyor yırtarak geceyi tren.
Uyuyor bizimkiler.
Bekliyorum ben
Mahnodan esir alınan
iki köylü neferi.

Yıldızlar düşüyor içeriye.
Gözlerime yalvarıyor
esirlerin gözleri:

— *«Bırak bizi*
bırak bizi
bırak...
Aç gözlerle aç öküzler
bekliyor bizi.
Bekliyor bizi toprak.
Bırak bizi
bırak...»

Kapı açık.
Yıldızlar düşüyor içeriye.
Öldürebilirim,
yalvaran gözlere bakamam.
Başımı çevirdim geriye..
Ve
tekrar baktığım zaman
karın üstünde iki korkuydu kaçan.
Diz büktüm.
Mavzer.
Geçti bir saniye.
«Bırak bizi»
Üç saniye..
«Aç gözlerle aç öküzler»
Dört Saniye..
«Bekliyor bizi toprak»
Beş, altı, yedi..
Namluda
arpacık
titredi.

Geçiyor saniyeler.
Mavzer.
Kaçanların peşinden altı fişenk yaktım.
Ve hiçbiri
değmedi
hedefe.
Nasıl oldu bu?
Gökte uçan turnayı gözünden vuran kadın,
vuramadın...
Vurmalıydım ama..
Kavgada düşmanın
aile ismi sorulmaz.
İnkılâbın nöbetinde
dolaşık yumak gibi bir yürekle durulmaz..
.....
.....
Kış.
Gece.
Kar.
Hatıralar..
Hatıralar..
.....
.....
Köyden yoldaşlar göndermiş
Ukranya ekmeği yemez misiniz?»

Beyaz keten bir örtü.
Tombul esmer bir Ukranya ekmeği.
Çavdarlı bir yaz kokusu esmer ekmekte..
Masa.
Başında masanın
beyaz keten elbiseli
Tavariş Marusa.....

HİCİV VADİSİNDE
BİR TECRÜBEİ KALEMİYE

Bir varmış
bir yokmuş.
Develer tellallık edip satarken develeri,
bir benim babam varmış,
bir de bir zatımuhteremin pederi.

Benim babam,
dazlak kafalı ufak tefek bir adam.
O bir zatımuhteremin pederi
ikinci Sultan Hamidin
meşhur hırsız seraskeri.

Benim babam,
dolu koymuş
boş çıkmış,
bütün ömrünce çevirmiş simsiyah defterleri.
O, bir zatımuhteremin pederi —
Yemen çöllerinde açlıktan ölenlerin
suyundan, ekmeğinden çalarak,
kumun üstünde akan kandan
yüzde yüz komisyon alarak
han, hamam, apartuman yapmış...

Ey zatımuhterem!
Şaire, «Kısa kes, diyelim, sözlerini!»
Ölmüş sizin serasker
peder.

Benim de babam öldü.
Ve dünyaya yummadan evvel
ışıklı çocuk gözlerini
siz onun yanındaydınız.
Son beş papelin hesabını vermeden ölmesin, diye
kalbinin atışını saydınız.
Tutmuyordu babamın öpülesi elleri.
O eller..
Babamın gözleri artık
simsiyah defterleri göremiyordu...
Fakat yine siz haklısınız:
o gündü hesap günü
Taktınız tenezzülen kendi elinizle siz
bir ölünün burnuna gözlüğünü,
beş papelin hesabını istediniz.

İşte o hesabı şimdi ben veriyorum.
Size bir tokat
borcum vardı.
Dikkat!
Kolumu geriyorum.

İkimiz karşı karşıyayız.
Sizin peder ölmüş.
Öldü benim babam.
Karşı karşıya kaldık iki meşhur adam.

Benim şöhretim nerden gelir,
ben neyimle meşhurum —
— MALÛM!.

Size gelince;
sizi meşhur eden şey:
hırsız bir babanın kanlı altınlarını çalan
hırsız bir oğlun parasıdır.
Sizin şöhretiniz:
lânetle dolu bir yükün
çuval darasıdır.
Şöhretiniz:
kıvrak çengiler, büyük kemancılar veren
çingene çadırlarının yüz karasıdır.
İnanmazsanız eğer,
karıştırsın âlim efendiler
kalın yapraklı kitaplar gibi seneleri:
anlarsınız ki, Edirne boyu
çingeneleri,
görmemiştir soyunuz gibi bir soyu...

Bir varmış
bir yokmuş.
Develer tellallık edip satarken develeri,
bir benim babam varmış,
bir de bir zatımuhteremin pederi.

Ey zatımuhterem!
Ölmüş sizin serasker
peder.
Öldü benim babam.
Karşı karşıya kaldık
iki meşhur adam...

1933

GİDEN

Camların üstünde gece ve kar.
Bembeyaz karanlıkta parlıyan raylar —
uzaklaşılıp kavuşulmamayı hatırlatıyor.
İstasyonun
üçüncü mevki bekleme salonunda
siyah başörtülü,
çıplak ayaklı bir çocuk yatıyor.
Ben dolaşıyorum...

Gece ve kar — pencerelerde.
Bir şarkı söylüyorlar içerde.
Bu, giden kardeşimin en sevdiği şarkıydı.
En sevdiği şarkı...
En sevdiği....
En.....

Kardeşler, bakmayın gözlerime
ağlamak geliyor içimden...

Bembeyaz karanlıkta parlıyan raylar —
uzaklaşılıp kavuşulmamayı hatırlatıyor.
İstasyonun
üçüncü mevki bekleme salonunda
siyah başörtülü,
çıplak ayaklı bir çocuk yatıyor..

Gece ve kar pencerelerde.
Bir şarkı söylüyorlar içerde!..

1933

ÜÇ SELVİ

Kapının önünde üç selvi vardı.
Üç selvi.
Selviler rüzgârda sallanırlardı.
Üç selvi.
Kökleri yerde, başları yıldızlarda
üç selvi.
Selviler sallanırlardı rüzgârda.
Üç selvi.
Bir gece düşman bastı evi.
Üç selvi.
Yatağımda öldürüldüm ben.
Üç selvi.
Kesildi selviler köklerinden.
Üç selvi.
Artık ne kökleri yerde, başları yıldızlarda
üç selvi.
Selviler sallanmıyorlar rüzgârda.
Üç selvi.
Mermer bir ocakta parçalanmış yatıyor
üç selvi.
Kanlı bir baltayı aydınlatıyor
üç selvi.

1933

SES

Çeneni avuçlarının içine alıp,
duvara dalıp
kalma!.
Çeneni avuçlarının içine alma!.
Kalk!
Pencereye gel!
Bak!
Dışarda gece bir cenup denizi gibi güzel,
çarpıyor pencerene dalgaları..
Gel!
Dinle havaları:
havalar seslerin yoludur,
havalar seslerle doludur:
toprağın, suyun, yıldızların
ve bizim seslerimizle...
Pencereye gel!
Havaları dinle bir:
Sesimiz yanındadır,
sesimiz seninledir...

1933

BİR AYRILIŞ HİKÂYESİ

Erkek kadına dedi ki:
— Seni seviyorum,
ama nasıl,
avuçlarımda camdan bir şey gibi kalbimi sıkıp
parmaklarımı kanatarak
kırasıya,
çıldırasıya...
Erkek kadına dedi ki:
— Seni seviyorum,
ama nasıl,
kilometrelerle derin, kilometrelerle dümdüz,
yüzde yüz, yüzde bin beş yüz,
yüzde hudutsuz kere yüz...

Kadın erkeğe dedi ki:
— Baktım
dudağımla, yüreğimle, kafamla;
severek, korkarak, eğilerek,
dudağına, yüreğine, kafana.
Şimdi ne söylüyorsam
karanlıkta bir fısıltı gibi sen öğrettin bana..
Ve ben artık
biliyorum:
Toprağın —
yüzü güneşli bir ana gibi —
en son en güzel çocuğunu emzirdiğini..

Fakat neyleyim
saçlarım dolanmış
ölmekte olanın parmaklarına
başımı kurtarmam kabil
değil!
Sen
yürümelisin,
yeni doğan çocuğun
gözlerine bakarak..
Sen
yürümelisin,
beni bırakarak...

Kadın sustu.

SARILDILAR

Bir kitap düştü yere...
Kapandı bir pencere...

AYRILDILAR...

SEN

En güzel günlerimin
üç mel'un adamı var:
Ben sokakta rastlasam bile tanımayım diye
en güzel günlerimin bu üç mel'un adamını
yer yer tırnaklarımla kazıdım
hatıralarımın camını..

En güzel günlerimin
üç mel'un adamı var:
Biri sensin,
biri o,
biri ötekisi..
Düşmanımdır ikisi..
Sana gelince...
Yazıyorsun..
Okuyorum..
Kanlı bıçaklı düşmanım bile olsa,
insanın
bu rütbe alçalabilmesinden korkuyorum..

Ne yazık!..
Ne kadar
beraber geçmiş günlerimiz var;
senin
ve benim
en güzel günlerimiz..

Kalbimin kanıyla götüreceğim
ebediyete
ben o günleri..
Sana gelince, sen o günleri —
kendi oğluyla yatan,
kızlarının körpe etini satan
bir ana gibi satıyorsun!.
Satıyorsun:
günde on kâat,
bir çift rugan pabuç,
sıcak bir döşek
ve üç yüz papellik rahat
için....

En güzel günlerimin
üç mel'un adamı var:
Biri sensin,
biri o,
biri ötekisi...
Kanlı bıçaklı düşmanımdır ikisi...
Sana gelince...

Ne ben Sezarım,
ne de sen Brütüssün...
Ne ben sana kızarım
ne de zatın zahmet edip bana küssün..
Artık seninle biz,
düşman bile değiliz..

1933

AMERİKAN ŞAİRLERİNDEN TERCÜMELER

Martin Russak, Ralph Cheyney,
Jim Waters

Nail V. ile beraber tercüme edilmiştir.

BİR DOKUMACININ ÖLÜMÜ

Martin Russak'tan

Şehri boydan boya örtmeğe yetecek kadar
harikulâde bir örtüyle örtecek kadar
ipek dokumuştu o...
Fakat şimdi o :
uzanacaktır,
çamurlu, kurtlu ve basık bir damın altında,
ebediyen karanlık bir akşamın altında..

Değil bir lokma ekmek için;
muazzam servetler yaratan onu
temizce gömmek için, —
dokumacı arkadaşlar! —
size bir şey demeğe geldim :
Sizden,
sizin ayrı ayrı hepinizden
beş on para istemeğe geldim.

JACQUARD MAKİNASININ ÇİÇEKLERİ

Martin Russak'tan

Ne güzel, ne güzeldir,
Jacquard makinasında dokuduğum
yeşil, kızıl, mor
ışıltılı çiçekler...
Onlar bana,
Haledon'da bir çayırı,
kırı
ve ağaçları hatırlatıyor..

Bahar...
Pırıldıyor güneşte papatyalar...
Güzel Jacquard çiçekleri...

Onlar bana,
tatlı Pequonack kıyılarını
ve göz kamaştırıcı yamaçlarını hatırlatıyor...

Ey güzel ve hazin;
hazin Jacquard çiçekleri...

HAYKIR BEBEK

Ralph Cheyney'den

Dünyaya hoş geldin bebek!
Ağzını aç ve bağır..
929'da Hoover'in memleketinde dünyaya gelmek
En büyük felâket sayılır...
Bize eğer
«İster miydiniz bu küçüğü?» deseler,
biz,
yalan söylemeden cevap veririz:
— Hayır...
Pembe yumuk yumruklarını sık
ve daha kuvvetle bağır....
Sen,
biz büyüklerden
daha akıllısın bebek!.
Yemek
yemek
istersin
ve susturmak kabil değildir seni
vermeden yemeğini...
Kocaman
gözlerin
sorarlar :
«Siz
kimsiniz?.»
— Baban...
O bugün bir
ücretli esirdir,

sen ona meydan okumalı, sen onu yenmelisin..
Ve yarın...
Öldüğüm zaman
papatyalar ve lahanalar bitecek üstünde
beni örten toprakların....
Bana sadık kal demiyorum.
Ben
daha iyisini beklerim senden..
Senin bu memlekete sadık olmanı da istemiyorum.
Burada doğduysan eğer
kabahat senin değil..
Göbeğini kesenin değil..
Onu ben de yolda bulmadım.
Kristof Kolomb keşfetti onu.
Ve sonra
atıldı zindanlara,
zindanda öldü...

Daha hızlı bağır bebek!.
Uzun uzun memeyi em ve büyü..
Yalnız bir şeyi bil:
sen bir amelesin
. . . . . .
. . . . . .

ve elleri yumuşak olanlara
hiçbir zaman,
sonuna kadar itimat etmemelisin.
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .

ANNA MCGUIRE

Jim Waters'ten

Anna McGuire,
iyi bir kadın arkadaşımdı benim,
o delikanlı yaşımdı benim...
Benimle aynı fabrikadaydı yeri..
Sıcak yaz geceleri,
şehrin
içinden akan nehrin
kenarında,
tahta sıralarında
oturur birlikte dondurma yerdik..

Bu çok eski günlerdeydi..

Dün :
Annayı bir herifin kolunda gördüm...
Üstünde güneşli bir deniz dibi,
batan bir ağustos güneşi gibi
ışıklı bir gece esvabı vardı.

Ben,
okudum yeni mesleğini onun,
yanaklarının
ve dudaklarının
renginden...

PORTRELER

İlk Basım: 1935

ŞİİRİME DAİR

Ne binecek sırma palanlı bir atım,
ne bilmem nerden gelirâtım,
ne mülküm, ne malım var.
Sade bir çanak balım var.
Rengi ateşten al
bir çanak bal!

Balım her şeyim benim..
Ben
mülkümü ve malımı
yâni bir çanak balımı
koruyorum haşarattan.
Bekle kardeşim bekle..
Çanağımda
balım olsun,
gelir arısı
Bağdattan..

BİR PROVOKATÖR ÜSTÜNDE HİCİV DENEMELERİ

«Sen ölmedin, seni öldürdüler zavallı kadın.»
T.F.

Sen çıkmadın
çıkardılar karşıma seni!
Kıllı, kara elleriyle tutup enseni
gövdeni yerden bir karış kaldırdılar,
sonra birdenbire
bırakıp yere
seni pantolonumun paçasına saldırdılar.

Bir düşün oğlum,
bir düşün ey yetimi Safa,
bir düşün ki, son defa
anlıyabilesin:
Sen bu kavgada
bir nokta bile değil,
bir küçük, eğri virgül,
bir zavallı vesilesin!..
Ben, kızabilir miyim sana?
Sen de bilirsin ki, benim âdetim değildir
bir posta tatarına
bir emir kuluna sövmek,
efendisine kızıp
uşağını dövmek!.
Sen de bilirsin ki, jurnal esnafı, senin gibiler
tutulup kulaklarından birer birer
teşhir edilirler..

Ben, sadece söküp
bir fitnenin otuz iki dişini,
ve Babıâli kaldırımlarına döküp
geleceğini, geçmişini
aldım omuzuma işte bu teşhir işini....

Bir düşün oğlum,
bir düşün ve inkâr etme ki;
Keteon matbaasında ut çalıp
ayak şarkıcılarına beste tâlim eylemek,
ve o biçare Larus'un ırzına geçip
zatını âlim eylemek,
sana pek
zor geldi ki, demek;
aranızda dolaşır görünce
benim «Orhan Selim» adlı dilsiz
ve kolu bağlı gölgemi,
hemen azıya alıp gemi
Faşisto-demokrato-liberal
bir jurnal
yazıp
delikanlıyı yere çalmak
ve bir miktarı minasip elden almak
istedin!..
Elden alıp almamana
karışmam ama,
biz,
gölgemizi bile çiğnetmeyiz adama!

Bir düşün oğlum,
bir düşün, ey, göbekli patron veletlerinin

«Doğru yol» göstericisi,
bir düşün ey yetimi Safa,
bir düşün ve hatırla ki, son defa:
O, takma aslan yeleli Namık Kemal üstadın senin;
abanoz ellerinden
zenci kölesinin
som altın taslarla şarap içerek
ve «didarı hürriyet»in dizinde
kendi kendinden geçerek:
«Yüksel ki yerin
bu yer değildir,
Dünyaya geliş
hüner değildir!»
demiş...
Sen de yükseldin uyup
onun sesine
«La dam o kamelya»nın fesli figüranlığından
Ahmet Haşimin «Degüstasyon»daki iskemlesine..

Bir düşün oğlum!
Bir düşün ve mezarların hududunu aşma!
Kendine güven üstat
babana değil,
bir ölüyü koluna takıp dolaşma!
Öyle zart zurt eşilmez toprağı gidenlerin!
Rahat bırak oğlum
rahat bırak uyusun
O muhterem «şehidi hürriyet» bey pederin!
Hem böyle daha iyi.
Çünki bak ortada
ne yeni bir İngiliz - Boer
harbi var,

ne de tebrik istiyen bir İngiliz elçiliği..
Ölüleri rahat bırak oğlum.
Rahat bırak uyusun benim de gidenlerim!
Sen de bilirsin ki ben
ne dedemden
miras bekledim,
ne babamdan şeref, şan!
Hasep, nesep, kan, soy sop işinde yoğum.
Çünkü ne soyu sicilli bir buldoğum
ne de tecrübelik bir tavşan.
Ben sadece ölen babamdan ileri,
doğacak çocuğumdan geriyim,
ve bir kavganın adsız neferiyim..

Ey ihtisas mahkemeleri kaçağı
ve Despinis Kokonun aftosu,
ey marka malı kör
provokatör,
ve ey zavallı yetim...
Yoktur şimşiri kahrını inkâra niyyetim...
Kokla, çek ve iç,
üzülme hiç...
Billâhi cihan bilir ki, sen
kahraman, ulusal muhaliflerimizdensin!
Kokla, çek ve iç
üzülme hiç.
Yalnız, ara sıra
bakıp aynalara
bir deve derisinden beli değnekli Hacivat düşün.
Bir düşün oğlum:
müdahin, çelebi hazreti Hacivatın

giyerek harp ilâhı göbekli Marsın üniformasını
kahramanane bir dalkavuklukla hesap sormasını.

Bir düşün oğlum,
bir düşün ey sayın provokatör...
Her dövüşen sersemdir senin için
her anlayıp inanan kör.
Ve sen ki, bir fikre bağlanışın
azılı düşmanısın;
anlat bana nasıl oldu şu,
anlat bana nasıl oldu da sen,
yanarak boynu müsellesli bir mason imanıyla
boyamak istedin Süleymanın çift sütununu
o biçare «hürriyeti efkâr»ın kanıyla?
Hem, ne derin bir inanışmış ki, bu,
ne müthiş bir ateşle yanışmış ki, bu,
göze aldırmış sana
fenafil-maşrıkı âzam olmayı,
mason localarına üç defa başvurup
mason localarından üç defa kovulmayı.

Bir düşün oğlum,
bir düşün ve inkâr etme ki;
gizli gece yolculuklarından kalmadır senin alın terin.
Sen her gece
el ayak çekilince
«Nuvel Literer»in
bir arşınlık duvarından aşarak
ve parmaklarının ucuna basıp dolaşarak
yapraklarında onun,
apartırsın satırlarını birer birer
Cingözle beraber.

Fakat her duvar
bir karış değildir.
Her duvardan atlamayı kesmez senin gözün
ve her fikrin açılmaz kapıları
maymuncuğuyla Cingözün..
Okuman lâzım evlât.
Evirip çevirmeyi, göze girmeyi, falan filân
bırakıp
okuman....

Bir düşün oğlum,
bir düşün ey yetimi Safa,
bir düşün ve benden öğren ki son defa:
FİKİR dediğin
şeyin
Karabet ustanın uduna benzemez suratı.
O, ne şapırtılarla çiğnenen bir sakız,
ne «Vatan-Silistre»de Abdullah çavuşun tiradı,
ne de «Bir Akşamdı»da müteverrim bir bayan ilâcıdır.
O, şahlanmış bir savaş kılıcıdır.
Bu ata atlıyacak yürek
ve bu kabzaya bilek
gerek....

1935 - 7 - 20 - 11

Benim sıska
benim cılız
benim zavallı çocuğum Orhan Selim!
Sen
benim,
ne gözüm
ne kolum
ne kafamsın;
sen
benim,
bir kurşun balyası gibi, sıska sırtına bindiğim
ve alnının teriyle geçindiğim
ilk
ve son adamsın!

Sana sevgi
sana saygı
sana minnetle uzanıyor elim.
Sen
yaptığı iyiliği yüze vuran değilsin
ve ben
nankör değilim..

Benim sıska
benim cılız
ve üstüne üstlük
bir yudumluk soluğuna bakmadan
şişirilmiş davulların arasında
türkü söylemeğe kalkan
benim sersem çocuğum Orhan Selim!

Kalmasın
hatırın
ama,

yok okumağa
değer
bir tek satırın!
Böyle hiç
bu kadar boş
bundan daha kötü verim verilmez!
Deme ki, «gösterilmez
daha usta bir marifet iki papele!»
Bak:
içleri boş kalıpları fırlatarak, tutarak
cümlelerde senden iyi hokkabazlık yapıyor
delikanlı doçentlerin en cahili bile!..

Benim sıska
benim cılız
benim zavallı çocuğum Orhan Selim!
Bu sözlerim
yüreğini ters taraftan sarmasın,
yüzün kızarmasın!
Boş ver, aldırma pek!
Kötünün kötüsü yazman gerek!
Bu
bence daha doğru
daha iyi!..
Yalnız unutma bir şeyi:
yorulur da
ayağın kayarsa eğer
seni herkesten önce ben
taşlarım!
Fakat bugün
sende beni sattığını gösteren
bir tek satır bulanın
alnını karışlarım!

Kafası
yüzde yüz uygun muydu kafama
bilmiyorum, ama
o benim soyumdandı.
Etiyle, kanıyla değil,
belki de heyecanıyla değil,
batırıp parmaklarını kanayan yarasına
beyninin ışığını sattığı için
bir ekmek parasına.

Fakat ne yazık ki, o,
namludan kopan bir kurşun gibi haykırıp,
karanlık acıların camını kırıp
güneşi dolu dizgin gözlerine dolduramadı!
Gün geldi, ağrıdan ayakta duramadı.
Ve işte o zaman
çocuğunu boğan
aç bir ana gibi,
bir çözülmez çemberin kıvranarak içinde,
boğdu kendi elleriyle yüreğini
bir rakı kadehinde.

Tutunmak istedi, kaçtılar;
çalıştı, kırbaçladılar;
susadı, kendi kanını içti o!
Parça parça insan kafası satılan,
kaldırımlarında aç yatılan
bir caddeden
mukaddes bir ıstırap şarkısı gibi gelip
geçti o !..

CEVAP : I

Behey!
Kara boynuz gibi kaşlı
mukaddes Apis başlı
adam;
Behey!
Kara maça bey!
Sen şiirin asil kamusuyla konuşuyorsun,
ben asaletten anlamam.
Şapka çıkarmam konuştuğun dile,
düşmanıyım asaletin
kelimelerde bile.
Behey!
Kara maça bey!
Ben bilirim
bu tehevvür bu şikâyaaat niçin?
Bilirim
beni uykumda boğmak için
bekliyorsun geceyi..
Ben ki bileklerimde tel kelepçeyi
bir altın bilezik gibi taşımışım,
ben ki ilmikleri sabunlu iplere bakıp
kıllı kalın ensemi kaşımışım,
tehdidine pabuç
bırakır mıyım hiç?

Behey!
Kara boynuz gibi kaşlı
mukaddes Apis başlı
adam,

Behey!
Kara maça bey!
behey, yüzü kara.
Ruhunu zenci bir esir gibi çıkardın pazara,
bir orospu odası yaptın kafatasını...
Hâki ceketli ölülerin ceplerinden
çalarak parasını
satın aldın kendine
İsviçre dağlarının havasını.
Ve işte bundandır ki, bugün
ablak sarı suratında senin
kanlı altınların kızıllığı var..

Acayip rüzgârlar esmiyegörsün başımdan.
Yoksa musahhih maaşımdan
haftada üç papel taksite bağlayıp seni
bir şamar oğlanı gibi kullanırım.
Beyimin böyle işlerle ülfeti var sanırım,
mükemmel yapar vazifesini..

Behey!
Kara maça bey.
Halka ahmak diyen sensin.
Halkın soyulmuş derisinden
sırtına frak giyen sensin.
Yala bal tutan beş parmağını
beş çürük muz gibi,
homurdanarak dolaş besili bir domuz gibi.

Meydan senin...
mi dersin?
Hata edersin,
bizde o göz var mı baksana!!
Ben içirmek için sana
kendi kara kanını
bir ateş çemberle çevirdim dört yanını!
Sağa git
yok geçit,
sola git yok,
ileri
geri
yok.
Kıvır kuyruk kalemini kalbine sok
bir akrep gibi intihar et...

CEVAP : II

İki serseri var :
Birinci serseri
köprü altlarında yatar,
sularda yıldızları sayar geceleri..
İki serseri var :
İkinci serseri
atlas yakalı sarhoş sofralarında
Bağdatlı bir dilencinin çaldığı sazdır.
Fransız emperyalizminin
idare meclisinde ayvazdır...
Ben :
Ne köprü altında yatan,
ne de atlas yakalı sarhoş sofralarında
saz çalıp Arabistan fıstığı satan-
-ların
şairiyim;
topraktan, ateşten ve demirden
hayatı yaratan-
-ların
şairiyim
ben.

İki serseri var :
İkinci serseri
yolumun üstünde duruyor
ve soruyor
bana :
«PROLETER
dediğimin
ne biçim kuş
olduğunu?»

Anlaşılan
Bağdadî şaklaban
unutmuş,
Mösyö bilmem kimle beraber
Adana - Mersin hattında o kuşu yolduğunu...

İki serseri var :
Birinci serseri
pencerelerden bir gölge gibi girer
geceleri...
İki serseri var :
İkinci serseri
halkın alınterinden altın yapanlara
kendi kafatasında hurma rakısı sunar.

Ben hızımı asırlardan almışım,
bende her mısra bir yanardağı hatırlatır.
Ben ne halkın alınterinden on para çalmışım
ne bir şairin cebinden bir satır...

İki serseri var :
İkinci serseri,
meydana dört topaç gibi saldığım dört eseri
sanmış ki yazmışım kendileri
için.
Halbuki benim
bir serseriye hitap eden
ikinci yazım işte budur :
Atlas yakalı sarhoş sofralarının sazı,
Fransız sermayesinin hacı ayvazı,
bu yazdığım yazı
örse balyoz salanların şimşekli yumruğudur
katmerli kat kat yağlı ensende..

Ve sen o kemik yaladığın
sofranın altına girsen de,
— dostun KARA MAÇA BEY gibi —
kaldırıp kaldırıp yere çaaal-
-mak için
canını burnundan aaal-
-mak için,
bulacağım seni...
Koca göbeklerin RUSEL kuşşağı sen,
sen uşşak murabbaı,
sen uşşşak mik'abı,
satılmış uşşakların uşşşşağı sen !!!

CEVAP : III

BİR KOMİK ÂDEM

Gözleri, kulakları, elleri, ayaklarıyla,
han, hamam, apartıman ve konaklarıyla,
16 sayfaları, baskı makinaları - tanklarıyla,
yamak ve yardaklarıyla
hücuma kalktılar!..
Hele içlerinde öyle bir tanesi var,
öyle bir tanesi var ki :
insanın yüzüne öyle bakar,
öyle melûl bakar ki;
toka edersin eline papelini,
ve sıkar sıkmaz onun ince belini
sivri dilli, zilli bir bebek gibi çırpar elini..
O bir komik âdemdir.
Portakal oğlu zâdemdir.

Han, hamam, apartıman ve konaklarınızla,
çatal, bıçak, tabak ve bardaklarınızla,
yamak ve yardaklarınızla
hücuma kalktınız!
Hak varsa eğer,
hücuma kalkmak hakkınız..

Efendiler,
ikinizle teker teker
paylaştık kozumuzu!
Şimdi sıra onun,
gelsin o !!.

Gel!
Sen :
itlerini öne itip
karanlıkta yol kesen
hatip!!!
Sen :
Beşinci Mehmedin saltanatını,
Halifenin altın nallı kır atını,
papellerin kat katını
ve teneke suratını,
doldurup torbana
sıska sırtında taşıyorsun..
Torbanı doldurmak için yaşıyorsun.
Bana gelince,
ben :
geniş omuzlarımda dimdik bir kelle taşıyorum.
Ve yaşıyorum :
Kellemin
içindeki
için..
Farkındayım niçin :
Kan
fışkırıyor
bana bakan
«âteş feşan?!»
gözlerinden...

Ve niçin :
cümleler ezberlemişin
Fehim paşanın sözlerinden...
Fehim paşanın hayrülhalefi,
bize sökmez afi...

Çıkmak istediğim yaldızlı bir merdiven yok.
Kalbimin elinde ipekli eldiven yok..
Çıplak bir yumruk gibi kalbimi soymuşum.
Kellemin
içindeki
için,
kellemi koymuşum...
Sen...
Hayır...
Seninle böyle konuşmak istemem...
Hem,
ben ki yegâne asaleti
dişli düşmanla boğuşmakta bulanım,
seninle boğuşmak istemem..
Sen bir komik âdemsin.
Portakal oğlu zâdemsin.
Toka ederler papelini,
sıkarlar senin belini,
sivri dilli, zilli bir bebek gibi çırparsın elini.
Sen bir komik âdemsin!.
Sen...
Fehim paşanın hayrülhalefi.....
Bu kadarı kâfi.....

Bu yazının kâfi derecede kuvvetli olmadığını muterifim. Kabahat bende değil. İlham edende..

KARIMA MEKTUP

33 - 11 - 11
Bursa
Hapisane

Bir tanem!
Son mektubunda :
«Başım sızlıyor
yüreğim sersem!»
diyorsun.
«Seni asarlarsa
seni kaybedersem;»
diyorsun;
«yaşıyamam!»
Yaşarsın karıcığım,
kara bir duman gibi dağılır hatıram rüzgârda;
yaşarsın, kalbimin kızıl saçlı bacısı
en fazla bir yıl sürer
yirminci asırlılarda
ölüm acısı.
Ölüm
bir ipte sallanan bir ölü.
Bu ölüme bir türlü
razı olmuyor gönlüm.
Fakat
emin ol ki sevgili;
zavallı bir çingenenin
kıllı, siyah bir örümceğe benzeyen eli
geçirecekse eğer
ipi boğazıma,
mavi gözlerimde korkuyu görmek için
boşuna bakacaklar
Nâzıma!

Ben,
alaca karanlığında son sabahımın
dostlarımı ve seni göreceğim,
ve yalnız
yarı kalmış bir şarkının acısını
toprağa götüreceğim...
Karım benim!
İ yürekli,
altın renkli,
gözleri baldan tatlı arım benim;
ne diye yazdım sana
istendiğini idamımın,
daha dâva ilk adımında
ve bir şalgam gibi koparmıyorlar
kellesini adamın.
Haydi bunlara boş ver.
Bunlar uzak bir ihtimal.
Paran varsa eğer
bana fanile bir don al,
tuttu bacağımın siyatik ağrısı.
Ve unutma ki
daima iyi şeyler düşünmeli
bir mahpusun karısı.

AF

Bin bir gece kitabını bıraktım.
Bir cıgara yaktım.
Baktım
demirlerin arasından:
Sihirli bir ayna gibi ışıldamakta
yıldızların
her bir tanesi.
Gece.
Bursa mahpushanesi..
Kuş uçmaz
kervan geçmez
karanlık bir gölün
dalgalandı suyu.
Heyecanda, alt
kat
«Birinci Cinayet» malta boyu;
sivri siyah
külâhlılar
heyecanda.
Dudaklar bembeyaz
alınlar kırışık.
Bir duvar çatlağından
sızdı bir damla ışık.
Körlerin şehri
homurtularla ileri!
Körler
karanlıklarındaki rüyaya gidiyorlar!
«Af var!»
diyorlar,

«çıkacağız
şapkayı yana
yıkacağız.
Toprak
güneş
kadın
hava..
Vapura bin, tirene bin
bin tramvaya!
Kelepçesiz
jandarmasız
tek başına
yapayalnız
gezin
dolaş!
Ormanda yat, dağları aş!
Dolaş, dolaşabildiğin kadar!»

Heyecanda sivri siyah külâhlılar!

Hapislik olmuyor dalga geçmeden....
Halbuki ben....
Baktım ki, elimde bitmiş cıgaram
bir nefes içmeden.

22/10/933

ÜÇ ADAM

Adedi devir
sıfır.
Şehir
sustu.
Kenetlendi nokta nokta şehrinin
asfalt - beton çenesi:
Bin dokuz yüz nokta nokta senesi
nokta nokta
ayında..
Cadde boş
bir uçtan bir uca koş.
Cadde boş!
bomboş,
cebim gibi...
Kesildi akmıyor su...
Ne bir motor uğultusu
ne dönen bir tekerlek var.
Rüzgâr:
Sürüklüyor asfaltta Mister Fordun adını:
duvardan kopan renkli bir ilân kâadını
kaldırımda savuruyor..
Üç adam,
üç adam duruyor:
Birincinin kolunda kırık bir
keman var,
ikincinin başında silindir
sırtında fırak,
üçüncü kıllı bir maymun gibi çıplak.

Sokak
sokakta ıslık çalarak
enseni kaşıya kaşıya,

geç karşıdan karşıya,
yok ezilmek korkusu !
Ne bir motor uğultusu
ne dönen bir tekerlek var..
Rüzgâr
çatıyor gitgide kara kaşlarını
kesmiş düdük sesleri köşe başlarını.

Üç adam
üç adam duruyor
ve bir sarhoş türküsü söyliyerek
topuklarını yere vuruyor..
Caddenin ortasında bağırıp durmayın !
Topuklarınızı yere vurmayın !
Nafile !
Asfaltı getiremezsiniz dile ! !
Nafile !
Konuşmaz sesini kaybeden şehir :
Okşamazsa eğer
onların
ceplerinde kilitlenen elleri
bakır telleri..

Üç adam
üç adam duruyor.
Birincinin kolunda kırık bir
keman var.
ikincinin başında silindir
sırtında fırak,
üçüncü kıllı bir maymun gibi çıplak..
Üç adam
kayboluyor karanlıkta sallanarak....

«Esrar !
Tevekkül !
Kısmet !
Kafes, han, kervan
şadırvan !
Gümüş tepsilerde rakseden sultan !
Mihrace, padişah,
bin bir yaşında bir şah,
minarelerden sallanıyor sedef nalınlar,
burunları kınalı kadınlar
ayaklarıyla gergef dokuyor.
Rüzgârlarda yeşil sakallı imamlar ezan okuyor !»
İşte frenk şairinin gördüğü şark !
İşte
dakikada 1.000.000 basılan
kitapların
şarkı !
Lâkin
ne dün
ne bugün
ne yarın
böyle bir şark
yoktu,
olmayacak !
Şark
üstünde çıplak
esirlerin
aç geberdiği toprak !

Şarklıdan başka herkesin
orta malı olan memleket !
Açlığın kıtlıktan öldüğü diyar !
Ağzına kadar
buğdayla dolu ambar !
Avrupanın ambarı !
Asya !
Amerikan dretnotlarının tel direklerine
senin Çinlilerin
uzun saçlarından
sarı mumlar gibi asıyorlar kendilerini !
Himalayanın
en yüksek
en dik
en karlı tepesinde
Britanya zabitleri cazbant çaldırıyorlar,
kara tırnaklı ayaklarını daldırıyorlar,
Paryaların
beyaz dişli ölülerini attığı Ganja.
Anadolu baştan başa
Armistrongun
talim meydanı oldu.
Asyanın bağrı doldu.
Şark
yutmıyacak
artık.
Bıktık be bıktık.
İçinizden biri
can verebilse bile
açlıktan ölen öküzümüze,
burjuvaysa eğer
gözükmesin gözümüze.

Hattâ sen
sen Piyer Loti.
Sarı muşamba derilerimizden
birbirimize
geçen
tifüsün biti
senden daha yakındır bize
Fransız zabiti.
Fransız zabiti sen,
o üzüm gözlü Azadeyi
bir orospudan
daha çabuk unuttun.
Kalbimize diktiğin
Azadenin taşını
bir tahta hedef gibi topa tuttun.
Bilmiyenler
bilsin:
sen bir şarlatandan başka bir şey değilsin.
Şarlatan !...
Çürük Fransız kumaşlarını
yüzde beş yüz ihtikârla şarka satan
Piyer Loti !
Ne domuz bir burjuvaymışsın meğer..
Maddeden ayrı ruha inansaydım eğer
şarkın kurtulduğu gün
senin ruhunu
köprü başında çarmıha gerer
karşısında cıgara içerdim.

Ben elimi size verdim.
Size verdik biz elimizi
kucaklayın bizi
Avrupanın san-külotları..
Sürelim yan yana bindiğimiz al atları.
Menzil yakın.
Bakın
kurtuluş günü artık sayılı.
Önümüzde şarkın gelecek inkılâp yılı
bize kanlı mendilini sallıyor.
Al atlarımız
emperyalizmin göbeğini nallıyor.

TARANTA-BABU'YA MEKTUPLAR

İlk Basım: 1935

Bu kitap Henri Barbusse'ün
hatırasına...

Kendi ülkesinde kendi dilini istediği gibi kullanamadığı için, Asya ve Afrika dillerine merak saran bir İtalyan arkadaştan, geçenlerde bir paketle bir mektup aldım.

Arkadaşın adını yazmak istemiyorum. Başı belaya girer. Fakat mektubunu olduğu gibi aşağıya geçiriyorum.

ROMA, 5 AĞUSTOS 1935

Kardeş,

Sen Roma'yı kartpostallardan, tarih ve coğrafya kitaplarına basılan fotoğraflardan tanırsın. Taşları Sezar'ların ve Lejyon'ların kabartmalarıyla oymalı üç gözlü kapılar; kıyılarının yarısını fareler yemiş kocaman bir eleğe benziyen Koliseum; Batrus resul kilisesi meydanı ve güvercinler; Palazzo Venezia sarayı, balkonu ve bu balkonda ağzı bir karış açık, sağ eli kalçasında, sol eli havada, öylece donakalmış Mussolini.

Fakat bu kartpostallar Roma'sına benzemiyen bir Roma daha vardır. Onun ne fotoğraflarını çekerler, ne kartpostallarını satarlar. Bu ikinci Roma'nın adı: Cartieri Popolari - HALK MAHALLELERİ'dir... Burada evler, Amerika'ya göç edemiyen bir İtalyan işsizinin umutsuzluğuna benzer. Buranın karanlığı terlidir, yapışkandır ve kokusu ağırdır. Bu mahalleler, boyalı kartpostalların parlaklıklarında bile ışık bulamadıkları için ne coğrafya kitaplarına girerler, ne de güzel, tarihî manzaralar meraklısı yolcuların koleksiyonlarına...

Kızını, İtalya'nın en zengin, en rahat delikanlısı Kont Ciano ile evlendiren ve kendisi Prens Torlonya'nın armağanı Villa Torlonya'da oturan büyük idealist Sinyor Mussolini, İtalyan Ansiklopedisi'nin «F» harfinde faşizmin ne demek olduğunu anlatırken der ki:

«Faşist, rahat hayata hor bakar... Yeryüzünde saadetin mümkün olacağına inanmaz.»

Faşizmin bu «rahat hayata hor bakmak ve yeryüzünde saadete kavuşmamak» nazariyesi, büyük bir ciddiyet ve samimiyetle «Cartieri Popolari - Halk Mahallelerinde» gerçeklendirilmiştir.

Banka Komerçiale'de direktörlük ve İtalyan finansına Sezar'lık eden Lehli Töplitz'in en yakın dostu İl Duçe Benito Mussolini, yine «F» harfinde faşizmin tarifini yaparken şöyle der:

«Faşizm için her şey devletin içindedir. Devletin dışında manevî veya insanî hiçbir şey yoktur, her şey değersizdir.»

Bu derin, bu erişilmez faşist görüşünün nasıl gerçekleştiğini anlamak için, Bertolino Splandit Otel'in İtalyan güneşlerinden daha ışıklı salonlarında toplananlara yükselmek değil, «Cartieri Popolari - Halk Mahallelerinde» oturanlara inmek gerektir. Bu mahallelerin oturucuları, gerçekten de büyük bir enerjiyle, devletin hapishaneleri, vergi daireleri ve polis karakolları içine alınmışlar, onlara devletin dışında her şeyin değersiz olduğu, gerçekten de anlatılmıştır...

Yine İtalyan Ansiklopedisi'ndeki «F» harfine faşizmin tarifini yaparak ün veren ve böylelikle büyük ansiklopedilerin nasıl birer bitaraf bilgi eserleri olduklarını ispat eden İtalyan kurtarıcısına göre:

«Faşizmin anladığı hayat ciddî, ulvî ve dinîdir..»

Bu, gerçekten de böyledir. Gerçekten de, yalnız Roma'nın Cartieri Popolari'sinden değil, bütün İtalya şehir ve köylerinin Halk Mahallelerinden, karınları kaburgalarına yapışmış on binlerce aç orospu yetişmekte ve bunlar böylelikle faşizmin anladığı ciddî, ulvî ve dinî hayata kavuşturulmaktadırlar.

Fakat, sana şunu söylemeliyim ki, Cartieri Popolari

oturucularının birçoğu, ne yazık ki, Ansiklopedi'de yapılan bu tarifleri anlamamakta ve çok daha az ciddî, ulvî ve dinî de olsa, kendilerine göre faşizmi şöyle incelemektedirler:

«Bazı muayyen şartlar altında burjuva emperyalist, irtica saldırışının ilerlemesi faşizm biçimini alır. Faşizm, finans kapitalinin en mürteci, en şovenist ve en emperyalist unsurlarının açık, terörist diktatorasıdır. Faşizmi doğuran muayyen, tarihî şartların başlıcaları şunlardır:

«Kapitalist münasebetlerinin kararsızlığı, deklase olmuş sosyal unsurların çokluğu, şehir ve köy küçük burjuvazisinin ve geniş bir münevverlik yığınının yoksulluğa düşmesi, proletaryanın uyandırdığı dehşetli korku.»

İşte ben, bundan iki hafta önce, faşizmin böyle bir kuru, böyle bir şiirden uzak tarifini yapan Roma'nın Halk Mahallelerinden Garbatella'da üç katlı bir evin kapısını çaldım.

Burası, fakir talebelere, faşizmin ulviyetini anlamamış bilginlere ve artistlere, bekâr işçilere teker teker oda kiralıyan evlerden biriydi.

Kapıcı kadına, kiralık bir oda istediğimi söyledim. Beni ikinci kata çıkardı. Gösterdiği odayı beğendim.

Kiralık odalar, kiralık elbiselere benzerler. Her ikisinde de aklıma ilk gelen şey: «Bunu benden önce kim giydi? Burada benden önce kim oturdu?» olur.

Karyolanın kıyısına iliştim:

— Benden önceki kiracınız kimdi? diye sordum kapıcı kadına.

Kadın, kaba etine iğne batırılmış gibi silkindi birdenbire. Sonra kuşkulu gözlerle yüzüme baktı. Ve daha sonra:

— Size haber vermediler galiba, dedi. İki gün önce onu tevkif edip götürdüler.

Kadının bu cevabından hiçbir şey anlamadım. Fakat kısa bir karşılıklı şaşalamanın sonunda iş anlaşıldı. Beni, Roma Emniyet memurlarından biri sanmıştı. İki gün önce, yine emniyet memurlarınca tevfik edilip götürülen adam ise Habeşli bir delikanlıydı.

Kapıcı kadının anlattığına göre, bu delikanlı Habeşistan'ın

Galla boyundan putperest bir zenciymiş. Bir yıl önce bu odayı kiralamış. İtalya'ya resim öğrenmek için geldiğini söylermiş.

Bütün bunları öğrendikten sonra benim artık odayı kiralamaktan vazgeçeceğimi sanan kapıcı kadın basbayağı üzüldü. Zencinin arkasından odayı iyice silip süpürdüğünü uzun uzadıya anlattı. Hattâ karyolanın demirlerini bile lizollamış.

Odayı tutmaktan vazgeçmediğimi söyledim. Ve akşamüstü tekrar bavulum ve kitaplarımla döndüğüm vakit, baskına uğrayıp içinden bir adam götürülmüş bir odada yaşamaktan korkmadığım için, kapıcı kadının gözünde yarı kahraman kesildiğimi anladım.

Odanın ortasında ilk yalnız kaldığım an, ilk yaptığım şey orta yerde kımıldanmadan öylece durmak oldu. Sonra adeta koşarak, gittim kendimi karyolanın üstüne bıraktım.

Düşünüyorum:

Şimdi benim sırtüstü yattığım karyolada o Gallalı delikanlı bir yıl yatmış. Gözüm tavan tahtasında bir budağa ilişti. Onun gözleri de bu budağa ilişmiş. Yastığın üstünde, benim saçsız, yarı dazlak kafamın yanında onun kara kıvırcık saçlı başını görüyordum. Yukardan aşağı lizollandığını öğrendiğim karyolanın demirlerinde, onun koyu pembe, yumuşak avuç içlerinin yeri duruyor... Kalktım oturdum. Ve anladım ki odada yalnız değilim.

Belki dün gece kurşuna dizilen, belki bu gece kurşuna dizilecek olan bir adamın bir yıl soluk aldığı, kımıldandığı, düşündüğü, şarkı söylediği bir odada insan kendisini yalnız hissedemiyor.

Onun buradan çıkarılıp ölüme götürülmesi, onu bu dört duvar içinde, bu duvarlar yıkılana kadar yaşatacak.

Onu sevdim birdenbire. Ona sınırsız bir saygı duydum. Yıllarca beraber düşünmüş, yan yana dövüşmüş, bir ağızdan şarkı söylemiş gibiydim onunla.

Odanın ortasında bir masa vardı. Onun oturduğu iskemleyi çektim, onun abanoz dirseklerini dayadığı masaya dirseklerimi dayadım.

Habeşistan bir yarı müstemleke. O, bu yarı müstemlekenin müstemlekesi Galla'dan bir zenci. Ben, kara gömlek giymiş bir emperyalizmin ak derili yerli kölesi.

Anamın yüzünü görmedim. Beni doğururken ölmüş. Bu zenci delikanlının yüzünü bilmiyorum. O bu kapıdan ölüme götürülmüş. Ben bu kapıdan içeri girdim. Birdenbire anladım ki o, bana anam kadar yakındır.

Yakınlık duygusu öyle bir nesne ki, insan kendine yakın bulduğu insandan kalmış elle tutulur, gözle görülür bir hatırayı elle tutmak, gözle görmek istiyor.

Şimdi bu kadar yakınımda, böyle yanı başımda görünmez ellerinin havada görünmez yapraklar gibi kımıldandığını duyduğum adamdan, gözle görülür, elle tutulur bir şeyler kalmış olacaktır diye düşündüm. Karyolanın başucunda bir küçük komodin vardı. Kalktım, alt kapağını açtım: boş. Üst gözünü açtım, çekmecenin içi eski gazete kâatlarıyla döşeli. En açıkgöz baskınlarda, araştırmalarda bile, en umulmadık yerlerde, en çok ele geçirilmek istenen bir şey kalır.

Çekmeceye döşenmiş gazeteleri kaldırdım. En açıkgöz baskınlarda, en umulmadık yerde unutulan şeyi buldum. Bu, Habeş diliyle yazılmış bir karalamalar tomarıydı. Gallalı zenci delikanlının karısına yazdığı, fakat gönderdiğini sanmadığım, mektupların karalamaları.

Önümde, Gallalı zencinin, TARANTA - BABU adındaki karısına yazdığı mektupları, dirseğim onun abanoz dirseklerinin dayandığı masaya dayalı, okuyorum. Mektuplardan bazıları eksik. Ara yerden kâatlar kaybolmuş.

Son mektubu bitirdiğim vakit dışarda gün ağarıyordu. Tepemde sallanan elektrik ampulünün yaldızlı ışığı, kanı çekilmiş gibi boyasını kaybetti. Lambayı söndürdüm. Üç gün üç gece durup dinlenmeksizin yol yürümüş gibi yorgundum. Yatağa, onun yatağı üstüne attım kendimi. Ellerimde onun Taranta - Babu'ya yazıp göndermediği mektupların karalamaları, dazlak kafam onun kıvırcık kara saçlı başının yanında, uyudum.

Mektubum bitiyor. Sana gönderdiğim pakette TARAN-

TA - BABU'ya yazılan mektup karalamalarının kendileriyle, benim yaptığım çevirmeler var. Bunları burada basmak, yaymak mümkün değil. Sen orada neşredersin. Bunların matbaa harfleriyle basılmış, biçime sokulmuş, kitaplaştırılmış örneklerinden bir tanesini olsun, ne o, ne Taranta - Babu görecek, ne de ben göreceğim. O, kurşuna dizildi. Taranta - Babu'nun olduğu yere, gökte kanlı bir haç gibi uçan ölüm kuşları gidebilir, fakat posta uğramaz. Bana gelince, ben yeryüzünün dört bucağına, akla gelen bütün yollarla bağlanmış bir ülkede yaşıyorum. Fakat hiçbir İtalyan posta vapuru, bir tek İtalyan posta tayyaresi ve hiçbir Avrupa tireni TARANTA - BABU'YA yazılan mektupları bir daha İtalya'ya sokamazlar.

Kendi ülkesinde kendi dilini istediği gibi kullanamadığı için, Asya ve Afrika dillerine merak saran İtalyalı arkadaştan aldığım mektup bu kadardır. Paketten, Taranta - Babu'ya yazılan mektuplar çıktı. Asılları bendedir. Çevrimlerini, İtalyan arkadaşın yaptığı bazı notlarla beraber, oldukları gibi neşrediyorum.

TARANTA - BABU'YA BİRİNCİ MEKTUP

Babasının yirmi beşinci kızı
benim üçüncü karım,
gözlerim, dudaklarım
TARANTA - BABU.
Sana bu
mektubu
içine yüreğimden başka bir şey komadan
yolluyorum
Roma'dan.
Bana darılma sakın
şehirlerin şehrinden sana gönderecek
kendi yüreğimden daha akla yakın
bir hediye
bulamadım
diye.

TARANTA - BABU;
onuncu gecemdir ki bu
başımı gümüş yaldızlı kitaplara sokuyorum
okuyorum
doğuşunu
Roma'nın.
Önde sıska dişi bir kurt
arkada tombul ve çıplak
REMÜS'le ROMİLÜS
dolaşıyorlar içinde odamın.

Ağlama TARANTA - BABU..
Bu ROMİLÜS
UAL - UAL çarşısında
güpegündüz
senin o incir memeli kız kardeşini
altına alan
mavi boncuk tüccarı Sinyor ROMİLÜS
değil
ilk Romalı, kral ROMİLÜS...

NOT :

Birinci mektubun burasında bir atlayış var. Belki ara yerden bir kâat kaybolmuş. Fakat aşağıdaki satırlarla ilk Romalı Kral Romilüs'ü Taranta - Babu'ya anlatmak istediği belli :

Dalgalar
birbirlerini devire devire,
Dalgalar
döverdi Korsika kıyılarını
haykırdıkça açık denizlere
Antium yamaçlarından, o...
Ve yıldırımları tutup saçlarından, o,
çalardı yere
ne zaman
göğe kaldırsa elini.
Sanki babası boksör Karnera'ydı,
anası başbakan Mussolini.

NOT:

Mektubun buradan aşağısı yine eksik. Fakat anlaşılıyor ki, Romilüs'ün tarifinden sonra Taranta - Babu'ya Roma'nın kuruluş efsanesi anlatılıyor.

REMÜS ve ROMİLÜS...
İkizleri Silvia'nın...
Venüs'ünün torunları...
Bakılmadan
gözlerinin
yaşına,
karanlık bir gece, bir dağ başına
fırlatıp
attılar onları..
Ne
alınlarında defne,
ne bacaklarında donları...
Ve daha o zaman
Habeşistan'a yeşil boya
vurulmadığı için
ve BANKA di ROMA
daha kurulmadığı için,
ROMİLÜS'le REMÜS
bir sabah erken
dağda düşünürlerken:
— «Şimdi biz
ne haltederiz,
diye, burada?»

Rastladılar yavrulu bir dişi kurda.
Yavruları vurdular.
Ana kurdun sütüyle
karınlarını bir temiz doyurdular.
Sonra gidip
Roma'yı kurdular.
Kurdular ama
iki adama
dar geldi Roma.
Ve bir akşam
bilmeden geçti diye
şehrin sınır taşını,
çekince kopardı ROMİLÜS
kardeşi REMÜS'ün başını...

İşte böyle TARANTA - BABU..
Gümüş yaldızlı kitaplarda yazılı bu:
temelinde Roma'nın
dişi kurt sütüyle dolu kovalar
ve bir avuç kardeş kanı var...

TARANTA - BABU'YA İKİNCİ MEKTUP

Boynunda mavi maymun dişinden
üç dizi gerdanlık taşıyan,
kırmızı tüylü bir kuş gibi göğün altında
ve bir akarsu gibi yerin üstünde yaşıyan,
sözleri sözlerimin
gözleri gözlerimin bakır aynası,
üçüncü kızımın
ve beşinci oğlumun anası
TARANTA - BABU!..
Aylardır
kalmadı çalmadığım kapı.
Sokak sokak
yapı yapı
adım adım
Roma'da
Roma'yı aradım!..
Burda artık
büyük ustalar mermeri ipekli bir kumaş gibi
kesmiyor;
Floransa'dan rüzgâr esmiyor!.
Ne Dante Aligeri'den şarkılar,
ne Beatriçi'nin nakışlı yüzü var,
ne Leonardo da Vinçi'nin öpülesi eli!..
Mikel Ancelo
müzelerde prangalı bir kürek mahkûmudur.

Ve sapsarı boynundan
bir katedral duvarına asmışlar Rafael'i!.
Roma'nın büyük
Roma'nın geniş caddelerinde bugün;
dayamış sırtını beton-arme bankalara,
çifte başlı bir balta gibi duran
yalnız bir kara
yalnız bir kanlı gölge var:
Her adımında bir
esir
başı vuran,
her adımında bir mezar
açıp
geçen
SEZAR!..

Roma!
Kovadis Roma?
diye sorma!
Bizim oraların güneşi gibi aydın
ve ortada bu!
Sus TARANTA - BABU!
Sevgiyle
saygıyla,
gülerek
haykırarak
sus!..
Dinle bak:
zincirlerini kırıyor
Roma'nın varoşlarında SPARTAKUS!..

TARANTA - BABU'YA ÜÇÜNCÜ MEKTUP

Papa XI'inci Pi'yi gördüm Taranta - Babu;
bizim kabilenin
büyük sihirbazı neyse
burada o da, bu..
Yalnız,
bizim sihirbaz,
üç başlı mavi şeytanı
Harar dağları ardına kovmak için
para almaz.
Kurbanlık yaban eşekleriyle
yılda iki yük fildişi yığını
kapatır onun
bütçe açığını.
Oysaki, Sa sentete
Papa
bütçesini yaban eşekleriyle kapa-
-tamaz..
Adamcağızın
kara cübbeleri altın işleme haçlı elçileri
ve kısa donları ponponlu askerleri var.
O, onların
onlar onun
eline bakıyorlar.

Papa XI'inci Pi'yi gördüm Taranta - Babu!
Korporatif bir heyecanla dudaklarını satan

ve yarım lirete yarım saat yatan
cennet İtalya'nın hür vatandaşlarından bir kadın,
Papa bağışlasın diye günahını etin
yarısını verip yarım liretin
satın almış da bir resmini hazretin
başucunda asmıştı bir yere.
Baktım:
ne Azizlerden Jorj'a benziyor
ne Sen Piyer'e.
Onların altın gözlükleri yok
taranmamış
yağlı uzun sakalları vardı...
Bunun
taranmamış yağlı uzun
sakalı yok,
fakat altın gözlükleri var.

Papa XI'inci Pi'yi gördüm TARANTA - BABU!
XI'inci Pi
yumuşak tüylü kara koyunlar otlatan
bir çoban
gibi
taçlı ve taçsız kralların otlağında
ruhları otlatıyor.
XI'inci Pi
ki
bir ahırda babasız doğanın vekilidir,
Meryem'e yakın olmak için
nefsi nefisine edip işkence
her gece
mermer sütunlu bir sarayda yatıyor.

TARANTA - BABU'YA DÖRDÜNCÜ MEKTUP

İtalya'nın
nakışlarında güneşler oynaşan ipekli şalları,
Pompei yollarında kara katırlarının nalları,
boyalı kutusunda Verdi'nin yüreği atan
laternası
ve âlâ düdük makarnası
kadar
faşizmi de meşhuuurdur
Taranta - Babu.
İtalya'da faşizm
Emilialı büyük toprak kontlarının asâlarından
ve Romalı bankerlerin demir kasalarından
geçip
İL DUÇE'nin dazlak kafasında dank demiş
bir nuuurdur
Taranta - Babu..
Bu
nur
yarın
inecektir üstüne
Habeş ovalarında mezarların.

TARANTA - BABU'YA BEŞİNCİ MEKTUP

Görmek
işitmek
duymak
düşünmek
ve konuşmak
koşmak alabildiğine
başı dolu
başı boş
koş-
-mak...
Hehehey TARANTA - BABU
hehehey
yaşamak ne güzel şey
anasını sattığımın
yaşamak ne güzel şey..
Düşün beni
kollarım, senin üç çocuk doğurmuş
geniş kalçalarındayken...
Düşün sıcak...
Düşün kara bir taşa damlıyan
çırılçıplak
bir su sesini...
İstediğin yemişin
rengini, etini, adını düşün...

Gözdeki tadını düşün
kıpkırmızı güneşin
yemyeşil otun
ve koskocaman
masmavi bir çiçek gibi açan
ay ışığının...
Düşün TARANTA BABU!
İnsanoğlunun yüreği
kafası
kolu
yedi kat yerin altından
çekip çıkarıp
öyle ateş gözlü çelik allahlar yaratmış ki
kara toprağı bir yumrukta yere serebilir,
yılda bir veren nar
bin verebilir.
Ve dünya öyle büyük,
öyle güzel
öyle sonsuz ki deniz kıyıları
her gece hepimiz
yan yana uzanıp yaldızlı kumlara
yıldızlı suların
türküsünü dinleyebiliriz..

Yaşamak ne güzel şey
TARANTA - BABU
yaşamak ne güzel şey...
Anlıyarak bir usta kitap gibi
bir sevda şarkısı gibi duyup
bir çocuk gibi şaşarak
YAŞAMAK...

Yaşamak:
birer birer
ve hep beraber
ipekli bir kumaş dokur gibi...
Hep bir ağızdan
sevinçli bir destan
okur gibi
YAŞAMAK..

. . . . . .
. . . . . .

YAŞAMAK..
Ne acayip iştir ki
bu ne mene gidiştir ki TARANTA - BABU
bugün bu
«bu inanılmıyacak kadar güzel»
bu anlatılamıyacak kadar sevinçli şey:
böyle zor
bu kadar
dar
böyle kanlı
bu denlü kepaze...

TARANTA - BABU'YA ALTINCI MEKTUP

Buranın yazıcıları üçe bölünmüş TARANTA - BABU.

Bir çeşitleri var: yalnız iç gömleğine değil, ipekli bir mendile benziyen yüreğinin kenarına da altı dişli taç işleten Danunçio gibi; zıpır Marinetti ve dinamitçi Nobel'in mükâfatıyla İl Duçe'nin yumruğundan gayrı her şeyden kuşkulanan Pirandello gibi.

Bunlar, faşist edebiyatının dâhileri soyundan TARANTA - BABU.

Bunlar, allahlar gibi konuşur, anlaşılmıyacak kadar karanlıklarla dolu, ulaşılamıyacak kadar yüksek ve dibi bulunamıyacak kadar derin yazarlar. Fakat yine bunların senin gibi karınları ağrır. Benim gibi karınları acıkır. Yaşayışları, ya Milanolu bir yünlü kumaşlar fabrikatörününki gibidir, ya geniş topraklarında traktör işleten eski bir prens hanedanının reisi gibi.

Bunlar, faşist edebiyatının dâhileri soyundandırlar TARANTA - BABU.

Ve bunlar, bizim oralardaki altın külçelerinin kara toprağın altından güneş parçalar gibi çıkartılıp Banka Komerçiale'nin çelik depolarına getirilmesi için; harbin yaratıcı dinamik bir kuvvet; sapsarı bir çölde boynunun damarı kesilerek ölmenin, İtalya'nın Akdeniz suyu gibi masmavi göğünün altında ebediyen yaşamak demek olduğunu edebiyatlaştırmışlardır.

Ben, üç nehirle ayrılmış üç toprak parçası gibi üçe bölünen İtalyan yazıcılarının bu dâhiler soyuyla yalnız kitaplarının satırlarında konuştum ve yüzlerini, yalnız gazetelere basılan rötuşlu fotoğraflarından tanırım.

İtalyan yazıcılar dünyasının ikinci çeşidine gelince, bunlardan bir iki örnekle karşılıklı oturup konuşmuşumdur. Ve benim bir Afrika gecesinin ılıklığını taşıyan ellerim, onların, pırıltısı yaldızlı Meryem Ana tasvirleri önüne dikilen ince mumlar gibi sarı ve soğuk parmaklarına dokundu. Hele içlerinde bir tanesi vardı ki, TARANTA - BABU, gözleri, bir yaz günü güneşin ışığına ve sıcaklığına dayanamayıp kudurduktan sonra, sıra dağlardaki küçük mağaranın ıslak karanlığında ölen köpeğin gözlerine benzerdi.

Bu, bir şairdi, bir romancıydı, bir mütefekkirdi Taranta - Babu. Fakat her şeyden önce, zavallı bir kokainomandı. Onunla arkadaşlarına yarı lokanta ve yarı meyhanemsi bir yerde rastlıyordum. Bağıra çağıra konuşurlardı. Kavga ederlerdi. Hattâ bir gece, «İSA mı daha mistiktir? Konfüçyus mu daha mistik?» diye aralarında çıkan bir yüksek, bir derin, bir ilmî münakaşada, bir genç, benimkinin kafasında bir şarap şişesi kırdıydı.

Faşist miydi? Tam değil. Demokrat mıydı? Tam değil. Tam değil. Kafası da, kokainle harap olmuş uzviyeti gibi yarımdı. Onda tam olan bir şey vardı TARANTA - BABU, şaşkın, zavallı ve kökü kurumuş bir ağaç gibi, müstereddî bir insan soyunun örneği olması. Faşizme düşman geçinmiş. Sonra günün birinde el altından mahalle faşyosuna istida vermek istediği duyuldu.

Bunun doğru olup olmadığını bilmiyorum. Fakat kendini dünyanın mihveri sanan bir deli her şey yapabilir. Ve o böyle bir deliydi.

İtalyan faşizminin bu ikinci çeşit yazıcılarının ne yazdıklarını sana anlatabilmek için, onun bir şiirini buraya geçiriyorum.

Bu şiir, o yarı lokanta yarı meyhanemsi yerdeki toplantılardan birinde okundu. O gece hepsi ordaydılar. Yaşlı bir romancının şerefine bir ziyafet veriliyordu. Benimki birdenbire ayağa kalktı. Sarhoştu. Ağzının açılıp kapanışlarını bile kullanamıyordu. Ortaya doğru bir iki adım attı:

— Size, dedi, son kitabımdan, aklıma şöyle geliveren bir yazımı okuyacağım.

Ve elleriyle havada geniş çizgiler çizerek şu şiiri okumağa başladı:

KÖR OLMAK..

Kör olmak ne iyi şeydir,
ne güzeldir sevmek karanlığı.
Ne yalın bir kılıç gibi bir ışık
ne renklerin ağırlığı
ve ne şekillerin kalabalığı..
Ne güzeldir sevmek karanlığı..

Kör olmak ne iyi şeydir.
Kapalı gözleriniz
çevrili içinize,
kıyısında oturup bakarsınız
içinizde dalgalanan denize.
Kapalı gözleriniz çevrili içinize..

Kör olmak ne iyi şeydir.
Körlerdir ki yalnız
kendi yürekleriyle baş başa kalırlar.
Ne kimseye kendi gözlerinden verirler
ne kimsenin gözlerinden alırlar.
Körlerdir ki yalnız
kendi yürekleriyle baş başa kalırlar.

Ne güzeldir sevmek karanlığı.
Karanlık allah gibidir ve tek başınadır.
Karanlık ölüm gibidir
rengi yok
ahengi yok
dengi yoktur karanlığın.

Dağıtın yanınızdan sopalarınızla
karanlığın peygamberleri, körler,
kalabalığı..
Kör olmak ne iyi şeydir
ve ne güzeldir sevmek karanlığı..

Şiir bitti. Alkışladılar. O, saatlerce çalışıp beyaz bir duvarı renkli resimlerle doldurmuş bir nakkaş yorgunluğuyla, sallanarak yerine döndü. Tam benim yanımdaki masada, şerefine ziyafet verilen yaşlı romancıyla modellerini baştan çıkarmaktan resim yapmağa vakit bulamıyan bir ressam oturuyordu. Ressam, şiir biter bitmez, romancının kulağına eğildi, alaycı bir sesle:

— Nasıl buldunuz? dedi. Onun, bu şiiri bir Fransız şairinden aşırdığını söylüyorlar.

Romancı birdenbire cevap vermedi, düşündü. Sonra:

— Bu şiiri okuyan delikanlı sizin en yakın dostunuzmuş, diye duydum, dedi.

Ressam güldü:

— Dostluk, diye cevap verdi, kabzasına birbirine düşman iki elin yapıştığı bir bıçağa benzer.

Ne yalan söyliyeyim, Taranta - Babu, ben, bu dostluk tarifini anlamadım. Bu, yalnız Faşist İtalya'da mı böyledir, yoksa bütün Avrupa...

NOT :

Altıncı mektuptan elime geçen karalamalar burada bitiyor. Mektubun yarım kaldığı belli. Habeş delikanlının, üçüncü çeşit İtalyan yazıcılarını nasıl tarif ettiğini anlamak için İtalyancayı baştan başa unutup yeniden öğrenmeğe razıydım.

TARANTA - BABU'YA YEDİNCİ MEKTUP

Bilirim,
beş altıyı geçmez
senin kafanın raflarında dizili
kapalı şişeler gibi sorgular..
Sen ki kapkara cahilsin
herhangi bir
hukuku düvel profesörü kadar..
Buna rağmen
sana sorsam
desem ki ben:
— «Keçilerimizin
kıvırcık uzun
tüyleri dökülüp,
iki başlı memelerinden
iki kol ışık gibi akan
sütleri kesilirse;
ve portakallarımız
sönen birer güneş yavrusu gibi dallarında kuruyup,
kemik ayaklarıyla kıtlık
yerli bir kral gibi geçerse toprağımızdan,
sen ne yaparsın?»
Bana dersin ki sen:
— «İlk ışıklarla ağarmağa başlıyan
yıldızlı bir gece gibi
damla damla kaybederim boyamı,
damla damla solarım...»

Bana dersin ki sen:
— «Bir Afrika kadınına bu sorulur mu hiç?
Kıtlık ölümdür bizim için
bolluk sevinç...»

Fakat ne hikmettir ki TARANTA - BABU
büsbütün tersine burda bu!.
Bir öyle şaşılası
dünya ki burası,
bollukla ölüyor,
kıtlıkla yaşıyor.
Varoşlarda hasta, aç kurtlar gibi
insanlar dolaşıyor
ambarlar kilitli
ambarlar buğdayla dolu..
Tezgâhlar
ipekli kumaşla dokuyabilir
topraktan güneşe kadar giden yolu.
İnsanlar yalnayak
insanlar çıplak...
Bir öyle şaşılası
dünya ki burası,
balıklar kahve içerken
çocuklar süt bulamıyor.
İnsanları sözle besliyorlar,
domuzları patatesle...

TARANTA - BABU'YA SEKİZİNCİ MEKTUP

Mussolini çok konuşuyor TARANTA - BABU!
Tek başına
yapayalnız
karanlıklara
bırakılmış bir çocuk gibi
bağıra bağıra
kendi sesiyle uyanarak,
korkuyla tutuşup
korkuyla yanarak
durup dinlenmeden konuşuyor.
Mussolini çok konuşuyor TARANTA - BABU
çok korktuğu için
çok konuşuyor!.

TARANTA - BABU'YA DOKUZUNCU MEKTUP

NOT :

Bu dokuzuncu mektubun başında bir radyo makinasının fotoğrafı vardı.

Bugün aklıma
yazısız ve çizgisiz
bir resim geldi, Taranta - Babu!
Ve benim, birdenbire
yüzünü değil,
gözünü değil,
senin sesini göresim geldi, Taranta - Babu;
«Mavi Nil» gibi serin,
yaralı bir kaplan gözü gibi derin
sesini senin!

NOT :

Bu dokuzuncu mektubun burasına bir gazeteden kesilmiş şöyle bir haber iliştirilmişti:

MARKONİ, İL DUÇE'NİN SADIK NEFERİ...

Markoni, gazetecilere: «Ben şefim Mussolini'nin emrine amadeyim,» demiştir. Markoni, ilk tecrübeleri muvaffakiyetle neticelenen, Habeşistan'da tatbik edilecek olan bir ölüm ışığı bulmuştur. Bu ışık....

Havalara sesleri
başı boş
mavi kanatlı kuşlar gibi salan
ve havalardan en güzel şarkıları
olgun yemişler gibi toplıyan elleri, ONUN,
yaparak
kulluğunu kara gömlekli Benito'nun,
boyanacak dirseklerine kadar
kardeşlerimin kanıyla.
Ve Habeş ovalarında öldürecek
büyük bilgin Markoni'yi,
Banka Komerçiale'de aksiyoner
mülti milyoner
Kont Markoni.

TARANTA - BABU'YA ONUNCU MEKTUP

NOT :

Bu onuncu mektubun başına, yine gazetelerden kesilmiş şöyle bir telgraf haberi iliştirilmişti:

.....İtalyan kuvvetlerinin Habeşistan'da harekete geçmeleri için yağmur mevsiminin bitmesi ve baharın gelmesi bekleniyor...

Ne tuhaf şey Taranta - Babu;
bizi kendi topraklarımızda öldürmek için
kendi topraklarımızın
baharını bekliyorlar.
Ne tuhaf şey Taranta-Babu;
belki bu yıl Afrika'da
yağmurların dinişi,
renklerin, kokuların
gökten yere bir şarkı gibi inişi
ve güneşin altında ıslak toprağımızın
derisi tunç yaldızlı Gallalı bir kadın gibi gerinişi,
bize senin
memelerin
gibi tatlı yemişlerle beraber
ölümü getirecek.

Ne tuhaf şey Taranta - Babu!
Kapımızdan içeri ölüm
kolonyal şapkasına
bir bahar çiçeği takıp girecek..

TARANTA - BABU'YA ON BİRİNCİ MEKTUP

Bu gece
İl Duçe
binerek bir kır ata
aedromda söyledi söylev
500 pilota..
Söylevi bitti.
Onlar yarın
Afrika'ya gidecekler;
O bu gece
sarayında salçalı makarna yemeğe gitti..

TARANTA - BABU'YA ON İKİNCİ MEKTUP

Geliyorlar Taranta - Babu,
seni öldürmeğe geliyorlar.
Karnını deşip
barsaklarının
kumun üstünde aç yılanlar gibi kıvrandıklarını
görmeğe geliyorlar.
Seni öldürmeğe geliyorlar Taranta-Babu,
seni
ve keçilerini.
Oysaki, ne onlar seni tanır
ne onları sen..
Ve ne keçilerin atlamıştır
onların çitlerinden.

Geliyorlar Taranta - Babu.
Kimi Napoli'den
Tirol'den kimi.
Kimi doyulmamış bir bakıştan
yumuşak
ve sıcak
bir elden kimi...
Onları ordu ordu
tabur tabur
bölük bölük

fakat teker teker
düğüne götürür gibi
üç denizden aşırıp
ölüme getirdi gemiler..

Geliyorlar Taranta - Babu,
geliyorlar içinden bir yangın alevinin.
Ve bayraklarını dikip
samandan damına
senin toprak evinin,
gelenler
geri dönseler bile eğer,
kanlı kesik sağ kolunu Somali'de bırakan
Torinolu tornacı artık
çelik çubukları ipek gibi öremeyecek...
Ve kör gözleriyle bir daha
Sicilyalı balıkçı
denizlerin ışığını göremeyecek.

Geliyorlar Taranta - Babu.
Bu ölmeğe ve öldürmeğe gönderilenler
kanlı sargılarına birer birer
teneke haçlar takıp döndükleri gün,
büyük ve âdil Roma'da
hisse senetleriyle aksiyonlar yükselecek,
ve gidenlerin ardından
yeni efendilerimiz
ölülerimizi soymağa gelecek..

TARANTA - BABU'YA SON MEKTUP

Taranta - Babu'm!

Bu belki sana son mektubumdur. Belki birbirimizi bir daha görmiyeceğiz. Belki ilkönce beni kurşuna dizen namlular, sonra gelip senin memelerinde kırmızı delikler açacak.

Sana bu son mektubumda İtalya gazetelerinden kestiğim bir iki yazıyla, bir Avrupa gazetesinden çıkardığım iki istatistiği yolluyorum. Birbiri ardına dizilmiş sözlerle, alt alta konmuş sayıların kavgasını göstermek istedim sana.

Sayılar mektubumun sonundadır, sözlerden başlıyorum işte:

Danunçio'nun şövalye Claudio Pozzi'ye yazdığı mektuptan:

Mio caro amico,

O ender incelikleri aldım. Dehşetli bir nevraljiden muztaribim, fakat seni Pak yortusundan önce göreceğimi sanıyorum.. Her vakitki gibi, gayet hafif mendilleri tercih etmekteyim, sen beni baştan çıkarıyorsun. Sana pembe trikoları geri gönderiyorum, bu tiksindiğim bir pederast renktir. Benim için her vakit kurşunî, fildişi beyazı, bellisiz mavi..

Muharebenin kosmik zarureti

..... 26 yıldan beri muharebenin décongestionante, sıhhî ve tahrik edici değerini ilan etmekteyiz. Muharebe kosmik bir zarurettir ve insanın bedenini gençleştirir, ruhunu tasfiye eder.

Marinetti'nin beyannamesinden

Geçen muharebede kör olanlar

Geçen muharebede kör olanlar bile bugün işe yarıyabilirler. Aeroplanlara karşı kurulacak olan bataryaların dinleyici postalarında körlerin karanlıklara gömülü gözleri, kulaklarının duygusuyla ışığa kavuşmuş olacaktır.

Corriere della Sera'dan

Geri dönemeyiz

Artık dönemeyiz. Afrika'daki 200.000 İtalyan tüfeği kendiliğinden ateş edecektir.

Duçe'nin Daily Mail gazetesi muharririne verdiği mülâkattan

Kara gömleklilerin evamiri aşeresi

Muharebeye giden karagömleklilere şu yeni evamiri aşere büyük bir törenle tebliğ edilmiştir:

1 — Vatan sınırlarının ötesinde silâhlı karagömleklilerin ilerleyişi, beşerî adaletin yerine getirilmesi ve medeniyetin zaferi demektir.

2 — Kim ki, adaletin ve medeniyetin yolunda yürümek ister, hayatını fedaya hazır olmalıdır.

3 — Harbin tehlikesi içinde bu fedakârlık, düşmanın tam ezilişine imana bağlıdır.

4 — Muharebede değer ortaya çıkar, fakat bu kâfi değildir, bu değerin bekleyişin azabında da tezahür etmesi gerektir.

5 — İnan, itaat et, dövüş.. İnan; çünkü bilirsin ki, Duçe daima haklıdır; itaat et; çünkü bilirsin ki, her emir ondan gelir; dövüş; çünkü bilirsin ki, onun kumandası altındaki her kavga bir zaferdir.

6 — Hiçbir düşman sizi gafil avlıyamaz, çünkü karagömleklilerin karanlıkları gören gözleri vardır.

7 — Hiçbir düşman karagömleklilerin maddî sıkıntılarından istifadeye kalkışamaz, çünkü onların, maddeyi yenen demirden ruhları vardır.

8 — Kim ki, silâhlarına karşı kıskanç bir itina göstermez, kim ki, kurşunlarını kaybeder, kim ki, susuzluğun ilk işaretiyle matarasına sarılır, bir karagömlekli değil, hayata uyamıyan bir zavallıdır.

9 — Eğer bir kıt'a muharebe esnasında ana kuvvetlerle bağını kaybederse, emir beklememelidir, emir «İleri, daima ileri»dir.

10 — Silâhların ilk patlayışında, karagömlekliler önlerinde Duçe'nin koskocaman şeklini göreceklerdir. Onu, düşmanın gerisinde gökyüzüne çizilmiş görecekler: bir kahramanlık rüyasında bir dev hayaleti gibi..

Il Popolo d'Italia'dan

İtalya'da yövmiye

Bir İngiliz işçisinin aldığı orta yövmiye 100 olarak ele alınırsa :

Amerika'da	120
Kanada'da	100
İngiltere'de	100
İrlanda'da	80
Hollanda'da	72
Lehistan'da	50
İspanya'da	30
İtalya'da	29...

İtalya'da işsizlik ve iflaslar

1929	Yılında	300.786	İşsiz	1.204	İflas
1930	»	425.437	»	1.297	»
1931	»	731.437	»	1.786	»
1932	»	932.291	»	1.820	»

Bu sayılar on yıllık faşizmin bilançosudur, Taranta - Babu. Ondan sonraki yıllarda ne oldu? Bunun karşılığını, bizim topraklarda ölecek olan İtalyan delikanlıları verecek.

SON

BİR GEMİCİ TÜRKÜSÜ

Rüzgâr,
yıldızlar
ve su.
Bir Afrika rüyasının uykusu
düşmüş dalgalara.
Işıltılı, kara
bir yelken gibi gece
direğinde geminin.
Geçmekteyiz içinden
bir sayısız
bir uçsuz bucaksız yıldızlar âleminin.

Yıldızlar
rüzgâr
ve su.
Başüstünde bir gemici korosu
su gibi, rüzgâr gibi, yıldızlar gibi bir türkü söylüyor,
yıldızlar gibi
rüzgâr gibi
su gibi bir türkü.
Bu türkü diyor ki, «Korkumuz yok!
İnmedi bir gün bile gözlerimize
bir kış akşamı gibi karanlığı korkunun.»
Bu türkü
diyor ki,
«Bir gülüşün ateşiyle yakmasını biliriz
ölümün önünde sigaramızı.»

Bu türkü
diyor ki,
«Çizmişiz rotamızı
dostların alkışlarıyla değil
gıcırtısıyla düşmanın
dişlerinin.»
Bu türkü diyor ki, «Dövüşmek..»
Bu türkü diyor ki, «Işıklı büyük
ışıklı geniş ve sınırsız bir limana
dümen suyumuzda sürüklemek denizi..»
Bu türkü diyor ki, «Yıldızlar
rüzgâr
ve su...»

Başüstünde bir gemici korosu
bir türkü söylüyor;
yıldızlar gibi
rüzgâr gibi,
su gibi bir türkü..

Bu şiir NÂZIM HİKMET'in yakında çıkacak DENİZ ŞARKILARI kitabındandır.

SİMAVNE KADISI OĞLU ŞEYH BEDREDDİN DESTANI

İlk Basım: 1936

Darülfünün İlâhiyat Fakültesi tarihi kelâm müderrisi Mehemmed Şerefeddin Efendinin 1925-1341 senesinde Evkafı İslâmiye Matbaasında basılan «Simavne Kadısı oğlu Bedreddin» isimli risalesini okuyordum. Risalenin altmış beşinci sayfasına gelmiştim. Cenevizlilere sırkâtip olarak hizmet eden Dukas, tarihi kelâm müderrisinin bu altmış beşinci sayfasında diyordu ki:

«O zamanlarda İyonyen körfezi medhalinde kâin ve avam lisanında Stilaryum - Karaburun tesmiye edilen dağlık bir memlekette âdi bir Türk köylüsü meydana çıktı. Stilaryum Sakız adası karşısında kâindir. Mezkûr köylü Türklere vaiz ve nesayihte bulunuyor ve kadınlar müstesna olmak üzere erzak, melbûsat, mevaşi ve arâzi gibi şeylerin kâffesinin umumun mâli müştereki addedilmesini tavsiye ediyor idi.»

Stilaryumdaki âdi Türk köylüsünün vaız ve nasihatlarını bu kadar vuzuhla anlatan Cenevizlilerin sırkâtibi, siyah kadife elbisesi, sivri sakalı, sarı uzun merasimli yüzüyle gözümün önüne geldi. Simavne Kadısı oğlu Bedreddinin en büyük müridine, Börklüce Mustafaya «âdi» demesi, her iki manasında da, beni güldürdü. Sonra birdenbire risalenin müellifi Mehemmed Şerefeddin Efendiyi düşündüm. Risalesinde Bedreddinin gayesinden bahsederken, *«Erzak, mevâşi ve arâzi gibi şeylerin umumi mali müşterek addedilmesini tavsiye eden Börklücenin kadınları bundan istisna etmesi bizce efkârı umumiyyeye karşı ihtiyar etmiş olduğu bir takiyye ve tesettürdür. Zira vahdeti mevcûda kail olan şeyhinin Mustafaya bunu istisna ettirecek bir dersi hususiyet vermediği muhakkaktır,»* diyen bu tarihi kelâm müderrisini asırların üstüne remil atıp insanların zamirini keşfetmekte yedi tulâ sahibi buldum. Ve Marksla Engelsten iki cümle geldi aklıma: *«Burjuva için karısı alelâde bir istihsal âletidir. Burjuvazi, istihsal âletlerinin içtimaileştirileceğini*

duyunca tabiatiyle bundan içtimaileştirilmenin kadınlara da teşmil edileceği neticesini çıkarıyor.»

Burjuvazinin modern amele sosyalizmi için düşündüğünü, Darülfünün İlâhiyat Fakültesi müderrisi de Bedreddinin kurunu vüstaî köylü sosyalizmi için neden düşünmesin? İlâhiyat bakımından kadın mal değil midir?

Risaleyi kapadım. Gözlerim yanıyordu amma uykum yoktu. Başucumdaki çiviye asılı şimendifer marka saate baktım. İkiye geliyor. Bir cıgara. Bir cıgara daha. Koğuşun sıcak, durgun, ağır kokulu bir su birikintisine benziyen havasında dolaşan sesleri dinliyorum. Benden başka yirmi sekiz insanı ve terli çimentosuyla koğuş uyuyor. Kulelerdeki jandarmalar yine bu gece düdüklerini daha sık, daha keskin öttürüyorlardı. Bu düdük sesleri ne zaman böyle deli bir sirayetle, belki de hiç sebepsiz, telaşlansalar ben kendimi karanlık bir gece batan bir gemide sanırım.

Üstümüzdeki koğuştan idamlık eşkıyaların zincir sesleri geliyordu. Evrakları temyizde. Yağmurlu bir akşam kararı giyip döndüklerinden beri hep böyle sabahlara kadar demirlerini şakırdatıp dolaşıyorlar.

Gündüzleri arka avluya çıkarıldığımız vakit kaç defa onların pencerelerine baktım. Üç insan. İkisi sağdaki pencerenin içinde oturur, birisi soldaki pencerede. İlk yakalanıp arkadaşlarını ele veren bu tek başına oturanmış. En çok cıgara içen de o.

Üçü de kollarını pencerelerin demirlerine doluyorlar. Oldukları yerden denizi, dağları çok iyi görebildikleri halde onlar hep aşağıya, avluya, bize, insanlara bakıyorlar.

Seslerini hiç işitmedim. Bütün hapishane içinde bir kerre olsun türkü söylemiyen sade onlardır. Ve hep böyle yalnız geceleri konuşan zincirleri birdenbire bir sabah karanlığında susarsa, hapishane bilecek ki, dışardaki şehrin en kalabalık meydanında göğüsleri yaftalı üç beyaz uzun gömlek sallanmıştır.

Bir aspirin olsa. Avuçlarının içi yanıyor. Kafamda Bedreddin ve Börklüce Mustafa. Kendimi biraz daha zorlıyabilsem, başım böyle gözlerimi bulandıracak kadar ağrımasa, çok uzak

yılların kılıç şakırtıları, at kişnemeleri, kırbaç sesleri, kadın ve çocuk çığlıkları içinde iki ışıklı ümit sözü gibi Bedreddinle Mustafanın yüzlerini görebileceğim.

Gözüme, demin kapatıp çimentoya bıraktığım risale ilişti. Yarısı güneşten solmuş vişne çürüğü bir kapağı var. Kapakta, üstünlü esreli sülüs bir yazıyla risalenin adı bir tuğra gibi yazılı. Kapağın içinden sararmış sayfa yapraklarının yırtık kenarları çıkıyor. Bu İlâhiyat Fakültesi müderrisinin sülüs yazısından, kamış kaleminden, dividinden ve rıhından Bedreddinimi kurtarmak lâzım, diye düşünüyorum. Aklımda İbni Arabşahtan, Âşıkpaşazâdeden, Neşriden, İdrisi Bitlisiden, Dukastan ve hattâ Şerefeddin Efendiden okuya okuya ezberlediğim satırlar var:

«Şeyh Bedreddinin tevellüdü 770 etrafında olmak lâzım geleceğini kuvvetle tahmin etmek mümkündür.»

«Tahsilini Mısırda ikmâl etmiş olan Şeyh Bedreddin senelerce burada kalmış ve hiç şüphesiz bu muhitte büyük bir kuvveti ilmiyeye mazhar olmuş idi.»

«Mısırdan Edirneye avdetinde ebeveynini burada berhayat bulmuş idi.»

«Kendisinin buraya vürudu peder ve validesini ziyaret maksadile olabileceği gibi bu şehirde tasaltun etmiş olan Musa Çelebinin daveti vakıasile olmak ihtimali de vardır.»

«Çelebi Sultan Mehmed kardeşlerine galebe ile vaziyete hâkim olunca Şeyh Bedreddini İznikte ikamete memur eylemiş idi.»

«Şeyh burada itmam etmiş olduğu Teshil mukaddemesinde '...Kalbimin içindeki ateş tutuşuyor. Ve günden güne artıyor, o surette ki kalbim demir de olsa selâbetine rağmen eriyecek...' demektedir.»

«Şeyhi İznike serdiklerinde kethüdası Börklüce Mustafa Aydın eline vardı. Andan göçtü Karaburuna vardı.»

«Diyordu ki: 'Ben senin emlâkine tasarruf edebildiğim gibi sen de benim emlâkime aynı suretle tasarruf edebilirsin.' Köylü avam halkı bu nevi sözlerle kendi tarafına celp ve cezb ettikten sonra hıristiyanlar ile dostluk tesisine çalıştı. Çelebi Sultan Mehmedin Sarohan valisi Sisman bu sahte rahibe karşı hareket

ettiyse de Stilaryumun dar geçitlerinden ileriye geçmeğe muvaffak olamadı.»

«Simavne kadısı oğlu işitti kim Börklücenin hali terakki etti, o dahi İznikten kaçtı. İsfendiyara vardı. İsfendiyardan bir gemiye binip Eflak eline geçti. Andan gelip Ağaçdenizine girdi.

«Bu esnada müşarünileyhin halifesi Mustafanın Aydın elinde avazeyi huruç ve fesat ve ilhadı Sultan Mehemmed'in kulağına vâsıl oldu. Derhal Rumiyei suğra ve Amesye Padişahı olan Şehzade Sultan Muradın ismine hükmü hümayün sadır oldu ki Anadolu askerlerini cem ile mülhid Mustafanın def'ine kıyam eyliye. Ve mükemmel asker ve teçhizat ile Aydın elinde anın başına ine...»

«Mustafa, on bine yakın müfsit ve mülhid müritlerinden olan asker ile şehzadeye mükabeleye kıyam eylediler.»

«Mübalega cenk olundu.»

«Bir çok kan döküldükten sonra tevfiki ilâhi ile o leşkeri ilhad mağlub oldu.»

«Sağ kalanlar Ayasluğa getirildiler. Börklüceye tatbik olunan en müthiş işkenceler bile onu fikri sabitinden çeviremedi. Mustafa bir deve üzerinde çarmıha gerildi. Kolları yekdiğerinden ayrı olarak bir tahta üzerine çivilendikten sonra büyük bir alay ile şehirde gezdirildi. Kendisine sadık kalan mahremanı Mustafanın gözü önünde katledildi. Bunlar 'Dede Sultan iriş' nidalarile mütevekkilâne ölüme tevdii nefs ettiler.»

«Ahir Börklüceyi paraladılar ve on vilâyeti teftiş ettiler, gideceklerin giderdiler bey kullarına timar verdiler. Bayezid Paşa yine Manisaya geldi Torlak Kemali anda buldu. Anı dahi anda astı.»

«Bu esnada Ağaçdenizindeki Bedreddinin hali terakkide idi. Her taraftan birçok halk yanına toplandılar. Bilumum halkın kendisiyle birleşmesine remak kalmış idi. Bundan dolayı Sultan Mehemmedin bizzat hareketi icab etti.

«Ve Bayezid Paşanın teklifiyle bazı kimseler Kadı Bedreddinin silki mütabaatına ve müritliğine dahil oldular. Ve birkaç tedbir ile orman içinde derdest edip bağladılar...

«Sirozda Sultan Mehemmede getirdiler. Acemden henüz gelmiş bir danişmend var idi. Mevlâna Hayder derlerdi. Sultan

Mehemmed yanında olurdu. Mevlâna Hayder etti 'şeran bunun katli helâl amma mali haramdır.'

«Andan Simavne Kadısı oğlunu pazara iletip bir dükkân önünde berdar ettiler. Bir nice günden sonra cünüb müritlerinden birkaçı gelip anı andan aldılar. Şimdi dahi ol diyarda müritleri vardır.»

Başım çatlıyacak gibi. Saate baktım. Durmuş. Yukardakilerin zincir şakırtıları biraz yavaşladı. Yalnız birisi dolaşıyor. Herhalde o tek başına soldaki pencerede oturandır.

İçimde bir Anadolu türküsü dinlemek ihtiyacı var. Bana öyle geliyor ki, şimdi yolparacılar koğuşundan yine o yayla türküsünü söylemeğe başlasalar başımın ağrısı bir anda dinivere-cektir.

Bir cıgara daha yaktım. Eğildim. Çimentonun üstünden Mehemmed Şerefeddin Efendinin risalesini aldım. Dışarda rüzgâr çıktı. Penceremizin altındaki deniz, zincir ve düdük seslerini kapatarak homurdanıyor. Penceremizin altı kayalık olacak. Kaç defa oraya, denizle duvarımızın birleştiği yere bakmak istedik. Fakat imkânı yok. Pencerenin demir çubukları çok dar. İnsan başını dışarı çıkaramıyor. Ve biz burada denizi ancak ufuk halinde görebiliyoruz.

Benim yatağımın yanında tornacı Şefiğin yatağı vardı. Şefik bir şeyler mırıldanarak uykusunda döndü. Karısının gönderdiği gelinlik yorganı kaydı. Örttüm.

İlâhiyat Fakültesi tarihi kelâm müderrisinin altmış beşinci sayfasını açtım yine.. Cenevizlilerin sırkâtibinden bir iki satır ancak okumuştum ki başımın ağrıları içinde kulağıma bir ses geldi. Bu ses:

— Gürültü etmeksizin denizin dalgalarını aşarak senin yanında bulunuyorum, diyordu.

Döndüm. Denizin üstündeki pencerenin arkasında birisi var. Konuşan o:

«— Cenevizlilerin sırkâtibi Dukasın yazdıklarını unuttun mu? Sakız adasında Turlut tesmiye olunan manastırda ikamet eden Giritli bir keşişten bahsettiğini hatırlamıyor musun? Ben, yani Börklüce Mustafanın 'dervişlerinden biri' bu Giritli keşişe de böyle baş açık, ayaklarım çıplak ve yekpare bir libasa

bürünmüş olarak denizin dalgalarını aşıp gelmez miydim?»

Pencerenin demirleri dışında hiçbir yere tutunmasına imkân olmadan böyle boylu boyunca durup bu sözleri söyleyene baktım. Gerçekten de dediği gibiydi. Yekpare libası aktı.

Şimdi, yıllarca sonra, ben bu satırları yazarken İlâhiyat Fakültesi müderrisini düşünüyorum. Şerefeddin Efendi öldü mü, sağ mı, bilmiyorum. Fakat eğer sağsa ve bu yazdıklarımı okursa benim için: «Gidi hain, diyecektir, hem maddiyundan olduğunu iddia eder, hem de Giritli keşiş gibi, üstüne üstlük aradan asırlar geçmiş iken, Börklücenin denizleri sessizce aşan müridiyle konuştuğundan dem vurur.»

Tarihi kelâm üstadının bu sözleri söyledikten sonra atacağı ilâhî kahkahayı da duyar gibi oluyorum.

Fakat zarar yok. Hazret kahkahasını atadursun. Ben maceramı anlatayım.

Başımın ağrısı birdenbire dindi. Yataktan çıktım. Penceredekine doğru yürüdüm. Elimden tuttu. Benden başka yirmi sekiz insanı ve terli çimentosuyla uyuyan koğuşu bıraktık. Birdenbire kendimi o bir türlü göremediğimiz, denizle duvarımızın birleştiği yerde, kayaların üstünde buldum. Börklücenin müridiyle yan yana karanlık denizin dalgalarını sessizce aşarak yılların arkasına, asırlarca geriye, sultan Gıyaseddin Ebülfeth Mehemmed bin ibni Yezidülkirişçi, yahut sadece Çelebi Sultan Mehmed devrine gittik.

Ve işte size anlatmak istediğim macera bu yolculuktur. Bu yolculukta gördüğüm ses, renk, hareket, şekil manzaralarını parça parça ve çoğunu — eski bir itiyat yüzünden — bir çeşit uzunlu kısalı satırlar ve arasıra kafiyelerle tesbit etmeğe çalışacağım. Şöyle ki:

1.

Sedirde al yeşil, dal dal Bursa ipeklisi,
duvarda mavi bir bahçe gibi Kütahyalı çiniler,
gümüş ibriklerde şarap,
bakır lengerlerde kızarmış kuzular nar idi.
Öz kardeşi Musayı ok kirişiyle boğup
yani bir altın leğende kardeş kanıyla aptest alarak
Çelebi Sultan Memet tahta çıkmış hünkâr idi.
Çelebi hünkâr idi amma
Âl Osman ülkesinde esen
bir kısırlık çığlığı, bir ölüm türküsü rüzgâr idi.
Köylünün göz nuru zeamet
alın teri timar idi.
Kırık testiler susuz
su başlarında bıyık buran sipahiler var idi.
Yolcu, yollarda topraksız insanın
ve insansız toprağın feryadını duyar idi.
Ve yolların sonu kale kapısında kılıçlar şakırdar
köpüklü atlar kişner iken
çarşıda her lonca kesmiş kendi pirinden ümidi
tarumar idi.
Velhasıl hünkâr idi, timar idi, rüzgâr idi,
ahüzar idi.

2.

Bu göl İznik gölüdür.
Durgundur.
Karanlıktır.
Derindir.
Bir kuyu suyu gibi
içindedir dağların.

Bizim burada göller
dumanlıdırlar.
Balıklarının eti yavan olur,
sazlıklarından ısıtma gelir,
ve göl insanı
sakalına ak düşmeden ölür.

Bu göl İznik gölüdür.
Yanında İznik kasabası.
İznik kasabasında
kırık bir yürek gibidir demircilerin örsü.
Çocuklar açtır.
Kurutulmuş balığa benzer kadınların memesi.
Ve delikanlılar türkü söylemez.

Bu kasaba İznik kasabası.
Bu ev esnaf mahallesinde bir ev.
Bu evde
bir ihtiyar vardır Bedreddin adında.
Boyu küçük
sakalı büyük
sakalı ak.
Çekik çocuk gözleri kurnaz
ve sarı parmakları saz gibi.

Bedreddin
ak bir koyun postu üstüne
oturmuş.
Hattı talik ile yazıyor
«Teshil»i.
Karşısında diz çökmüşler
ve karşıdan
bir dağa bakar gibi bakıyorlar ona.
Bakıyor:
Başı tıraşlı
kalın kaşlı
ince uzun boylu Börklüce Mustafa.
Bakıyor:
kartal gagalı Torlak Kemâl..
Bakmaktan bıkıp usanmayıp
bakmağa doymıyarak
İznik sürgünü Bedreddine bakıyorlar..

3.

Kıyıda çıplak ayaklı bir kadın ağlamaktadır.
Ve gölde ipi kopmuş
boş bir balıkçı kayığı
bir kuş ölüsü gibi
suyun üstünde yüzüyor.
Gidiyor suyun götürdüğü yere,
gidiyor parçalanmak için karşı dağlara.

İznik gölünde akşam oldu.
Dağ başlarının kalın sesli sipahileri
güneşin boynunu vurup
kanını göle akıttılar.

Kıyıda çıplak ayaklı bir kadın ağlamaktadır,
bir sazan balığı yüzünden
kaleye zincirlenen balıkçının kadını.

İznik gölünde akşam oldu.
Bedreddin eğildi suya
avuçlayıp doğruldu.

Ve sular
parmaklarından dökülüp
tekrar göle dönerken
dedi kendi kendine:
«— O âteş ki kalbimin içindedir
tutuşmuştur
günden güne artıyor.
Dövülmüş demir olsa dayanmaz buna
eriyecek yüreğim..

Ben gayrı zuhur ve huruç edeceğim!*
Toprak adamları toprağı fethe gideceğiz.
Ve kuvveti ilmi, sırrı tevhidi gerçeklendirip
biz milletlerin ve mezheplerin kanunlarını
iptâl edeceğiz...»

●

Ertesi gün
gölde kayık parçalanır
kalede bir baş kesilir
kıyıda bir kadın ağlar
ve yazarken
Simavneli «Teshil»ini
Torlak Kemâlle Mustafa
öptüler
şeyhlerinin elini.
Al atların kolanını sıktılar.
Ve İznik kapısından
dizlerinde çırılçıplak bir kılıç
heybelerinde el yazma bir kitapla çıktılar...

Kitaplarının adı:
«Varidat"dı.

* Mutekitlerimle âleme malikiyet için zuhur ve huruç edeceğim. Ve kuvveti ilim ve sırrı tevhidin tahkiki ile ehli taklidin kavanini millet ve mezheplerini iptal edeceğiz — Heşt Behişt sahibinin şeyhin ağzından naklen M. S. tercümesi.

4.

Börklüce Mustafa ile Torlak Kemâl, Bedreddinin elini öpüp atlarına binerek biri Aydın, biri Manisa taraflarına gittikten sonra ben de rehberimle Konya ellerine doğru yola çıktım ve bir gün Haymana ovasına ulaştığımızda

Duyduk ki Mustafa huruç eylemiş
Aydın elinde Karaburunda.
Bedreddinin kelâmını söylemiş
köylünün huzurunda.

Duyduk ki; «cümle derdinden kurtulup
piri pâk olsun diye,
on beş yaşında bir civan teni gibi, toprağın eti,
ağalar topyekün kılıçtan geçirilip
verilmiş ortaya hünkâr beylerinin timarı zeameti.»

Duyduk ki...
Bu işler duyulur da durmak olur mu?
Bir sabah erken,
Haymana ovasında bir garip kuş öterken,
sıska bir söğüt altında zeytin danesi yedik.
«Varalım,
dedik.
Görelim,
dedik.
Yapışıp
sapanın
sapına
şol kardeş toprağını biz de bir yol
sürelim, dedik.»
Düştük dağlara dağlara,
aştık dağları dağları...

Dostlar,
ben yolculuk etmem bir başıma.
Bir ikindi vakti can yoldaşıma
dedim ki: geldik.
Dedim ki: bak
başladı karşımızda bir çocuk gibi gülmeğe
bir adım geride ağlayan toprak.
Bak ki, incirler iri zümrüt gibidir,
kütükler zor taşıyor kehribar salkımları.
Saz sepetlerde oynıyan balıkları gör:
ıslak derileri pul pul, ışıl ışıldır
ve körpe kuzu eti gibi aktır
yumuşaktır etleri.
Dedim ki bak,
burda insan toprak gibi, güneş gibi, deniz gibi
bereketli.
Burda insan gibi verimli deniz, güneş ve toprak..

5.

Arkamızda hünkârın ve hünkâr beylerinin timar ve zeametli topraklarını bırakıp Börklücenin diyarına girdiğimizde bizi ilk karşılayan üç delikanlı oldu. Üçü de yanımdaki rehberim gibi yekpâre ak libaslıydılar. Birisinin kıvırcık, abanoz gibi siyah bir sakalı ve aynı renkte ihtiraslı gözleri, kemerli büyük bir burnu vardı. Vaktiyle Musanın dinindenmiş. Şimdi Börklüce yiğitlerinden.

İkincisinin çenesi kıvrık ve burnu dümdüzdü. Sakızlı Rum bir gemiciymiş. O da Börklüce müritlerinden.

Üçüncüsü orta boylu, geniş omuzlu. Şimdi düşünüyorum da, onu, yolparacılar koğuşunda yatan ve o yayla türküsünü söyliyen Hüseyine benzetiyorum. Yalnız Hüseyin Erzurumluydu. Bu Aydınlıymış.

İlk sözü söyliyen Aydınlı oldu:

— Dost musunuz düşman mı? dedi. Dost iseniz hoşgeldiniz. Düşman iseniz boynunuz kıldan incedir.

— Dostuz, dedik.

Ve o zaman öğrendik ki, Sarohan valisi Sismanın ordusunu, yani toprakları tekrar hünkâr beylerine vermek isteyenleri, bizimkiler Karaburunun dar, dağlık geçitlerinde tepelemişlerdir.

Yine, o yolparacılar koğuşunda yatan Hüseyin'e benziyeni dedi ki:

— Buradan ta Karaburunun dibindeki denize dek uzayan kardeş soframızda bu yıl incirler böyle ballı, başaklar böyle ağır ve zeytinler böyle yağlı iseler, biz onları, sırma cepken giyer haramilerin kanıyla suladık da ondandır.

Müjde büyüktü. Rehberim:

— Öyleyse tez dönelim. Haberi Bedreddine iletelim, dedi.

Yanımıza Sakızlı Rum gemici Anastası da alıp ve ancak eşiğine bastığımız kardeş toprağını bırakarak tekrar Âl Osman oğullarının karanlığına daldık.

Bedreddini İznikte, göl kıyısında bulduk. Vakit sabahtı. Hava ıslak ve kederliydi.

Bedreddin.

— Nöbet bizimdir. Rumeline geçek, dedi.

Gece İznikten çıktık. Peşimizi atlılar kovalıyordu. Karanlık, onlarla aramızda duvar gibiydi. Ve bu duvarın arkasından nal seslerini duyuyorduk. Rehberim önden gidiyor, Bedreddinnin atı benim al atımla Anastasınki arasındaydı. Biz üç anaydık. Bedreddin çocuğumuz. Ona bir kötülük edecekler diye içimiz titriyordu. Biz üç çocuktuk. Bedreddin babamız. Karanlığın duvarı ardındaki nal sesleri yaklaşır gibi oldukça Bedreddine sokuluyorduk.

Gün ışığında gizlenip, geceleri yol alarak İsfendiyara ulaştık. Oradan bir gemiye bindik.

6.

Bir gece bir denizde yalnız yıldızlar
ve bir yelkenli vardı.
Bir gece bir denizde bir yelkenli
yapyalnızdı yıldızlarla.
Yıldızlar sayısızdı.
Yelkenler sönüktü.
Su karanlıktı
ve göz alabildiğine dümdüzdü.

Sarı Anastasla Adalı Bekir
hamladaydılar.
Koç Salihle ben
pruvada.
Ve Bedreddin
parmakları sakalına gömülü
dinliyordu küreklerin şıpırtısını.

Ben:
— Ya! Bedreddin! dedim,
uyuklıyan yelkenlerin tepesinde
yıldızlardan başka bir şey görmüyoruz.
Fısıltılar dolaşmıyor havalarda.
Ve denizin içinden
gürültüler duymuyoruz.
Sade bir dilsiz, karanlık su,
sade onun uykusu.
Ak sakalı boyundan büyük küçük ihtiyar
güldü,
dedi:
— Sen bakma havanın durgunluğuna
derya dediğin uyur uyur uyanır.

Bir gece bir denizde yalnız yıldızlar
ve bir yelkenli vardı.
Bir gece bir yelkenli geçip Karadenizi
gidiyordu Deliormana
Ağaçdenizine...

7.

Bu orman ki Deliormandır gelip durmuşuz
demek Ağaçdenizinde çadır kurmuşuz.
«Mâlum niçin geldik,
malûm derdi derunumuz» diye
her daldan her köye bir şahin uçurmuşuz.

Her şahin peşine yüz aslan takıp gelmiş.
Köylü, bey ekinini, çırak çarşıyı yakıp
reaya zinciri bırakıp gelmiş.
Yani Rumelinde bizden ne varsa tekmil
kol kol Ağaçdenizine akıp gelmiş...

Bir kızılca kıyamet!
Karışmış birbirine
at, insan, mızrak, demir, yaprak, deri,
gürgenlerin dalları, meşelerin kökleri.
Ne böyle bir âlem görmüşlüğü vardır,
ne böyle bir uğultu duymuşluğu var
Deliorman deli olalı beri...

8.

Anastası Deliormanda Bedreddinin ordugâhında bırakıp ben ve rehberim Geliboluya indik. Bizden önce buradan denizi yüzerek geçen olmuş. Galiba bir dildâde yüzünden. Biz de denizi yüzerek karşı kıyıya vardık. Lâkin bizi bir balık gibi çevik yapan şey bir kadın yüzünü ay ışığında seyretmek ihtirası değil, İzmir yoluyla Karaburuna, bu sefer şeyhinden Mustafaya haber ulaştırmak işiydi.

İzmire yakın bir kervansaraya vardığımızda, padişahın on iki yaşındaki oğlunun elinden tutan Bayezid Paşanın Anadolu askerlerini topladığını duyduk.

İzmirde çok oyalanmadık. Şehirden çıkıp Aydın yolunu tutmuştuk ki bir bağ içinde, bir ceviz ağacı altında, bir kuyuya serinlesin diye karpuz salmış dinlenen ve sohbet eden dört çelebiye rastladık. Her birinin üstünde başka çeşit libas vardı. Üçü kavukluydu, birisi fesli. Selâm verdiler. Selâm aldık. Kavuklulardan birisi Neşrî imiş. Dedi ki:

— Halkı ibahet mezhebine davet eden Börklücenin üzerine Sultan Mehemmed Bayezid Paşa'yı gönderir.

Kavuklulardan ikincisi Şükrüllah bin Şihâbiddin imiş. Dedi ki:

— Bu sofinin başına birçok kimseler toplandı. Ve bunların dahi şer'i Muhammediye muhalif nice işleri âşikâr oldu.

Kavuklulardan üçüncüsü Âşıkpaşazâde imiş. Dedi ki:

— Sual: Ahir Börklüce paralanırsa imanla mı gidecek, imansız mı?

— Cevap: Allah bilir anınçünkim biz anın mevti halini bilmezüz..

Fesli olan çelebi İlâhiyat Fakültesi tarihi kelâm müderrisiydi. Yüzümüze baktı. Gözlerini kırpıştırarak kurnaz kurnaz gülümsedi. Bir şey demedi.

Biz hemen atlarımızı mahmuzladık. Ve bir bağ içinde, bir ceviz ağacı altında, bir kuyuya saldıkları karpuzları serinletip sohbet edenleri nallarımızın tozları arkasında bırakarak Aydına, Karaburuna, Börklücenin yanına vardık.

9.

Sıcaktı.
Sıcak.
Sapı kanlı, demiri kör bir bıçaktı
sıcak.

Sıcaktı.
Bulutlar doluydular,
bulutlar boşanacak
boşanacaktı.
O, kımıldanmadan baktı,
kayalardan
iki gözü iki kartal gibi indi ovaya.
Orda en yumuşak, en sert
en tutumlu, en cömert,
en
seven,
en büyük, en güzel kadın:
TOPRAK
nerdeyse doğuracak
doğuracaktı.

Sıcaktı.
Baktı Karaburun dağlarından O
baktı bu toprağın sonundaki ufka
çatarak kaşlarını :
Kırlarda çocuk başlarını
Kanlı gelincikler gibi koparıp
çırılçıplak çığlıkları sürükleyip peşinde
beş tuğlu bir yangın geliyordu karşıdan ufku sarıp.

Bu gelen
Şehzade Murattı.
Hükmü hümâyun sâdır olmuştu ki Şehzade Muradın
ismine
Aydın eline varıp
Bedreddin halifesi mülhid Mustafanın başına ine.

Sıcaktı.
Bedreddin halifesi mülhid Mustafa baktı,
baktı köylü Mustafa.
Baktı korkmadan
kızmadan
gülmeden.
Baktı dimdik
dosdoğru.
Baktı O.
En yumuşak, en sert
en tutumlu, en cömert,
en
seven,
en büyük, en güzel kadın:
TOPRAK
nerdeyse doğuracak
doğuracaktı.

Baktı.
Bedreddin yiğitleri kayalardan ufka baktılar.
Gitgide yaklaşıyordu bu toprağın sonu
fermanlı bir ölüm kuşunun kanatlarıyla.
Oysaki onlar bu toprağı,
bu kayalardan bakanlar, onu,
üzümü, inciri, narı,
tüyleri baldan sarı,
sütleri baldan koyu davarları,

ince belli, aslan yeleli atlarıyla
duvarsız ve sınırsız
bir kardeş sofrası gibi açmıştılar.

Sıcaktı.
Baktı.
Bedreddin yiğitleri baktılar ufka..

En yumuşak, en sert,
en tutumlu, en cömert,
en
seven,
en büyük, en güzel kadın:
TOPRAK
nerdeyse doğuracak
doğuracaktı.
Sıcaktı.
Bulutlar doluydular.
Nerdeyse tatlı bir söz gibi ilk damla düşecekti yere.
Birden-
- bire
kayalardan dökülür
gökten yağar
yerden biter gibi,
bu toprağın verdiği en son eser gibi
Bedreddin yiğitleri şehzade ordusunun karşısına
çıktılar.
Dikişsiz ak libaslı
baş açık
yalnayak ve yalın kılıçtılar.

Mübalâğa cenk olundu.

Aydının Türk köylüleri,
Sakızlı Rum gemiciler,
Yahudi esnafları,
on bin mülhid yoldaşı Börklüce Mustafanın
düşman ormanına on bin balta gibi daldı.
Bayrakları al, yeşil,
kalkanları kakma, tolgası tunç
saflar
pâre pâre edildi ama,
boşanan yağmur içinde gün inerken akşama
on binler iki bin kaldı.

Hep bir ağızdan türkü söyleyip
hep beraber sulardan çekmek ağı,
demiri oya gibi işleyip hep beraber,
hep beraber sürebilmek toprağı,
ballı incirleri hep beraber yiyebilmek,
yârin yanağından gayrı her şeyde
her yerde
hep beraber!
diyebilmek
için
on binler verdi sekiz binini..

Yenildiler.

Yenenler, yenilenlerin
dikişsiz, ak gömleğinde sildiler
kılıçlarının kanını.
Ve hep beraber söylenen bir türkü gibi
hep beraber kardeş elleriyle işlenen toprak
Edirne sarayında damızlanmış atların
eşildi nallarıyla.

Tarihsel, sosyal, ekonomik şartların
zarurî neticesi bu!
deme, bilirim!
O dediğin nesnenin önünde kafamla eğilirim.
Ama bu yürek
o, bu dilden anlamaz pek.
O, «hey gidi kambur felek,
hey gidi kahbe devran hey,»
der.
Ve teker teker,
bir an içinde,
omuzlarında dilim dilim kırbaç izleri,
yüzleri kan içinde
geçer çıplak ayaklarıyla yüreğime basarak
geçer Aydın ellerinden Karaburun mağlûpları..*

(*) Şimdi ben bu satırları yazarken, «Vay, kafasıyla yüreğini ayırıyor; vay,tarihsel, sosyal, ekonomik şartları kafam kabul eder amma, yüreğim yine yanar, diyor. Vay, vay, Marksiste bakın...» gibi laflar edecek olan bazı "sol" geçinen delikanlıları düşünüyorum. Tıpkı yazımın ta başında tarihi kelâm müderrisini düşünüp kahkahasını duyduğum gibi.

Ve şimdi eğer böyle bir istidrad yapıyorsam bu o çeşit delikanlılar için değil, Marksizmi yeni okumaya başlamış, sol züppeliğinden uzak olanlar içindir.

Bir doktorun verem bir çocuğu olsa, doktor, çocuğunun öleceğini bilse, bunu fizyolojik, biyolojik, bilmemne-lojik bir zaruret olarak kabul etse ve çocuk ölse, bu ölümün zaruretini çok iyi bilen doktor, çocuğunun arkasından bir damlacık gözyaşı dökmez mi?

Paris Komunasının devrileceğini, bu devrilişin bütün tarihî, sosyal, ekonomik şartlarını önceden bilen Marksın yüreğinden Komunanın büyük ölüleri «bir ıstırap şarkısı» gibi geçmemişler midir? Ve Komuna öldü, yaşasın komuna! diye bağıranların sesinde bir damla olsun acılık yok muydu?

Marksist, bir «makina - adam», bir ROBOTA değil, etiyle, kanıyla sinir ve kafası ve yüreğiyle tarihî, sosyal, konkre bir insandır.

10.

Karanlıkta durdular.
Sözü O aldı, dedi:
«— Ayasluğ şehrinde pazar kurdular.
Yine kimin dostlar
yine kimin boynun vurdular?»

Yağmur
yağıyordu boyuna.
Sözü onlar alıp
dediler ona:
«— Daha pazar
kurulmadı
kurulacak.
Esen rûzgâr
durulmadı
durulacak.
Boynu daha
vurulmadı
vurulacak.»

Karanlık ıslanırken perde perde
belirdim onların olduğu yerde
sözü ben aldım, dedim :
«— Ayasluğ şehrinin kapısı nerde?
Göster geçeyim!
Kalesi var mı?
Söyle yıkayım.
Baç alırlar mı?
De ki vermeyim!»

Sözü O aldı, dedi:
«— Ayasluğ şehrinin kapısı dardır.
Girip çıkılmaz.
Kalesi vardır,
kolay yıkılmaz.
Var git al atlı yiğit
var git işine!..»

Dedim: «— Girip çıkarım!»
Dedim: «— Yakıp yıkarım!»
Dedi: «— Yağış kesildi
gün ağarıyor.
Cellât Ali,
Mustafayı
çağırıyor!
Var git al atlı yiğit
var git işine!...»

Dedim: «— Dostlar
bırakın beni
bırakın beni.
Dostlar
göreyim onu
göreyim onu!
Sanmayınız
dayanamam.
Sanmayınız
yandığımı
el âleme belli etmeden yanamam!

Dostlar
'Olmaz!' demeyin,
'Olmaz!' demeyin boşuna.
Sapından kopacak armut değil bu
armut değil bu,

yaralı olsa da düşmez dalından;
bu yürek
bu yürek benzemez serçe kuşuna
serçe kuşuna!

Dostlar
biliyorum!
Dostlar
biliyorum nerde, ne haldedir O!
Biliyorum
gitti gelmez bir daha!
Biliyorum
bir deve hörgücünde
kanıyan bir çarmıha
çırılçıplak bedeni
mıhlıdır kollarından.
Dostlar
bırakın beni,
bırakın beni.
Dostlar
bir varayım göreyim
göreyim
Bedreddin kullarından
Börklüce Mustafayı
Mustafayı.»

●

Boynu vurulacak iki bin adam,
Mustafa ve çarmıhı
cellât, kütük ve satır
her şey hazır
her şey tamam.

Kızıl sırma işlemeli bir haşa
altın üzengiler
kır bir at.
Atın üstünde kalın kaşlı bir çocuk
Amasya padişahı şehzade sultan Murat.
Ve yanında onun
bilmem kaçıncı tuğuna ettiğim Bayezid Paşa!

Satırı çaldı cellât.
Çıplak boyunlar yarıldı nar gibi,
yeşil bir daldan düşen elmalar gibi
birbiri ardınca düştü başlar.
Ve her baş düşerken yere
çarmıhından Mustafa
baktı son defa.
Ve her yere düşen başın
kılı depremedi:
— İriş
Dede Sultanım iriş!
dedi bir,
başka bir söz demedi..

11.

Bayezid Paşa Manisaya gelmiş, Torlak Kemâli anda bulup anı dahi anda asmış, on vilâyet teftiş edilerek gidecekler giderilmiş ve on vilâyet betekrar bey kullarına timar verilmişti.

Rehberimle ben, bu on vilâyetten geçtik. Tepemizde akbabalar dolaşıyor ve zaman zaman acayip çığlıklar atarak karanlık derelerin içine süzülüyorlar, henüz kanları kurumamış körpe kadın ve çocuk ölülerinin üstüne iniyorlardı. Yollarda, güneşin altında, genç, ihtiyar erkek cesetleri serili olduğu halde, kuşların yalnız kadın ve çocuk etini tercih etmeleri karınlarının ne kadar tok olduğunu gösteriyordu.

Yollarda hünkâr beylerinin alaylarına rastlıyorduk.

Hünkârın bey kulları; çürümüş bir bağ havası gibi ağır ve büyük bir güçlükle kımıldanabilen rüzgârların içinden ve parçalanmış toprağın üstünden geçerek, rengârenk tuğları, davullarıyla ve çengü çigane ile timarlarına dönüp yerleşirlerken biz on vilâyeti arkada bıraktık. Gelibolu karşıdan göründü. Rehberime:

— Takatim kalmadı gayrı, dedim, denizi yüzerek geçmem mümkün değil.

Bir kayık bulduk.

Deniz dalgalıydı. Kayıkçıya baktım. Bir Almanca kitabın iç kapağından koparıp koğuşta başucuma astığım resme benziyor. Kalın bıyığı abanoz gibi siyah, sakalı geniş ve bembeyaz. Ömrümde böyle açık, böyle konuşan bir alın görmemişimdir.

Boğazın orta yerine gelmiştik, deniz durmamacasına akıyor, kurşun boyalı havanın içinde sular köpüklenerek kayığımızın altından kayıyordu ki koğuştaki resme benziyen kayıkçımız:

— Serbest insan ve esir, patriçi ve pleb, derebeyi ve toprak kölesi, usta ve çırak, bir kelime ile ezenler ve ezilenler, nihayet bulmaz bir zıddıyette birbirine karşı göğüs gererek bazen el altından, bazen açıktan açığa fasılasız bir mücadeleyi devam ettirdiler; dedi.

12.

Rumeline ayak bastığımızda Çelebi Sultan Mehemmedin Selânik kalesindeki muhasarayı kaldırarak Sereze geldiğini duyduk. Bir an önce Deliormana ulaşmak için gece gündüz yol almağa başladık.

Bir gece yol kenarında oturmuş dinleniyorduk ki, karşıdan Deliorman taraflarından gelip Serez şehrine doğru giden üç atlı, doludizgin önümüzden geçti. Atlılardan birinin terkisinde bir heybe gibi bağlanmış, insana benzer bir karaltı görmüştüm. Tüylerim diken diken oldu. Rehberime dedim ki:

Ben tanırım bu nal seslerini.
Bu köpükleri kanlı simsiyah atlar
karanlık yolun üstünden dörtnala geçip
hep böyle terkilerinde bağlı esirler götürdüler.

Ben tanırım bu nal seslerini.
Onlar
bir sabah
çadırlarımıza bir dost türküsü gibi gelmişlerdir.
Bölüşmüşüzdür ekmeğimizi onlarla.
Hava öyle güzeldir,
yürek öyle umutlu,
göz çocuklaşmış
ve hakîm dostumuz ŞÜPHE uykuda...

Ben tanırım bu nal seslerini.
Onlar
bir gece
çadırlarımızdan doludizgin uzaklaşırlar.

Nöbetçiyi sırtından bıçaklamışlardır
ve terkilerinde
en değerlimizin
arkadan bağlanmış kolları vardır.

Ben tanırım bu nal seslerini
onları Deliorman da tanır..

Filhakika bu nal seslerini Deliormanın da tanıdığını çok geçmeden öğrendik. Çünkü ormanımızın eteklerine ilk adımımızı atmıştık ki, Bayezid Paşanın diğer tedbiratı saibe ile ormana adamlar bıraktığını, bunların karargâha kadar sokulup Bedreddinin müritliğine dahil olduklarını ve bir gece şeyhimizi çadırında uykuda bastırıp kaçırdıklarını duyduk. Yani yol kenarında rastladığımız üç atlı Osmanlı tarihindeki provokatörlerin ağababası idiler ve terkilerinde götürdükleri esir de Bedreddindi.

13.

Rumeli, Serez
ve bir eski terkibi izafi:
HUZÛRU HÜMAYUN.

Ortada
yere saplı bir kılıç gibi dimdik
bizim ihtiyar.
Karşıda hünkâr.
Bakıştılar.

Hünkâr istedi ki:
bu müşahhas küfrü yere sermeden önce,
son sözü ipe vermeden önce,
biraz da şeriat eylesin ibrazı hüner
âdâb ü erkâniyle halledilsin iş.

Hazır bilmeclis
Mevlâna Hayder derler
mülkü acemden henüz gelmiş
bir ulu danişmend kişi
kınalı sakalını ilhamı ilâhiye eğip,
«Malı haramdır amma bunun
kanı helâldır» deyip
halletti işi...

Dönüldü Bedreddine.
Denildi: «Sen de konuş.»
Denildi: «Ver hesabını ilhadının.»

Bedreddin
baktı kemerlerden dışarı.
Dışarda güneş var.
Yeşermiş avluda bir ağacın dalları
ve bir akarsuyla oyulmaktadır taşlar.
Bedreddin gülümsedi.
Aydınlandı içi gözlerinin,
dedi:
— Mademki bu kerre mağlubuz
netsek, neylesek zaid.
Gayrı uzatman sözü.
Mademki fetva bize aid
verin ki basak bağrına mührümüzü..

14.

Yağmur çiseliyor,
korkarak
yavaş sesle
bir ihanet konuşması gibi.

Yağmur çiseliyor,
beyaz ve çıplak mürted ayaklarının
ıslak ve karanlık toprağın üstünde koşması gibi.

Yağmur çiseliyor,
Serezin esnaf çarşısında,
bir bakırcı dükkânının karşısında
Bedreddinim bir ağaca asılı.

Yağmur çiseliyor.
Gecenin geç ve yıldızsız bir saatidir.
Ve yağmurda ıslanan
yapraksız bir dalda sallanan şeyhimin
çırılçıplak etidir.

Yağmur çiseliyor.
Serez çarşısı dilsiz,
Serez çarşısı kör.
Havada konuşmamanın, görmemenin kahrolası hüznü
Ve Serez çarşısı kapatmış elleriyle yüzünü.

Yağmur çiseliyor.

TORNACI ŞEFİĞİN GÖMLEĞİ

Yağmur çiseliyordu. Dışarda, demir parmaklıkların arkasındaki deniz ufkunda ve bu ufkun üstündeki bulutlu gökte sabah olmuştu. Bugün bile gayet iyi hatırlıyorum. İlkönce omuzumda bir elin dokunuşunu duymuştum. Dönüp baktım. Tornacı Şefik. İçleri ışıl ışıl, kapkara gözlerini yüzüme dikmiş:

— Bu gece uyumadın galiba, diyor.

Artık yukardan eşkıyaların zincir sesleri gelmiyordu. Ortalık ağarınca onlar uykuya varmış olmalılar. Gün ışığında nöbetçilerin düdük sesleri de manalarını kaybediyor. Boyaları siliniyor ve ancak karanlıkta belli olan sert çizgileri yumuşuyor.

Koğuşun kapısı dışardan açıldı. İçerde çocuklar teker teker uyanıyorlar.

Şefik soruyor:

— Ne oldun, bir tuhaf halin var senin?

Şefiğe geceki maceramı anlatıyorum:

— Fakat, diyorum, hani gözümle gördüm. Nah şu pencerenin arkasına geldi. Yekpare ak bir gömleği vardı. Elimden tuttu. Bütün bir yolculuğu yan yana, daha doğrusu onun rehberliğiyle yaptım..

Tornacı Şefik gülüyor. Bana pencereyi göstererek:

— Sen, diyor, yolculuğu Mustafanın müridiyle değil, benim gömleğimle yapmışsın. Bak, dün gece asmıştım. Hâlâ pencerede..

Ben de gülüyorum. Simavne Kadısı oğlu Bedreddin hareketinde bana rehberlik eden tornacı Şefiğin gömleğini demirlerin üstünden alıyorum. Şefik gömleğini sırtına geçiriyor. Bütün koğuş arkadaşları «yolculuğumu» öğrendiler. Ahmed:

— Bunu yaz işte, diyor. Bir «Bedreddin destanı» isteriz. Hem sana ben de bir hikâye anlatayım onu da kitabın sonuna koyarsın...

Alımedin anlattığı hikâyeyi işte kitabımın sonuna koyuyorum.

AHMEDİN HİKÂYESİ

Balkan harbinden önceydi. Dokuz yaşındaydım. Dedemle, Rumelinde, bir köylüye misafir olduk. Köylü mavi gözlü ve bakır sakallıydı. Bol kırmızı biberli tarhana içtik. Kıştı, Rumelinin kuru, çok bilenmiş bir bıçak gibi keskin kışlarından biri.

Köyün adını hatırlıyamıyorum. Yalnız, yola kadar bizimle gelen jandarma, bu köyün insanlarını dünyanın en inatçı, en vergi vermez, en dik kafalı köylüleri diye anlattıydı.

Jandarmaya göre bunlar, ne müslüman, ne gâvurdular. Belki kızılbaştılar. Ama, tam da kızılbaş değil.

Köye girişimiz hâlâ aklımdadır. Güneş battı batacak. Yol don tutmuş. Yolda cam parçaları gibi pırıldıyan kaskatı su birikintilerinde kızıltılar.

Köyün karanlığa karışmıya başlıyan ilk çitlerinde bizi bir köpek karşıladı. İri, alacakaranlık içinde kendi kendinden daha kocaman görünen bir köpek. Havlıyordu.

Arabacımız dizginleri kastı. Köpek atların göğüslerine doğru sıçrayıp saldırıyor.

Ben, «Ne oluyoruz?» diye başımı arabacının arkasından dışarı uzattım. Arabacının kırbacı tutan kolu dirseğiyle yüzüme çarparak kalktı ve yılan ıslığı gibi ince bir şaklamayla köpeğin başına indi. Tam bu sırada kalın bir ses duydum:

— Hey. Vurduğunu köylü, kendini kaymakam mı sandın?

Dedem arabadan indi. Köpeğin kalın sesli sahibine «merhaba» dedi. Konuştular. Sonra köpeğin bakır sakallı, mavi gözlü sahibi bizi evinde konuk etti.

Kulağımda çocukluğumdan kalan birçok konuşmalar vardır. Bunlardan çoğunun mânasını büyüdükçe anlamış, kimisine şaşmış, kimisine gülmüş, kimisine kızmışımdır. Fakat, çocuk-

ken yanımda büyüklerin yaptığı hiçbir konuşma mavi gözlü köylüyle dedemin o geceki konuşmaları gibi bütün hayatımın boyunca müessir olmamıştır.

Dedemin yumuşak, çelebice bir sesi vardı. Ötekisi kalın, hırçın ve inanmış bir sesle konuşuyordu.

Onun kalın sesi diyordu ki:

— Hünkârın iradesi ve İranlı Molla Haydarın fetvasıyla Serezde, çarşıda, yapraksız bir ağaç dalına asılan Bedreddinin çırılçıplak ölüsü iki yana ağır ağır sallanıyordu. Geceydi. Çarşının köşesinden üç adam belirdi. Birisinin yedeğinde kır bir at vardı. Eğersiz bir at. Bedreddinin asıldığı ağacın altına geldiler. Soldaki pabuçlarını çıkardı. Ağaca tırmandı. Aşağıda kalanlar kollarını açıp beklediler. Ağaca çıkan adam Bedreddinin uzun ak sakalı altından ince boynuna bir yılan çevikliğiyle sarılmış olan ıslak, sabunlu ipin düğümünü kesmeğe başladı. Bıçağın ucu birdenbire ipten kaydı ve ölünün uzamış boynuna saplandı. Kan çıkmadı. İpi kesmekte olan delikanlı sapsarı oldu. Sonra, eğildi, yarayı öptü, doğruldu. Bıçağı attı ve yarısından çoğu kesilen düğümü elleriyle açarak uyuyan oğlunu anasının kollarına bırakan bir baba gibi Bedreddinin ölüsünü aşağıda bekliyenlerin kollarına teslim etti. Onlar çıplak ölüyü çıplak atın üstüne koydular. Ağaca çıkan aşağı indi. En gençleri oydu. Çıplak ölüyü taşıyan çıplak atı yedeğinde çekerek bizim köye geldi. Ölüyü yamacın tepesinde kara ağacın altına gömdü. Ama sonra hünkâr atlıları köyü bastılar. Atlılar gidince delikanlı, ölüyü kara ağacın altından çıkardı. Hani belki bir daha köyü basarlar da cesedi bulurlar diye. Bir daha da dönmedi.

Dedem soruyor:

— Bunun böyle olduğuna emin misin?

— Elbette. Bunu bana anamın babası anlattı. Ona da dedesi söylemiş. Onun dedesine de dedesi. Bu böyle gider...

Odada bizden başka sekiz on köylü daha var. Ocağın kızıla boyadığı alaca aydınlık dairenin kıyılarında oturuyorlar. Arasıra bir ikisi kımıldanıyor ve bu alaca aydınlık dairenin içine giren elleri, yüzlerinin bir parçası, omuzlarından bir tanesi kırmızılaşıyor.

Bakır sakallının sesini duyuyorum:

— O gelecek yine. Çırılçıplak ağaca asılan çırılçıplak gelecek yine.

Dedem gülüyor:

— Sizin bu itikadınız, diyor, hırıstiyanların itikadına benziyor. Onlar da, İsa peygamber tekrar dünyaya gelecektir, derler. Hattâ müslümanların içinde bile İsa peygamberin günün birinde Şamı şerifte gözükeceğine inananlar vardır.

Dedemin bu sözlerine, O, birden karşılık vermiyor. Kalın parmaklı elleriyle dizlerini tuta tuta, doğruluyor. Şimdi bütün gövdesiyle kırmızı dairenin içindedir. Yüzünü yandan görüyorum. Büyük düz bir burnu var. Kavga eder gibi konuşuyor:

— İsa peygamberin ölüsü etiyle, kemiğiyle, sakalıyla dirilecekmiş. Bu yalandır. Bedreddinin ölüsü, kemiksiz, sakalsız, bıyıksız, gözün bakışı, dilin sözü, göğsün soluğu gibi dirilecek. Bunu bilirim işte.. Biz Bedreddinin kuluyuz, ahrete, kıyamete inanmayız ki, dağılan, fena bulan bedenin yine bir araya toplanıp dirileceğine inanalım. Bedreddin yine gelecek diyorsak, sözü, bakışı, soluğu bizim aramızdan çıkıp gelecektir, diyoruz.

Sustu. Yerine oturdu. Dedem, Bedreddinin geleceğine inandı mı, inanmadı mı, bilmiyorum. Ben, dokuz yaşımda buna inandım, otuz bu kadar yaşımda yine inanıyorum.

SİMAVNE KADISI OĞLU ŞEYH BEDREDDİN DESTANI'NA ZEYL

MİLLÎ GURUR

İlk Basım: 1936

«SİMAVNE KADISI OĞLU BEDREDDİN DESTANI» risalemin dördüncü formasının makina tashihlerini sabahleyin matbaada yaptıktan sonra eve gelmiş, bu destanı yazmak için kullandığım notları, bir hapishanede geceleri doldurulmuş hatıra defterimi gözden geçiriyordum.

Artık son forması da baskı makinası altında gidip gelmeğe başlıyan risaleme bir kelime bile ilâve edemiyeceğimi biliyordum. Fakat bana bir şeyler unuttum gibi geliyordu. Bana öyle geliyordu ki, tek bir satır yazı yazdım; fakat bu satırın sonuna nokta koymasını unuttum.

Vakit öğleye yakındı. Şafakla beraber çalkalanmağa başlıyan lodos, ağır bulutların üstüne boşanmasıyla durulmuştu. Çok geçmeden yağmur da dindi. Gökyüzünün karanlığı yol yol yarıldı. Ağır perdeleri birdenbire düşen bir pencere gibi hava açıldı.

Ve ben, hapishane gecelerinde doldurulmuş bir hatıra defterinde «Destan»ımın sonuna koymasını unuttuğum noktayı arayıp dururken Süleymaniye'yi gördüm.

Açılan öğle güneşinin altında Sinan'ın Süleymaniye'si bulutlara yaslanmış bir dağ gibiydi.

Evimin penceresiyle Süleymaniye'nin arası en aşağı bir saattir. Fakat ben onu elimi uzatsam dokunacakmışım gibi yakın görüyordum. Bu, belki, Süleymaniye'yi en küçük girinti ve çıkıntısına kadar ezbere, gözüm kapalı bile görebilmeğe alıştığım içindir.

Rüzgâr, deniz, endamlı ince kemerleri üstünde nasıl durabildiğine şaşılan eski bir taş köprü, «Çarşambayı sel aldı» türküsü, bir yağlığın kenarındaki «oya», bütün bunlar nasıl, ne kadar bir Cami değilse, bütün bunların Cami olmakla ne kadar alakaları yoksa, bence Süleymaniye de öyle ve o kadar Cami değildir; minarelerinde beş vakit ezan okunmasına ve hasırları-

na alın ve diz sürülmesine rağmen Süleymaniye'nin de camilikle o kadar alakası yoktur.

Süleymaniye, benim için, Türk HALK dehasının; şeriat ve softa karanlığından kurtulmuş; hesaba, maddeye, hesabla maddenin ahengine dayanan en muazzam verimlerinden biridir. Sinan'ın evi, maddenin ve aydınlığın mabedidir. Ben ne zaman Sinan'ın Süleymaniye'sini hatırlasam Türk emekçisinin yaratıcılığına olan inancım artar. Kendimi ferâha çıkmış hissederim.

İşte bu sefer de, büyük bir Türk halk hareketi için yazdığım bir risalede unuttuğumu sandığım son noktayı ararken Süleymaniye'mizi, biraz önce yağan yağmurla yıkanmış, açan güneşin altında pırıl pırıl görünce aradığımı birdenbire buldum. Ferahladım. Bulduğumu hatıra defterimin son sayfalarında okudum. Ve anladım ki «Simavne Kadısı Oğlu Şeyh Bedreddin Destanı» isimli risaleme; belki on satırlık, belki on sayfalık bir zeyl yazmak mecburiyetindeyim.

***

Mevzuu bahis risalemin sonunda «AHMED'İN HİKÂYESİ» diye bir fasıl vardır. Bulduğum ve hatıra defterimde okuduğum ve risaleme zeyl olarak yazmak mecburiyetini duyduğum «nokta» bana Ahmed bu hikâyeyi anlattıktan sonra onunla yapmış olduğum bir konuşmadır.

Bu konuşmayı olduğu gibi aşağı geçiriyorum:

«Dışarıda çiseleyen yağmura, koğuşun terli çimentosuna ve yirmi sekiz insanına Ahmed hikâyesini anlatıp bitirmişti. Ben:

— Ahmed, demiştim, bana öyle geliyor ki sen Bedreddin hareketinden biraz da millî bir gurur duyuyorsun.

Sesime tuhaf bir eda vererek söylediğim bu cümlenin içinde, Ahmed, «millî gurur» terkibini birdenbire bir kamçı gibi eline almış, onu suratımda şaklatmış ve demişti ki:

— Evet, biraz da millî bir gurur duyuyorum. Tarihinde Bedreddin hareketi gibi bir destan söyliyebilmiş her milletin şuurlu proleteri bundan millî bir gurur duyar. Evet, Bedreddin hareketi aynı zamanda benim millî gururumdur. Millî gurur!

Sözlerden ürkme! İki kelimenin yan yana gelişi seni korkutmasın. Lenin'i hatırla. Hangimiz Lenin kadar beynelmilelci olduğumuzu iddia edebiliriz? Lenin, yirminci asırda beynelmilel proletaryanın, dünya emekçi kitlelerinin, beynelmilel proleter demokrasisinin en büyük beynelmilelci rehberi, 1914 senesinde «Sosyal-Demokrat»ın 35'inci numarasında ne yazmıştı?

Eğer Ahmed, «Lenin filânca mesele hakkında ne yazmıştı?» demiş olsaydı, herhalde aramızda böyle bir sorgunun cevabını verenler bulunurdu. Fakat «Sosyal-Demokrat»ın 35'inci numarası diye konulan mesele hepimizi şaşırttı. Ve hiçbirimiz 35'inci numarada neler yazılmış olduğunu hatırlıyamadık. Ahmed bu şaşkınlığımız karşısında gülümsedi. — Zaten o en derin acıdan en büyük sevince kadar bütün duygularını hep bu meşhur gülümseyişiyle ifade eder — ve aşağı yukarı bütün Lenin külliyatının ana fikirlerini sayfaları ve satırlarıyla taşıyan hafızasından bize şu cümleleri okudu:

«... Biz şuurlu Rus proleterleri millî şuur duygusuna yabancı mıyız? Elbette hayır! Biz dilimizi ve yurdumuzu severiz, onun emekçi kütlelerini (yani nüfusunun 9/10'unu) şuurlu bir demokrat ve sosyalist yaşayışına yükseltebilmek için herkesten çok çalışan biziz. Çar cellâtlarının, asılzadelerin ve kapitalistlerin bizim güzel yurdumuzu nasıl ezdiklerini, onu nasıl sefil kıldıklarını görmek herkesten çok bize ıstırap verir. Ve bu zulümlere bizim muhitimizde, Rusların muhitinde de karşı konulmuş olması; bu muhitin Radişçev'i, Dekabristleri, 70 senelerinin inkilâpçılarını ortaya çıkarmış bulunması; Rus amelesinin 1905 senesinde muazzam bir kitle fırkası yaratması; aynı zamanda Rus mujiğinin demokratlaşarak büyük toprak sahiplerini ve papazları defetmeğe başlaması bizim göğsümüzü kabartır...

«... Biz millî gurur duygusuyla meşbuuz. Çünkü Rus milleti de inkilâpçı bir sınıf yaratabildi. Rus milleti de beşeriyete yalnız büyük katliâmların, sıra sıra darağaçlarının, sürgünlerin, büyük açlıkların, çarlara, pomeşçiklere, kapitalistlere zilletle boyun eğişlerinin nümunelerini göstermekle kalmadı; hürri-

yet ve sosyalizm uğrunda büyük kavgalara girişebilmek istidadında olduğunu da ispat etti.

«Biz millî gurur duygusuyla meşbuuz ve bilhassa bundan dolayı kendi esir mazimizden nefret ediyoruz. Bizim esir mazimizde pomeşçiklerle asilzadeler Macaristan'ın, Lehistan'ın, İran'ın, Çin'in hürriyetini boğmak için mujikleri muharebeye sürüklemişlerdi. Biz millî gurur duygusuyla meşbuuz ve bilhassa bundan dolayı bugünkü esir halimizden; aynı pomeşçiklerin kapitalistlerle uyuşarak Lehistan ve Ukranya'yı ezmek, İran'da ve Çin'deki demokratik hareketi boğmak, millî haysiyetimizi berbat eden Romanof'lar, Bogrinski'ler, Purişkeviç'ler çetesini kuvvetlendirmek için bizi harbe sürüklemek istemelerinden nefret ediyoruz. Hiç kimse esir doğmuş olduğundan dolayı kabahatli değildir. Fakat esaretini haklı bulan, onu yaldızlayan (meselâ Lehistan'ın, Ukranya'nın v.s.'nin ezilmesine Rusların «vatan müdafaası» adını veren) esir, yeryüzünün en aşağılık mahlûkudur.»*

Lenin'den bu satırları bir solukta okuduktan sonra Ahmed birdenbire susmuş, nefes almış ve yine o meşhur gülümseyişiyle:

— Evet, demişti, bizim muhitimiz de Bedreddin'i, Börklüce Mustafa'yı, Torlak Kemâl'i, onların bayrağı altında dövüşen Aydınlı ve Deliormanlı köylüleri yaratabildiği için, ben şuurlu Türk proleteri, millî bir gurur duyuyorum. Millî bir gurur duyuyorum, çünkü derebeylik tarihinde bile bu milletin emekçi kütleleri (yani nüfusunun 9/10'u) Sakızlı Rum gemiciyi ve Yahudi esnafını kardeş bilen bir hareket doğurabilmiştir. Çünkü unutmayın ki «başka milletleri ezen bir millet hür olamaz.»

«Simavne Kadısı Oğlu Bedreddin Destanı» isimli risaleme bir önsöz yazmak istemiştim. Bedreddin hareketinin doğuş ve ölüşündeki sosyal-ekonomik şartlar ve sebepleri tetkik edeyim, Bedreddin'in materyalizmiyle Spinoza'nın materyalizmi arasında bir mukayese yapayım, demiştim. Olmadı. Buna karşılık risalemin zeyline kısa bir «sonsöz» yazdım. Şöyle ki:

Bana Ahmed:

— Senden bir «Bedreddin destanı» isteriz, demişti.

Ben, benden istenenin ancak bir karalamasını becerebildim. Daha iyisini de yapmağa çalışacağım. Fakat tıpkı benim gibi Ahmed'in dostu, arkadaşı, kardeşi olduğunu söyliyenler, benden istenen sizden de istenendir.

Ahmed'e, Bedreddin hareketini bütün azametiyle tetkik eden kalın ilim kitapları, Karaburun ve Deliorman yiğitlerini, etleri, kemikleri, kafaları ve yürekleriyle oldukları gibi diriltecek romanlar,

Ne ah edin dostlar, ne ağlayın!
Dünü bugüne
bugünü yarına bağlayın!

diyen şiirler, boyaları kahraman tablolar lâzım.

(*) Lenin Külliyatı, baskı 1935, cild 18, sayfa 80, 81, 82, 83'de (Rusların millî gururu) isimli makaleyle — ki bu makale 1914 senesinde «Sosyal Demokrat»ın 35'inci numarasında çıkmıştır — Ahmed'in o gün bize hafızasından okuyup derhal tercüme ettiği satırları bilâhara karşılaştırdım. Ahmed ezbere okuyup tercüme ettiği parçaların yalnız cümle kuruluşlarında bazı değişiklikler yapmış. Fikirde hiçbir hata olmadığı için ben Ahmed'in tercümesini aynen aldım.

İÇİNDEKİLER

BENERCİ KENDİNİ NİÇİN ÖLDÜRDÜ? 7

GECE GELEN TELGRAF 91
Gece Gelen Telgraf 93
Haber 95
Şarkılarımız 96
21 — 1 — 924 98
Portatif Karyola 99
Gömlek, Pantolon, Kasket ve Fötre Dair 100
Mavi Gözlü Dev, Minnacık Kadın ve Hanımelleri 104
Güneşin Sofrasında Söylenen Türkü 106
Bu Yazı Uzun Seneler Dünya Emperyalizminin... 108
Hiçbir Ağaç Böyle Harikulâde Bir Yemiş Vermemiştir 110
Cevap Numara Dört 112
Orada Tanıdıklarım I 115
Sesler Geliyor 119
Hoş Geldin 122
Orada Tanıdıklarım II 123
Hiciv Vadisinde Bir Tecrübei Kalemiye 128
Giden 131
Üç Selvi 132
Ses 133
Bir Ayrılış Hikâyesi 134
Sen 136
Amerikan Şairlerinden Tercümeler 139
Bir Dokumacının Ölümü 141
Jacquard Makinasının Çiçekleri 142
Haykır Bebek 143
Anna McGuire 145

PORTRELER 147
Şiirime Dair 149
Bir Provokatör Üstünde Hiciv Denemeleri 150
Orhan Selim 156
Kemal Ahmet 158
Cevap: I 159
Cevap: II 162
Cevap: III Bir Komik Âdem 165
Karıma Mektup 168
Af 170
Üç Adam 172
Piyer Loti 174

TARANTA-BABU'YA MEKTUPLAR 179
Taranta-Babu'ya Birinci Mektup 187
Taranta-Babu'ya İkinci Mektup 191
Taranta-Babu'ya Üçüncü Mektup 193
Taranta-Babu'ya Dördüncü Mektup 195
Taranta-Babu'ya Beşinci Mektup 196
Taranta-Babu'ya Altıncı Mektup 199
Taranta-Babu'ya Yedinci Mektup 203
Taranta-Babu'ya Sekizinci Mektup 205
Taranta-Babu'ya Dokuzuncu Mektup 206
Taranta-Babu'ya Onuncu Mektup 208
Taranta-Babu'ya On Birinci Mektup 210
Taranta-Babu'ya On İkinci Mektup 211
Taranta-Babu'ya Son Mektup 211
Bir Gemici Türküsü 217

SİMAVNE KADISI OĞLU ŞEYH BEDREDDİN DESTANI 221
1. 229
2. 230
3. 232
4. 234
5. 236
6. 238

7. 240
8. 241
9. 243
10. 248
11. 252
12. 254
13. 256
14. 258
Tornacı Şefiğin Gömleği 259
Ahmedin Hikâyesi 261

ŞEYH BEDREDDİN DESTANINA ZEYL
Milli Gurur 267

Yayımlayan: Anadolu Yayıncılık A.Ş.
Kapak Baskı: Ana Basım Sanayi A.Ş.
İç Baskı: Şefik Matbaası

Nâzım Hikmet'in çok güç koşullarda korunmuş, elden ele geçmiş, bazıları sağlığında basılamamış, bazıları özen gösterilmeden basılmış olan yapıtları, bu işe gönül vermiş eleştirmenlerin çabalarıyla, içerde ve dışarda, yıllardır derlenip toparlanmaya çalışılmış, ama çeşitli nedenlerden kaynaklanan yanlışların, karışıklıkların, tutarsızlıkların bir türlü önü alınamamıştır.

Şimdi Adam Yayınları size Nâzım Hikmet'in yepyeni bir toplu yapıtlar derlemesini sunuyor.

Bu yolda daha önce yapılan bütün olumlu çalışmalar, Nâzım Hikmet'in kitaplarının ilk basımları, arkasında bıraktığı müsveddeler — mekanik yaklaşımlara düşmeden, durumlara, türlere göre ayrı değerlendirmelere gidilerek — büyük bir özen ve duyarlıkla yeniden gözden geçirilmiş, konunun uzmanı eleştirmenlerin özverili katkıları ve ortak çabalarıyla, sanatçının özellikleri, kendine özgü kullanımları gölgelenmeden, yanlışların düzeltilmesi, karışıklıkların, tutarsızlıkların giderilmesi sağlanmıştır.

ADAM

adam 335

ISBN 975-418-017-2